

ကညံတၢ်ဒုၣ်တၢ်ထံဒီးတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၢ်တၢ်

Karen Traditional Knowledge and Beliefs

ကညီတၢ်န့ၣ်တၢ်ထုဒီးတၢ်စူၢ်တၢ်န့ၣ်တဖၣ်
Karen Traditional Knowledge and Beliefs

Drum Publication Group
P.O Box 66
Kanchanaburi, 71000
Thailand

drum@drumpublications.org
www.drumpublications.org

April, 2008
ISBN 978-974-06-6502-1

တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီ

တၢ်ကတိၤလၢညါ	IV
ကညီလုၢ်လၢအတၢ်စ့ၢ်တၢ်နၢ်	၁
ပှၤကညီတၢ်ပၤလၢန့ၢ်ဆၢၣ်ဒီးတၢ်န့ၣ်တၢ်ထုတဖၣ်	J
ကညီဖိတၢ်န့ၣ်တၢ်ထုဘၣ်ဃးတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူ	၇
တၢ်န့ၣ်တၢ်ထုလၢဟံၣ်ပှၤယီၤပှၤ ဒီးတၢ်သိၣ်ဖိသိၣ်လံၤ	၁၃
တၢ်ပနီၣ်ဘျီဆိလၢအဂ့ၢ်ဒီးအတဂ့ၢ်တဖၣ်	J၀
တၢ်ကွၢ်မူခိၣ်ကလံၤသိၣ်ဂီၤတၢ်ဆိတလဲဒီးတၢ်ကွၢ်နီၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်	J၅
ပှၤကလုၢ်ဂၤဒီးအတၢ်စ့ၢ်တၢ်နၢ်တဖၣ်	၃၀
ကညီအတၢ်စ့ၢ်တၢ်နၢ်ဘၣ်ဃးတၢ်သူတၢ်ပွဲၤတဖၣ်	၃၃
ဝဲၣ်ဖိစိၤလိၤ	၃၅
ကစၢ်ဒိၣ်မုၣ်ဃံလၢဖိ	၄၅
ဝီၤဩသနၢ်	၅၁
လံာ်ဒီးသန့တဖၣ်	၅J

တၢ်ကတိၤလၢညါ

ဒ်ကျိၣ်တၢ်ရၢလီၤလံာ်လဲၣ်တၢ်မၤကရူၢ်မ့ၢ်လၢကထးထီၣ်ဘၣ်လံာ်လၢအဘၣ်ယးဒီးကညီ
လုာ်လၢအတၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုဒီးတၢ်စုၢ်တၢ်န့ၣ်တဖၣ်အသးခဲအံၤပရဲၣ်ကျဲၤဒီးထးထီၣ်လံာ်တဘျီ
အံၤန့ၣ်လီၤ. လံာ်တဘျီအံၤတၢ်ထၢဖျိၣ်အီၤလၢကညီသ့ၣ်ကုသးပှၢတဖၣ်အတၢ်လဲၤခိဖျိ. နီၣ်
ကစၢ်အတၢ်သ့ၣ်ညါဒီးတနီၤဘၣ်တၢ်ထၢဖျိၣ်ဟံးန့ၢ်အီၤလၢလံာ်စဲကျဲးအသးတဖၣ်အပူၤဒီး
ဟ့ၣ်န့ၢ်အမံၤလၢကညီအတၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုဒီးတၢ်စုၢ်တၢ်န့ၣ်တဖၣ်လီၤ.

လံာ်တဘျီအံၤအတၢ်ပညိၣ်မ့ၢ်လၢကထၢဖျိၣ်ကဒါက့ၤကညီလုာ်လၢအတၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုဒီးတၢ်
စုၢ်တၢ်န့ၣ်တဖၣ်လၢဘူးကလီၤမၤလံာ်လၢကညီဖိတဖၣ်အကျါ, မ့ၢ်လၢမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤကညီ
ဖိအါဒ်အါဂၤအတၢ်အိၣ်မူဆိတလဲကွၢ်အသးဒ်စါခွဲခါခဲအံၤအတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီတဖၣ်လံ
န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်လၢလံာ်အံၤအပူၤတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲကညီတၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုဒီးတၢ်စုၢ်တၢ်န့ၣ်ဘၣ်ယးတၢ်
ပၤယာ်န့ၢ်ဆၢၣ်ခိၣ်ယၤ, ကညီအတၢ်လုာ်အိၣ်သးသမူ, ကညီအတၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုလၢဟံၣ်ပူၤယီ
ပူၤဒီးတၢ်သိၣ်ဖိသိၣ်လံာ်, တၢ်ပနီၣ်ဘျီဆိလၢအဂ့ၢ်ဒီးအတၢ်တဖၣ်, တၢ်ကွၢ်မူခိၣ်ကလံာ်
သိၣ်ဂီၤတၢ်ဆိတလဲဒီးတၢ်ကွၢ်နီၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်, ပှၢကလုာ်ဂၤဒီးအတၢ်စုၢ်တၢ်န့ၣ်တဖၣ်ဒီးက
ညီတၢ်စုၢ်တၢ်န့ၣ်ဘၣ်ယးတၢ်သ့တၢ်ပှၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်ဖဲတၢ်ထၢဖျိၣ်အီၤဝံၤအလီၢ်ခဲ
ဘၣ်တၢ်ကွဲးဖျါထီၣ်တၢ်ထံၣ်တနီၤလၢအဘၣ်ထွဲလီၢ်အသးဒီးစဲအ့ၣ်အတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့
လၢမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤတဖၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

လံာ်တဘျီအံၤဂ့ၢ်လၢတၢ်ကဟံၣ်အီၤလၢလံာ်ရီၤဒီးအပူၤလီၤ. ပစံးဘျုးဘၣ်စ့ၢ်ကီးကညီသ့ၣ်
ကုသးပှၢဒီးကညီဖိတဖၣ်လၢအဟ့ၣ်ထီၣ်အတၢ်သ့ၣ်ညါဒီးအတၢ်လဲၤခိဖျိတဖၣ်လၢပကထး
ထီၣ်ဘၣ်လံာ်တဘျီအံၤအဂီၢ်လီၤ. လံာ်အံၤပနာ်လၢကကဲထီၣ်တၢ်ဘျုးတၢ်ဖျိၣ်လၢကွီဖိဒီးပှၢ
ယုသ့ၣ်ညါပှၢထူလံာ်ဖိအလုာ်လၢထူသန့တၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုဒီးတၢ်စုၢ်တၢ်န့ၣ်တဖၣ်လီၤ.

ကျိၣ်တၢ်ရၢလီၤလံာ်လဲၣ်တၢ်မၤကရူၢ်
လါအ့ၣ်, ၂၀၀၈ နံၣ်

ကညီလာလ်အတၢ်စိုၣ်တၢ်န့ၣ်

၀ မိၢ်ပၢ်ဖံဖုလၢပျၢၤတဖၣ်မ့ၢ်သိၣ်ဖိသိၣ်လံၤန့ၣ်တနီၤတတဲၤလီၤလီၤဘၣ်. သိၣ်ဝဲခိဖျါတၢ်ယဲၤပူ, လုၢ်ဖိထါဖိ, တၢ်အိၣ်မူအတၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဟ်လီၤစ့ၢ်ကိးဝဲတၢ်န့ၣ်တၢ်ထုတဖၣ်လၢဖိလံၤတဖၣ်ကလူၤပိၢ်မၤထွဲဝဲဒ်သိးအသုတထံၣ်ဘၣ်တၢ်ကိတၢ်ခဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အယိသိၣ်လိဝဲလၢထါဒ်အံၤ, “ပှၤန့ၣ်တၢ်န့ၣ်-ပှၤလုၢ်တၢ်ဖျး” န့ၣ်လီၤ. သးပှၤလၢပျၢၤတဖၣ်တဲၤတၢ်န့ၣ်တၢ်ထုန့ၣ်လီၤကံးကရၢၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤ. ကရၢၢ်တၢ်န့ၣ်ဒီသဒၤပှၤကညီတဖၣ်လၢတၢ်အတၢ်သိးအမ့ၢ်ကျိၢ်ပနၢ်တဖၣ်အသုတဟဲမၤတံၢ်တၢ်အီၤတဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်ထုးကွံာ်ပတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတမံၤဘၣ်တမံၤန့ၣ်ကလီၤကံးပထုးထီၣ်ကွံာ်ပကရၢၢ်တၢ်တဘိဘၣ်တဘိဒီးညီလၢတၢ်ကမၤဟးဂီၤအီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပကထံၣ်ဘၣ်လၢခွၢ်ခါဆၢကတီၢ်ခဲအံၤဖိဒ်ဖိသ့ၣ်. သူၣ်စၢ်သးဘီၣ်ဒီးသးပှၤတနီၤန့ၣ်လဲၣ်တအဲၣ်ဒီးလူၤပိၢ်မၤထွဲတၢ်န့ၣ်တၢ်ထုတဖၣ်အံၤဘၣ်ဒီးအဲၣ်ဒီးလူၤပိၢ်ထွဲထဲဒ်စါခဲအံၤအတၢ်သ့ၣ်ညါနၢ်ပၢ်ဒီးထံၣ်ဆံးက့ၤပမိၢ်ပၢ်ဖံဖုအတၢ်လုၢ်တၢ်လၢတဖၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဖဲပိၢ်ပှၤဂၤအခံပကဘၣ်ကွၢ်ပိၢ်ကွၢ်ပိၢ်မ့ၢ်လၢပတၢ်အိၣ်သးတၢ်ဟဲလီၤစၢၤလီၤသ့ၣ်တဖၣ်ထီၣ်တလီၤကံးဒီးပှၤဂၤဘၣ်အယိလီၤ. တၢ်တဲၤလၢပှၤကညီလၢပျၢၤတဖၣ်ကတိၤတၢ်တမံၤမံၤကနၣ်လိာ်အသးဒီးယူလိာ်ဖိလိာ်အသးဒိၣ်မးလီၤ. တၢ်စံးဝဲတဘျီပှၤအဂၤသၢဆံဟဲက့ၤလၢခွးထံၣ်ဝဲသ့ၣ်ကမိာ်ဒီးတဂၤစးထီၣ်တဲၤတၢ်တခါအံၤပျံာ်ယူၤလီၤမးလဲၣ်. အဂၤတဂၤစံးကဒီးဝဲ, အၣ်နၢ်-မ့ၢ်စဲယဲၤ-မ့ၢ်ဒါခိပျံာ်ယူၤမးလဲၣ်. သၢဂၤတဂၤတဲၤ, စဲယဲၤ-ပျံာ်ယူၤတဘျီအိၣ်လၢသ့ၣ်ကပၤဒါခိ. တဲၤဝဲဒ်အံၤတုၤအၣ်ထီၣ်အဂၤသၢဆံဒီးသ့ၣ်ကမိာ်တခါအံၤကဲထီၣ်စဲယဲၤပျံာ်ယူၤဒီးယူၤထီၣ်ကွံာ်ဝဲလီၤ. အယိမၤဝဲလၢထါဒ်အံၤ, “ကလုၢ်သၢဆံမ့ၢ်လီၤယူ, သ့ၣ်ခိၣ်မိာ်ကဲထီၣ်ပျံာ်ယူ” န့ၣ်လီၤ.

ပုၤကညီတၢ်ဟံးဃာ်န့ၣ်ဒီး တၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုတဖၣ်

တၢ်ကီၢ်ခါကွီုပျီၤပဲၤပုၤသးစၢ်တဖၣ်ပတ်ဖှိၣ်ထီၣ်ပသးဒ်သိးပကလဲၤဟးလိာ်ကွဲၤလၢကစၢ်ခိၣ်န့ၣ်သဝီတဖၣ်အပူၤလီၤ. လၢတၢ်လဲၤတဘျီအံၤအပူၤပဒီးန့ၣ်တၢ်မၤလိာ်အါမးအယိပအဲၣ်ဒီးရၤလီၤကွၢ်တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢ်တနီၤဆူပပုၤကညီဖိတဖၣ်အအိၣ်ဒ်ဟံးပျီၤလၢလၢ်အသိးအံၤန့ၣ်လီၤ.

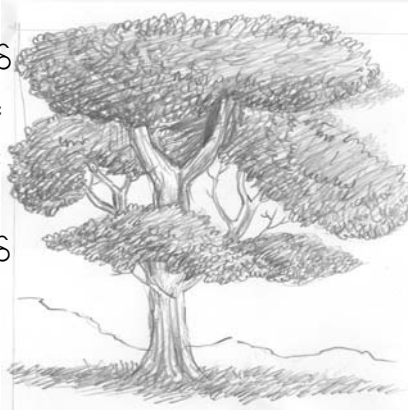
ညီန့ၣ်ထံကီၢ်ပဒိၣ်ပပုၤတဖၣ်တဲၤပုၤကညီတဖၣ်အိၣ်လၢကစၢ်ခိၣ်ကလိကျါဖဲးအိၣ်ခဲးဖဲးအိၣ်သံၣ်, မၤဟးဂီၤထံခံကွၢ်ခံတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်န့ၣ်လဲၤကွၢ်လၢကွီၣ်တဲၣ်တၢ်လီၤ တဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ကီၢ်ပယိၤပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤတၢ်လီၤလၢသ့ၣ်ပုၤအိၣ်တၢ်အါအလီၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒုၣ်ပုၤကညီတဖၣ်အိၣ်အလီၤန့ၣ်လီၤ. ခဲကနံၣ်အံၤပုၤကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဖျါၣ်ဟဲယုသ့ၣ်ညါတၢ်လၢပုၤကညီသဝီတဖၣ်အပူၤဒီးထံၣ်ဝဲလၢပုၤကညီဒီးသ့ၣ်ပုၤအိၣ်ယုၣ်တပူၤယီသ့ၣ်အယိမ့ၢ်တၢ်လီၤလးလၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိယုသ့ၣ်ညါဝဲပုၤကညီအတၢ်ဖဲးအိၣ်မၤအိၣ်အကျါအကျဲတဖၣ်လီၤ.

ပုၤကညီတဖၣ်ညီန့ၣ်ဆုၣ်ခဲးဒီးဖဲးအိၣ်မၤအိၣ်ခဲးဒီးသံၣ်ခိၣ်လီၤ. ဖဲအမၤခဲးသံၣ်တနံၣ်ဝံၤအလီၤခံဟံးဒိၣ်ထီၣ်ကွၢ်ဝဲသ့ၣ်ပုၤတဖၣ်တုၤအဂ့ၤထီၣ်မးဟဲကွၢ်မၤကဒီးဝဲဒ်အလီၤအသိတဘျီလီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိးဖဲအဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်အိၣ်ဖျါးအိၣ်တၢ်အါခါစၢ်ကီးသ့ၣ်ယုၣ်ဝဲတၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိတပူၤယီလၢသ့ၣ်ပုၤအကျါန့ၣ်လီၤ. တကးဒ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်လၢအိၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်စၢ်ကီးမ့ၢ်တၢ်အိၣ်လၢအအိၣ်လၢပုၤပူၤဒ်အမ့ၢ်တၢ်တံၢ်တၢ်ဘိ, တၢ်အန့ၣ်, တၢ်သုတၢ်သၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤကညီသးပုၤတနီၤတဲၤပုၤမ့ၢ်တၢ်လီၤလၢပမၤန့ၣ်ကယိၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်, တၢ်ဒီးတၢ်လၢၣ်, သ့ၣ်ဂံၢ်ဝဲဖဲအယိပမူပဒါအိၣ်လၢပကဘၣ်ကတိၤအိၣ်ဒ်သိးအသုတဟးဂီၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်အံၤအဂီၢ်မၤဝဲလၢထါဒ်အမ့ၢ် “အိၣ်ဒုၣ်ကတိၤလၢၣ်, အိၣ်ညၣ်ကတိၤလ့” န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ကတိၤကွၢ်

ထံ, ကတိကြီး, ကတိကျေနုဆိုင်ခိုဿ၊ အင်္ဂါတရုတ်ထုအိတ်ဟ်ဝဲဒ်လၢအသိးန့ၣ်
လီၤ.

၀ တၢ်ကူၢ်ကွံာ်သ့ၣ်လၢအတြၢအိၣ်တဖၣ်န့ၣ်တဂ့ၤဘၣ်.

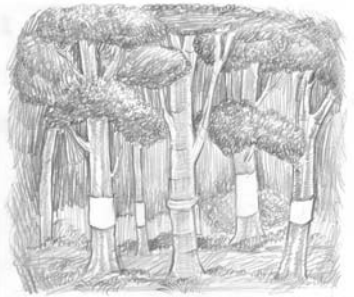
မိၢ်ပၢ်ဖဲဖုလၢပျၢၤတဖၣ်ဖျါလၢအဲၣ်ဒီးဝဲဖိလံၤသ့ၣ်
တဖၣ်ကတီၤသ့ၣ်ပှၢ်န့ဆၢၣ်အဃိသ့ၣ်လၢအဒု
အတြၢအိၣ်တဖၣ်ဒီးသ့ၣ်လၢအထံယွၤ (အထူး
ထီၣ်) တဖၣ်န့ၣ်တမၤပှၤကူၣ်ကွံာ်ဘၣ်. မ့ၢ်ထီၣ်
သတြၢကွၢ်သ့ၣ်အဘျၢတခိၣ်ဒီးသ့ၣ်အတြၢတခိၣ်
အဖိအသၣ်မ့ၢ်ဖိထီၣ်သၣ်ထီၣ်န့ၣ်သ့ၣ်လၢအ
တြၢအိၣ်န့ၣ်ကဖိကသၣ်အါန့ၢ်ဒီးသ့ၣ်လၢအဘျၢ
တထူၣ်န့ၣ်လီၤ. မိၢ်ပၢ်ဖဲဖုလၢပျၢၤတဖၣ်တမၤလိ

ဘဉ်လံာ်လံာ်ဒ်သိးဖိလံာ်တဖဉ်လၢမုၢ်မဆါတနံၤအံၤဘဉ်ဆဉ်သန့က့အဝဲသ့ၣ်တဖဉ်မုၢ်ပှၤ
 ကူၣ်သ့စဲာ်နီၣ်ဒီးမုၢ်ပှၤလၢအသ့သ့ၣ်ညါကတိၤသ့ၣ်ပှၤတဖဉ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်ပမ့ၢ်ကွၢ်မုၢ်မဆါ
 တနံၤအံၤပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖဉ်အိၣ်ဒီးအတၢ်ကူၣ်ဘဉ်ကူၣ်သ့ဘဉ်ဆဉ်တၢ်သ့ကတိၤက့ၤ
 သ့ၣ်ပှၤန့ဆၢၣ်ခိၣ်ယၤန့ၣ်တအိၣ်လၢၤဘဉ်အယိအိၣ်စိကထၢတဖဉ်ထူၣ်ဖျါဒီးတၢ်ကိာ်ဒိၣ်
 ထီၣ်ထံၣ်ခုၣ်ကိၣ်လိၣ်သ့ၣ်တဖဉ်န့ၣ်ပှၤလီၤဝဲဒီးစဲအံၤပှၤကူၣ်ဘဉ်ကူၣ်သ့တဖဉ်ဒူးဟံးဝဲလၢဆူ
 မဲာ်ညါန့ၣ်ထံကလုာ်ဘၢကွံာ်တၢ်လီၤတနီၤလၢအတကဲထီၣ်တ့ၢ်အသးလၢတၢ်စံာ်စိၤဝဲစိၤအ
 ပှၤနီတဘျီဒီးဘဉ်န့ၣ်လီၤ.

○ တၢ်တဘၣ်ကျိသ့ၣ်လၢတၢ်လုၢ်ထီၣ်ဟ်တ့ၢ်လံအီၤတဖၣ်ဘၣ်.

ပုဂံလူအသိုက်လူကီကိုင်တွင်တစ်ပတ်တစ်ဖက်အိုင်
 နီးအလှိုအလှိုလူအလှိုထိုင်ဟ်ထိုင်ဝဲဒ်သုတ်တဖင်
 နှုတ်လီၤ. သုတ်လူအလှိုထိုင်ဝဲတဖင်နှုတ်ဘိတ်ဘာဝဲဒီး
 တံကံးညာ်ဘီ, တံကံးညာ်ဝါတဖင်ဒီးပုၤမ့ၢ်ထံင်သုတ်
 လူအလှိုထိုင်သးဝံတဖင်အံၤပုၤတဘင်ကျီအီၤဘၣ်.
 ပုၤလူအထံင်လံတံပနီၣ်ဘၣ်ဆင်ဒီးကျီဝဲတဖင်က

ကညီအတော်နုတ်တော်ထုဒီးတော်စိုတ်တော်နတ်တဖ်

ဘဉ်တၢ်နးတၢ်ဖျိန်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်ဝဲတၢ်သူတၢ်စိုတ်တၢ်နတ်လၢအအိၣ်ဟံၣ်စၢၤတဖ်လၢတၢ်က ကွၢ်ထွဲကတီၤက့ၤသ့ၣ်ပှၢ်တဖ်အံၤအဂီၢ်ဒီးမ့ၢ်ကျဲတဘျီလၢတၢ်ထံၣ်န့ၢ်အီၤလၢအသူအသၣ်ဖျါ ဂ့ၤမးလၢမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤဒီးပှၢ်ကညီဖိလၢကီၢ်ကိၣ်တဲၣ်အပူၤတဖ်ဘဉ်တၢ်သ့ၣ်ညါဟံၣ်က အီၤလၢပှၢ်လၢအအိၣ်ယုၣ်ဒီးပှၢ်ထွဲဘဉ်ထွဲဘဉ်တဖ်ဒီးဖဲတၢ်လီၤလၢပှၢ်ကညီအိၣ်အလီၢ်န့ၣ် သ့ၣ်ပှၢ်တဖ်လၢဟ့ၣ်ဂ့ၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

○ တၢ်တဘဉ်ကျိသံကွၢ်သ့ၣ်ဇၢဝၣ်ဇၢလၢတၢ်ရှုၣ်လီၤဒုပိၤလီၢ်တဖ်ဘဉ်.

ပှၢ်ကညီတဖ်ညီန့ၢ်အိၣ်ဖျဲၣ်အဖိလၢဟံၣ်လၢယီၤ, လၢန့ၣ်သဝီပူၤအယိအဝဲသ့ၣ်လဲၤရှုၣ်လီၤဝဲ ဖိသၣ်အဒုလၢတဖ်လၢသ့ၣ်ဇၢဝၣ်ဇၢအဖိလၢဒီးတနီၤဘျးလီၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ဝံၤသ့ၣ်လၢ အရှုၣ်လီၤဝဲဖိသၣ်အဒုလၢတဖ်န့ၣ်ကဘဉ်ကွၢ်ထွဲဝဲဂ့ၤဂ့ၤလူၣ်ဝဲထံဖိနိဖိဂ့ၤဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. မ့ တမ့ၢ်ဘဉ်ဒီးသ့ၣ်ဝၣ်တဖ်မ့ၤယုၣ်ထီၤ, မ့ၢ်လီၤညံးန့ၣ်နတ်ဝဲလၢကမၤဘဉ်ဒီးဖိသၣ်အတၢ်အိၣ် ဆူၣ်အိၣ်ချန့ၣ်လီၤ. ပှၢ်တနီၤနတ်ဝဲလၢချၢၣ်တနီၤအိၣ်ဒီးမုၢ်ပါချၢၣ်ဒီးတၢ်တကြးကျိအီၤဘဉ်. အယိတၢ်စိုတ်တၢ်နတ်တနီၤမၤစၢၤတၢ်လၢတၢ်ကဒီးသဒၢန့ၣ်ဆၢၣ်ခိၣ်ယၢၤအဂီၢ်စ့ၢ်ကိးလီၤ.

○ တၢ်မ့ၢ်အိၣ်ဆွဲၣ်ညဉ်တဖ်ဖဲမၤစးမၤသံၣ်ဒီးမၤစံၣ်ပွဲၤအခါန့ၣ်တဂ့ၤဘဉ်.

သူၣ်ကုသးပှၢ်လၢပျၢၤတဖ်ဖဲအမၤစးမၤ သံၣ်အခါမ့ၢ်ထံၣ်ဆွဲၣ်ဒီးသဒိၣ်တဖ်လၢ အစးပူၤသံၣ်ပူၤန့ၣ်တအိၣ်ဝဲဘဉ်. တၢ်ဂ့ၢ်မ့ၢ် ဝဲဒၣ်ဆွဲၣ်ဒီးသဒိၣ်တဖ်န့ၣ်ရှုၣ်အပူၤတ ဖ်အယိ, ထံထီၣ်ပၢ်အကျိတဖ်အိၣ် အါထီၣ်ဝဲဒၣ်ဒီးထံထီၣ်ဝဲအါအယိဘုဟု တဖ်မၤန့ၢ်ဝဲထံဒီးဘုဟုဂ့ၤဝဲန့ၣ်လီၤ. ပှၢ်တနီၤနီၤနတ်ဝဲလၢဖဲဘံၤယီၤလၢအဆိၣ်ဂ့ၤဘုန့ၣ်အိၣ်လၢဆွဲၣ်ပူၤအယိလုၢ်ထီၣ်ဝဲဆွဲၣ်ပူၤတ ဖ်ဒီးတမၤသံဝဲဒၣ်ဆွဲၣ်တဖ်ဘဉ်. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤ, တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်ကွၢ်ထွဲက့ၤတၢ်မူတဝါတခါဒီး တခါအတၢ်ဒီးသန့ၤထီၣ်သးတဖ်လီၤ.

၀ ကြၢ်အထူၣ်လၢထံကျိနံၤတဖၣ်န့ၣ်တၢ်တဂ့ၤကျိအီၤဘၣ်.

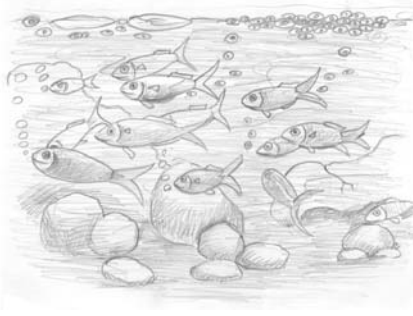
ဒ်သ့ၣ်က့သးပုၤလၢပျၢၤသ့ၣ်တဖၣ်ကတီၤထံကတီၤကီၢ်အသိးအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်တကျိနီၤတၢ်အထူၣ်တၢ်မဲတၢ်မၤတဖၣ်လၢထံခံကွၢ်ခံ, ထံကျိနံၤတဖၣ်ဘၣ်. တၢ်အံၤပမ့ၢ်ဆိကမိၣ်လၢမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤဒီးတၢ်လၢကြၢ်န့ၣ်မဲထီၣ်ဒၣ်လၢထံကျိနံၤအဃိအဟံးဖိၣ်ဂၢ်ဃာ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢထံကျိအကၢ်ပၤနံၤဒ်သိးထံသုတအိၣ်လီၤကလိၤကွၢ်ဟီၣ်ခိၣ်တဂ့ၤဒီးဟီၣ်ခိၣ်အသုတလီၤလၢတဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဃိနမ့ၢ်ကျိကွၢ်ကြၢ်လၢထံကျိနံၤတဖၣ်အံၤဒီးဖဲတၢ်ဟဲတူၤထံခိၣ်အခါနကထံၣ်ဘၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်လီၤလၢဒီးထံအိၣ်လီၤတလိၤကွၢ်ကၢ်ကပၤတဖၣ်လီၤ.

၀ ဟီၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ဟူးန့ၣ်တၢ်အာတၢ်သီအါအဃိလီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်ဟူးဝံးနဘၣ်ပံၤကွၢ်နခိၣ်ဒီးဖျူအီၤလၢသိ. နမ့ၢ်တမၤဒ်န့ၣ်ဘၣ်ဒီးနပျၢ်ထီၣ်တြီးထီၣ်သ့လီၤ.

တၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ဟူးန့ၣ်တၢ်ဟးဂူၢ်ဟးဂီၢ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်အါမးန့ၣ်ပထံၣ်ဘၣ်လၢပမဲာ်စဲယဲၤစ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. ခိဖျိဟီၣ်ခိၣ်ဟူးအဃိတၢ်ဟးဂူၢ်ဟးဂီၢ်အကလုာ်ကလုာ်ဒ်အမ့ၢ်စ့ၢ်နါမံး (Tsunami), တၢ်လီၤမူၢ်လီၤပျီ, တၢ်ဟးဂူၢ်ဟးဂီၢ်ဒီးတၢ်သံတၢ်ပုၤတဖၣ်စ့ၢ်ကီးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်အါမးန့ၣ်လီၤ. ပုၤတနီၤနီၤန့ၣ်ခိဖျိလၢတၢ်မၤအသးအံၤအဃိအဟံးဖိၣ်ဖိတဖၣ်သံကွၢ်လၢာ်ဒီးအိၣ်တၢ်ထဲအနီၢ်တဂၤဒီးအဃိဘူးကပျၢ်တၢ်မးန့ၣ်လီၤ. ပုၤတနီၤအနီၢ်ကစၢ်အတၢ်ကူၣ်လဲၤမၤကၤတဖၣ်လီၤမူၢ်လီၤပျီဟးဂူၢ်ဟးဂီၢ်ကွၢ်ဝဲအဃိဘူးတၢ်မးလၢကပျၢ်စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. သ့ၣ်က့သးပုၤလၢပျၢၤတဖၣ်န့ၣ် ဖျါလၢထံၣ်ဘၣ်ဝဲဒ်ပထံၣ်ဒီး နၢ်ဟူဘၣ်အသိးအဃိအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ကဟ်သ့ၣ်ပာ်သးဝဲဒၣ်လၢမ့ၢ်တၢ်အာတၢ်သီအါလၢဟီၣ်ခိၣ်ချၢအဃိဟီၣ်ခိၣ်ဟူးဝဲန့ၣ်လီၤ. လၢညါန့ၣ်ပုၤသ့ၣ်က့သးပုၤတဖၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဟူးဝံးအလီၢ်ခံအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ပံၤကွၢ်အခိၣ်ဒီးဖျူဝဲလၢသိန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်နဝဲဒၣ်လၢပုၤလၢတပံၤအခိၣ်တဖၣ်န့ၣ်ပျၢ်ထီၣ်တြီးထီၣ်သ့လီၤ.

၀ ညၣ်ထီၣ်ဒ်အခါပုၤမ့ၢ်ဖိၣ်အိၣ်ညၣ်တဂ့ၤဘၣ်.

ကညီသ့ၣ်က့သးပုၤလၢပျၢၤတဖၣ်သိၣ်ဖိသိၣ်လံၤဒ်အမ့ၢ် “အိၣ်ဒုၣ်ကတီၤလၢၢ်, အိၣ်ညၣ်ကတီၤလ့” န့ၣ်လီၤ. ဖဲညၣ်ဟဲထီၣ်ဒ်အခါတၢ်မ့ၢ်မၤအိၣ်လၢကွၢ်ညၣ်န့ၣ်ညၣ်မိၢ်ဒၤတဖၣ်တ

ဒံၣ်ဘၣ်လၢဘၣ်ဒီးညၣ်အစၢၤကလီၤတူၣ်ကွံာ်
ဝဲလီၤ. ခုခါဆၢကတီၢ်ခဲအံၤပှၤကညီတဖၣ်ကွံာ်
တၢ်လၢကအိၣ်ဘၣ်ဝဲထဲတဘျီအဂီၢ်အယံသုဝဲ
ကသံၣ်ကသီတဖၣ်, မ့ၣ်ပိာ်တဖၣ်ဒီးမၤပိာ်ဖး
ထီၣ်ဝဲလၢလုဒီးကွံာ်တဖၣ်အယံအိၣ်ဘၣ်ဝဲဒၣ်
ထဲတဘျီဒီးလၢခံညၣ်, သဒိၣ်ဒီးဆွဲၣ်သ့ၣ်တ
ဖၣ်သံလၢၣ်, ဟါမူၢ်ဟါမၢ်ကွံာ်စီဖုကလုဒီးတၢ်

ယုအိၣ်အီၤတန့ၢ်လၢဘၣ်လီၤ.

**○ မ့ၣ်အူမ့ၢ်လဲးအိၣ်တၢ်လၢစုးအခိၣ်အဃၤန့ၣ်တဂ့ၤဘၣ်. နမ့ၢ်မၤအီၤန့ၣ်နက
သံဘၣ်ဖုးလီၤ.**

သ့ၣ်ကုသးပှၤလၢညါတဖၣ်န့ၣ်မ့ၣ်အူမ့ၢ်လဲးအိၣ်စုးလၢအမၤဝဲန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တမၤအိၣ်လၢစုး
အဝဲန့ၣ်လၢဘၣ်. တုၤမ့ၣ်အူလဲးအိၣ်တၢ်တဘျီယီမ့ၢ်လၢဘုရံၣ်ဘုသၣ်တဂ့ၤလၢဘၣ်အယံ
လီၤ. ဒီးအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ထီၣ်ဘၣ်တၢ်ကီၤလၢကမၤအိၣ်ဝဲလၢတန့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်တတုၤထီၣ်ထီၣ်
ဘးလၢဘၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်ဆိကမိၣ်ကွံာ်လၢမ့ၢ်မဆါတန့ၣ်အံၤမ့ၢ်ဆဲးမၤအိၣ်ဝဲဒီးဒၣ်စုးတလီၢ်အံၤ
ဒီးခီဖျါလၢဘုတဂ့ၤလၢအယံအဝဲသ့ၣ်တအိၣ်ဘၣ်ဟုသးလၢဘၣ်ဒီးတၢ်သၣ်ဝံၤလီၤဒိက
အိၣ်ထီၣ်ဒီးကသံဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. အယံမိၢ်ဟံဖဲလၢပျၢၤတဖၣ်ဒ်သီးမ့ၣ်အူသုတအိၣ်လဲးအစုး
အသံၣ်, သ့ၣ်ပှၤတဖၣ်အဂီၢ်ဂုၢ်ကျဲးစးဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်တြီမ့ၣ်အူကျိၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်
ကီၢ်ထီၣ်သီအဆၢကတီၢ်ပှၤလၢသဝီပူၤတဖၣ်ညီန့ၢ်ဟံဖိၣ်ထီၣ်အသးဒီးလဲၤမၤပျီသကိးဝဲမ့ၣ်
အူကျိၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီဖိတဲာ်ဒုင်တဲာ်ထုဘဉ်ဃး တဲာ်လုာ်အိဉ်သး သမူ

ကညီဖိတဖဉ်အတဲာ်ဖဲးအိဉ်မၤအိဉ်အခိဉ်သ့ဉ်န့ဉ်မ့ဉ်ဝဲ တဲာ်ဖဲးအိဉ်ခဲးဖဲးအိဉ်သံဉ်န့ဉ်လီၤ. ကညီဖိတဖဉ်လုာ်အိဉ်အသးသမူလၢတဲာ်လုာ်အိဉ်ပှၢ်ဒီးတဲာ်ယုကဝဲၤအိဉ်ဒုင်ဖိညဉ်ဖိတဖဉ်စ့ၢ်ကိးန့ဉ်လီၤ. တဲာ်အံၤမ့ၢ်တဲာ်ဖဲးအိဉ်မၤအိဉ်လၢအလီၤစၢၤတုၤလံၤလၢမိၢ်ပၢ်ဖဲဖုအစၢၤလၢပျၢၤလံၤလံၤဒီးတုၤလီၤလၢမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤန့ဉ်လီၤ. ကညီဖိတဖဉ်အတဲာ်ဖဲးအိဉ်မၤအိဉ်လၢအမ့ၢ်တဲာ်ဖဲးအိဉ်ခဲးသံဉ်ဒီးတဲာ်လုာ်အိဉ်ပှၢ်န့ဉ်ဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢသ့ဉ်ပှၢ်တဲာ်အိဉ်ယၢၤဒီးန့ဆၢဉ်ခိဉ်ယၢၤတဖဉ်န့ဉ်လီၤ. တဲာ်မူတဲာ်အိဉ်ယၢၤဒ်အမ့ၢ်ဆဉ်ဖိကိးဖိဒီးတဲာ်မဲတဲာ်မါတဖဉ်မ့ၢ်တဲာ်အကါဒိဉ်လၢကညီဖိတဖဉ်အတဲာ်လုာ်အိဉ်သးသမူအဂီၢ်စ့ၢ်ကိးလီၤ.

က. တဲာ်မၤခဲးမၤသံဉ်

ဖဲတဲာ်မၤခဲးမၤသံဉ်အခါ ကဘဉ်ကွၢ်နီဉ်ကွၢ်ယၢၤဒီးကနဉ်ယုာ်စ့ၢ်ကိးဝဲတဲာ်သီဉ်တဲာ်သဲအကလုာ်လုာ်ဒီးမၤခဲးမၤသံဉ်န့ဉ်လီၤ. ဖဲခဲအဆၢကတီၢ်န့ဉ်တဲာ်ဆၢကတီၢ်ဘဉ်လိာ်ဘဉ်စးဒီး

ကညီအတော်နုတ်တုဒီးတၢ်စိုတ်နီတဖၣ်

ခိဖျိပပှၤကလုာ်တဖၣ်ဒိၣ်ထီၣ်လၢဒုးကျါသံၣ်ကျါ, ခိခိၣ်ပှၤလၢကျါအယိမၤလိန့ၣ်တၢ်လၢန့ၣ်ဆၢၣ်ခိၣ်ယၤဒီးတၢ်မူတၢ်မဲတဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ညီန့ၣ်တၢ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တမ့ၢ်တၢ်န့ၣ်မူသ့ၣ်အီၤနီၤစၢၣ်. ခိဖျိတၢ်ကန့ၣ်အီၤအန့ၣ်ယံၣ်ထီၣ်အလါအါထီၣ်ဒီးကဲထီၣ်ကဒါက့ၤတၢ်စိုတ်တၢ်န့ၣ်ဒီးတၢ်ပနီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ.

- လိၣ်လွဲၣ်န့ၣ်ကိးဝဲတန့ၣ်ခံဘျီလီၤ. တၢ်စူၤလီၤသီဒီးလိၣ်လွဲၣ်မ့ၢ်ကိးန့ၣ်တၢ်စူၤကအါထီၣ်ဒီးတုၤလၢတၢ်ယီၤအကတီၢ်မ့ၢ်ကိးကဒီးန့ၣ်မူခိၣ်ထံကစၢၤလီၤဝဲလီၤ.
- ထီၣ်ကွၢၤ (ထီၣ်ကျါ, ကီၢ်ကွီရိကနၢ) မ့ၢ်ကိးသီၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဆၢကတီၢ်လၢတၢ်ယီၤထီၣ်မူၢ်နီၢ်နီၢ်လံးဒီးပှၤစးထီၣ်ကတၢ်ကတီၢ်အသးလၢကဖဲအိၣ်ဒုးသံၣ်န့ၣ်လီၤ.
- သရၤမ့ၢ်လဲး (သရၣ်ကနၢ) ဒီးကွဲၤကွီၢ်မ့ၢ်ပှၤန့ၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်တုၤလီၤလၢတၢ်ဖဲဒုးဖဲသံၣ်ဝံၤဒီးတၢ်ဆူးဒုးဒွဲၣ်ဒုးအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- တုၤအံးမ့ၢ်ကိးထီၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢပှၤထၢဖျိၣ်က့ၤဘုလၢဒုးဒဲပူၤလီၤ.
- ဒုၣ်ဖျိဒီးယဲၤမိၢ်ရၤမ့ၢ်ကိးထီၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်စးထီၣ်ထီၣ်ဒုးအဆၢကတီၢ်လီၤ.
- ဒုၣ်ဘီခိၣ်ဒီးဒုၣ်ကွီၢ်မ့ၢ်ပှၤထီၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ကျိၣ်နီၣ်ဖျးမံၤအဆၢကတီၢ်ဒီးမ့ၢ်ဘၣ်ဝဲလံၣ်န့ၣ်လီၤ.
- လၣ်လၣ်အူမ့ၢ်ကိးထီၣ်န့ၣ်တၢ်စူၤလီၤသီအဆၢကတီၢ်လီၤ.
- ယုၢ်ကွဲးမ့ၢ်ကိးန့ၣ်ပှၤဖဲဒုးဖဲသံၣ်လံ.
- ယုၢ်ကွဲး (ပုစၣ်ရဲၣ်ကွဲး) န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဖိယၢ်တကလုာ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်ခံးလီၤအဆၢ ကတီၢ်ကိးသီၣ်ဝဲကြံၣ်ကြံၣ်ကြံၣ်လီၤ.
- သံၣ်သ့ၣ်ကိးအဆၢကတီၢ်မ့ၢ်တၢ်ဖဲဒုးဖဲသံၣ်အဖၢမ့ၢ်ဒီးဖဲကိးအဆၢတတၢ်လၢၤဘၣ်ဒီးကိးလီၤတုၤလၢထံန့ၣ်လံၣ်န့ၣ် တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢၣ်လံၣ်လၢတၢ်ဖဲဒုးအဂီၢ်လီၤ.
- ကုၤမ့ၢ်ထီၣ်, ဘီၣ်မ့ၢ်ထီၣ်လၢဒုးပူၤန့ၣ်ဒုးတလီၢ်အံၤပှၤတမၤအိၣ်အီၤလၢၤဘၣ်.

○ ကယူၤပှၤမ့ၢ်ကိးသီၣ်လၢတၢ်လီၢ်တတီၤန့ၣ်တၢ်လီၢ်တတီၤအဝဲန့ၣ်ပှၤတမၤဒုးမၤသံၣ်လၢၤဘၣ်. မ့ၢ်လၢန့ၣ်ဝဲလၢဒုးဝဲန့ၣ်တၢ်မ့ၢ်ယၢ်ခိၣ်အယိလီၤ.

ကယူၤပှၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်မံၤလၢအိၣ်လၢပှၤကျါလီၤ. အဝဲကိးသီၣ်တၢ်လီၢ်တတီၤန့ၣ်ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်မိၢ်ပာ်ဖဲတဖၣ်ကမ့ၢ်ဟ်သ့ၣ်ဟ်သးလၢကအိၣ်ဝဲဒီးတၢ်မံၤလၢအိၣ်အယိမ့ၢ်လဲၤမၤဒုးဖဲန့ၣ်ဒီးကယူၤပှၤကဘၣ်သုးကွံာ်အလီၢ်လီၤ. အယိကမ့ၢ်လၢတအဲၣ်ဒီးမၤအမၤနးဝဲအယိတလဲၤ

မၤလၢၤဘဉ်. နီပသ့ၣ်ညါအသိးတၢ်လၢနဖဲဒုးဖဲသံၣ်န့ၣ်နဘဉ်ဆိးအိဉ်ဒီးမ့ၣ်အူဒီးနကဘဉ် ကျိကွံာ်သ့ၣ်ထူၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အယိဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်အလီၢ်တအိဉ်လၢၤဘဉ်. တကးဒ်ဘဉ်မ့ၢ် လဲၤမၤဘဲဘုကယူၤပှ်တဖၣ်ဟဲမၤဟးဂီၤအဘုသ့ၣ်စ့ၢ်ကိးလီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်ဒ်တၢ်တယၢ်ဆိက မိၣ်ထံဒီးကွးအိၤဘဉ်ဆၣ်ဘဉ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကအိဉ်ဒီးဒီးတၢ်ဂ့ၢ်အဂၤတဖၣ်လီၤ.

○ ထီၣ်ဖျဲးမ့ၢ်အါန့ၣ်ဘုဟုကကၤဝဲလီၤ.

တၢ်လၢထီၣ်ဖျဲးန့ၣ်မ့ၢ်ထီၣ်တကလုာ်လၢအအိဉ်ဘုသဉ် န့ၣ်လီၤ. ထီၣ်ဖျဲးလီၤမ့ၢ်အါန့ၣ်ပှ်မၤဒုးမၤသံၣ်တဖၣ် ဘဉ်ကိာ်ဘဉ်ဂီၤဝဲလီၤ. အယိသးပှ်လၢပျၢၤတဖၣ်ဟ် သ့ၣ်ဟ်သးလၢထီၣ်ဖျဲးလီၤလၢဒုးသံၣ်မ့ၢ်အါန့ၣ်တနံၣ် အံၤအဂီၢ်ဘုဟုကကၤဝဲလီၤ.

လၢပှ်မၤအိဉ်စံာ်စိၤပှ်မၤတဖၣ်အဂီၢ်အိဉ်စ့ၢ်ကိးဒီးအတၢ်နာ်တနီၤန့ၣ်လီၤ.

- စိုၤ (မ့ၢ်သ့ၣ်တကလုာ်လၢပှ်ကိးလၢပနၢ်ဟီၣ်) မ့ၢ်ဖိထီၣ်န့ၣ် တၢ်ကစူၤလီၤဝဲဒၣ် လီၤ. မ့ၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢပှ်ကဘဉ်ထဲာ်စံာ်စိၤပှ်မၤအယိစံးဝဲလၢစိုၤမ့ၢ်ဖိထီၣ်န့ၣ် ပနၢ်အမဲာ်ထံလီၤဝဲလီၤ.
- သ့ၣ်ဖိမ့ၢ်ဖိထီၣ်န့ၣ်ကျိၤပနၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အမဲာ်ထံလီၤဝဲ မ့ၢ်လၢတၢ်ကစူၤလီၤဒီး ကဘဉ် ထူၣ်စံာ်အယိလီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတနီၤနီၤန့ၣ်ပကတဲဒီးဟ်ဖျါအီၤလၢအဂ့ၢ်အကျိၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးစ့ၢ်ကိးပတဲ တသ့ဒီးဘဉ်. အယိပကဘဉ်လူၤယုသ့ၣ်ညါဒီးဟ်ဖျါထီၣ်က့ၤအီၤလၢအဂ့ၢ်အကျိၤန့ၣ်လီၤ.

ခ. တၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုၣ်ဘၣ်ဃးတၢ်လၢအိၣ်သးသမူတၢ်မၤအဂၤတဖၣ်

လၢတၢ်ဖဲးဒုးသံၣ်အမၤညါကညီဖိတဖၣ်သ့ၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲတၢ်မၤတၢ်ဘိ, ဘုၣ်အိၣ်ဆၣ်ဖိ ကိၢ်ဖိဒီးယုအိၣ်တၢ်လၢပှၤပှၤန့ၣ်လီၤ. လၢပှၤကညီတဖၣ်အဂီၢ်ပှၤမၤဝဲဒၣ်ဖှါဖးဒိၣ်တဖျၢၣ်လၢ အဟ့ၣ်ကလိအိၤတၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မၤန့ၣ်တၢ်ဖဲးတၢ်ညၣ်, တၢ်ဒီးတၢ်လၢၣ်, သ့ၣ်ဂံၢ်ဝၣ်စဲ ဒီးတၢ်တၢ်တၢ်ဘိတဖၣ်လၢန့ၣ်ဆၢၣ်အအိၣ်ကလိကလိန့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤလၢပှၤဝဲလၢ ကအိၣ်ဝဲအဂီၢ်တကးဘၣ်ဆါအိၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ညီန့ၢ်ပှၤသးပှၤလၢပျၢၤတဖၣ်တသ့ၣ်လီၤသးကွံၣ်တၢ်အါတလၢဒီးအိၣ်ကတိၤ, အိၣ်ကတိၤသကိးဝဲန့ၣ်လီၤ. ဖဲအသ့ၣ်တၢ် ဖျးတၢ်စ့ၢ်ကိးတသ့ၣ်ဝဲထဲတၢ်ဒီးတၢ်လၢၣ်တမံၤဃီဘၣ်. မ့ၢ်တခီမ့ၢ်သ့ၣ်အိၣ်လိာ်ကွဲးဘုၣ်အ ခါသ့ၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲလုၣ်ခ့, ခံ, မိၢ်ဟဲ, ဘိၣ်ဘျၢ, ဘဲဆံၣ်, ဖိဆံၣ်ဒီးအဂၤတဖၣ်ဒီးတၢ်တဖၣ် အံၤမ့ၢ်ဝဲတၢ်အိၣ်ခိၣ်သ့ၣ်လၢပှၤကညီဖိတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢဟံၣ်လၢဃီအပူၤစ့ၢ်ကိးအိၣ် သကိး, အိၣ်သကိးဝဲဒီးအဖိအလံၤတဖၣ်ယုယုဖိးဖိးန့ၣ်လီၤ. ပှၤကညီဖိတဖၣ်ထံၣ်ဝဲလၢအ ထံအကိၢ်အံၤလၢပှၤထူးတိၤဝဲဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်မဲတၢ်မါတဖၣ်အယိမၤဝဲလၢထါၣ်အံၤ-

“ပတြၢၤအိၣ်ပှၤထံတဂ့ၤ, ပတြၢၤအိၣ်ပှၤကိၢ်တဂ့ၤ
ပှၤထံတဂ့ၤပှၤထံဘၣ်ပှၤ, ပှၤကိၢ်တဂ့ၤပှၤကိၢ်ဘၣ်ပှၤ
ကတိၤက့ၤပကိၢ်သုလုၤ, ပှၤသိးအိၣ်မ့ၤပအိၣ်မ့ၤ” န့ၣ်လီၤ.

○ သူလုၤမ့ၢ်ကိးသိၣ်န့ၣ်ဘိၣ်ထီၣ်ဝဲလံ. အခါဖဲန့ၣ်တၢ်ဒုၣ်တၢ်ပျီၣ်, တၢ်ဒီးတၢ် လၢၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ဃုအိၣ်ဘၣ်အိၤညီမးန့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ပှၤအိၣ်စ့ၢ်ကိးလါခူး ကံၢ်စုအမူးလီၤ.

သူလုၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဖိဃၢ်တကလုၢ်ပှၤသိၣ်ဟ့ၣ်ဟ့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖိဃၢ်အံၤတၢ်န့ၢ်ဟူဘၣ်ထဲအကလုၢ်ဒီး အမိၢ်ပှၤန့ၣ်တၢ်တထံၣ်ဘၣ်ညီညီဘၣ်. သ့ၣ်ကုသးပှၤလၢပျၢၤတဖၣ်မ့ၢ်န့ၢ်ဟူဘၣ်ဝဲသူလုၤပှၤ သိၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါဝဲလၢတၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိ, တၢ်ဒီးတၢ်လၢၣ်တဖၣ်ယုအိၣ်ဘၣ်ဝဲညီမးန့ၣ်လီၤ. သူလုၤ ပှၤအဆၢကတိၢ်န့ၣ်အဆၢကတိၢ်အံၤကမ့ၢ်ဖဲလါအိၣ်ကးအပူၤန့ၣ်လီၤ. ခိဖျိလၢလါအိၣ်ကးမ့ၢ် လါလၢတၢ်စူၤဂ့ၤဒီးတၢ်ဒီးတၢ်လၢၣ်တဖၣ်မဲထီၣ်ဂ့ၤမးအယိလီၤ.

○ ထီၣ်ဘံၣ်ဃၢ် (ထီၣ်တကလၢၣ်အံၤအလွၢ်သူဃး) မ့ၢ်ဟဲစီၢ်လီၤလၢဘုဖီန့ၣ်ဂ့ၤ
ဝဲလီၤ.

ထီၣ်ဘံၣ်ဃၢ်အံၤမ့ၢ်ထီၣ်တကလၢၣ်လၢဟဲခိးအိၣ်တၢ်ဖိဃၢ်လၢစံၣ်ပျီၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ထီၣ်တက
လၢၣ်လၢအမၤစၢၤပှၤမၤခုးဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အယိသးပှၤလၢညါတဖၣ်မ့ၢ်ထံၣ်ထီၣ်ဘံၣ်ဃၢ်လီၤ
လၢအဘုဖီန့ၣ်အသ့ၣ်ခုသးခုဝဲဒၣ်ဒိၣ်မးဒီးန့ၣ်ဝဲလၢတၢ်ကလၢကပှၤလၢတန့ၣ်အတီၢ်ပူၤဒီးဘု
ဟုကအါဝဲဒီးမၤဘုဟုကန့ၢ်ဂ့ၤမးအယိလီၤ. သးပှၤလၢပျၢၤသ့ၣ်တဖၣ်ဟံပနီၣ်ထီၣ်ဘံၣ်ဃၢ်တ
ကလၢၣ်အံၤအမ့ၢ် “ဘုကစၢ်” လီၤ.

○ ဖဲတၢ်စူၤအခါတၢ်မ့ၢ်ကိၢ်သီအူးဒီးမ့ၢ်မ့ၢ်ကိၢ်လီၤန့ၣ်ကအိၣ်ဘၣ်ကုၤလၢလၢ
ပှၤပှၤလီၤ. ကုၤထီၣ်ဖုံး, ကုၤဘျၢၣ်, ကုၤဝၣ်ခိၣ်, ကုၤကၢ်ဘံဆူကထီၣ်
ဝဲလၢတန့ၣ်အတီၢ်ပူၤကုၤထီၣ်ဝဲသၢဘျီလီၤ.

တၢ်ဆၢကတီၢ်မ့ၢ်မၤအသးဒ်ဟံဖျါလၢထးအံၤအသိးအ
ခါန့ၣ်သ့ၣ်ကုသးပှၤလၢပျၢၤတဖၣ်သ့ၣ်ညါဝဲဒၣ်လၢ
ကုၤထီၣ်လံန့ၣ်လီၤ. အယိအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်တဘၣ်ကိၢ်
ဘၣ်ဂီၤလၢတအိၣ်ဘၣ်ကုၤအဂီၢ်လၢဘၣ်. ဒီးကအိၣ်
ဘၣ်ဝဲကုၤဒီးတန့ၣ်ညါန့ၣ်လီၤ.

○ ဖဲအုလဲၤပှၤအခါန့ၣ်သ့ၣ်, ဝၣ်, သ့ၣ်လၢတဖၣ်အဃၢ်တအိၣ်နါစီၤဘၣ်.

သးပှၤလၢညါတဖၣ်ကျိသ့ၣ်ဝၣ်တဖၣ်ဖဲတၢ်ဖိဃၢ်အုလဲၤပှၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. အယိပှၤက
ညီတဖၣ်ကျိဟံဝဲဖိထူၣ်, ဟံၣ်ထူၣ်ဟံၣ်တၢ်ပီးတၢ်လီတဖၣ်လီၤ. မ့ၢ်မ့ၢ်လၢတၢ်ဆၢကတီၢ်အဂၤ
န့ၣ်ဝၣ်ဃၢ်သ့ၣ်ဃၢ်တဖၣ်ထီၣ်န့ၣ်လီၤ.

ခ့ၣ်ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤတၢ်အိၣ်သးဆိတလဲ, တၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်အကျဲတနီၤဆိတလဲအယိတၢ်
န့ၣ်တၢ်ထုတနီၤတအိၣ်ဝဲလၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကအိၣ်ဒီးဝဲလၢပှၤမၤခုး

ကညီအတံၢ်န့ၣ်တံၢ်ထုၣ်တံၢ်ဖျါတံၢ်န့ၣ်တဖၣ်

မၤသံၣ်, ပှၤမၤစံၣ်မၤပှဲၤတဖၣ်အကျါန့ၣ်လီၤ.

- တခွဲၤတိၤ,သွၤဒီးပှၤန့ၣ်ပှၤခါပတၢ်အီၤတဂ့ၤဘၣ်. ပှၤဃုၤအိၣ်ညၣ်တန့ၣ်လၢၤဘၣ်.

ပှၤသးပှၤလၢပျၢၤတဖၣ်အိၣ်လၢထံခံကွၢ်စိးအယိဘၣ်သန့ၤထီၣ်အသးလၢန့ၣ်န့ၣ်လီၤ. အယိတံၢ်ဃုၤအိၣ်တံၢ်ပီး တံၢ်လီၤတဖၣ်တံၢ်တဘၣ်ခိၣ်အီၤဘၣ်. တံၢ်မ့ၢ်ခိၣ်ဘၣ်အီၤန့ၣ်တံၢ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢကကျၢၣ်ဘၣ်ဖုးသ့ဝဲလီၤ.

- ခုၣ်တံၢ်န့ၣ်တံၢ်လၢတံၢ်ဖိအိၣ်ဒီးတၢ်ဆံၣ်ဒီးဖဲန့ၣ်အခါနကိၣ်ယုၢ်ဒိမ့ၢ်သးန့ၣ်န့ၣ်တဘၣ်တဲပှၤဂၤဘၣ်. နမ့ၢ်တဲဘၣ်ပှၤဂၤန့ၣ်နကိၣ်ယုၢ်ဒိသးတကတၢ်ဘၣ်. ပှၤဂၤစ့ၢ်ကီးအကိၣ်ယုၢ်ကသးဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ဖဲပှၤကလဲၤဃုၤအိၣ်ခးအိၣ်တံၢ်မံၤလၢပှၤပူၤဒီးလဲၤလၢကျဲၤအခါပှၤမ့ၢ်သံကွၢ်လၢကလဲၤဆူလဲၣ်န့ၣ်တလဲၤဝဲလၢၤဘၣ်. နဝဲဒၣ်လၢသံခိၣ်မုၢ်ယါနီၤဟူၤအယိဃုၤအိၣ်ဝဲတဘၣ်လၢၤဘၣ်.

တၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုၤလၢဟံၣ်ပူၤဃီပူၤ ဒီး တၢ်သိၣ်ဖိသိၣ်လံၤ

လၢ ဟံၣ်ပူၤဃီပူၤန့ၣ်မိၢ်ပၢ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သီ, တၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုၤလၢအန့ၣ်ဝဲလၢဖိသၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်လူၤဟီၤမၤထွဲဒီးဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သးဝဲန့ၣ်လီၤ. ပကထံၣ်ဘၣ်လၢတၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုၤဒီးတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲတုၤမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်လၢပှၤတဝၢတဖၣ်အပူၤဒ်တၢ်လံၤထီၣ်လံၤထီၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ်အသီတဖၣ်အိၣ်ထီၣ်ဒီးထံၣ်ကီၢ်တဖၣ်ဆီတလဲကွံာ်အသးဒီးဘၣ်မၤဟူးအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ပဝဲကညီတဝၢတဖၣ်စ့ၢ်ကီးမ့ၢ်တၢ်ဒ်န့ၣ်အသီးလီၤ. ကညီထူလံၤဆဲးလၢထူသန့ဒီးတၢ်ဆီတလဲလၢစီၤတုၤတၢ်အိၣ်သးတၢ်ထဲသီးတုၤသီးတဖၣ်အိၣ်ထီၣ်အသီး, ပဝဲဒ်အမ့ၢ်ပှၤလူၤထီၣ်တၢ်ဆါကတီၢ်တဖၣ်တဘျီဘျီပတၢ်ထံၣ်တဖၣ်ကျဲၣ်ကျီကွံာ်အသးလီၤ. တကတီၢ်ဃီပကဂုၢ်ကျဲးစးထီၣ်ပဖံဘၣ်ခိၣ်ဒီးကလုာ်ဂၤဒ်ပပှၤကလုာ်ကအိၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢဟီၣ်ခိၣ်ချၢအံၤအဂီၢ်လီၤ.

၀ စီၤကပုၤမ့ၢ်ဟဲယုၤန့ၣ်ဆူဟံၣ်ပူၤဒီးမ့ၢ်စီၤလီၤဖးယံာ်န့ၣ်ပှၤတမ့ၢ်ကဟဲဆူဟံၣ်န့ၣ်လီၤ.

စီၤကပုၤန့ၣ်ညီန့ၣ်တစီၤလီၤလၢဟံၣ်ပူၤဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဖိယၢ်လၢအယုၤဝုၤဝီၤလၢတၢ်ချၢဒီးဆူးအိၣ်ဖိအစီထံတဖၣ်လၢတၢ်ချၢန့ၣ်လီၤ. သ့ၣ်ကုသးပှၤလၢပျၢၤတဖၣ်ကဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သးလၢဝဲစီၤကပုၤန့ၣ်လီၤဆူဟံၣ်ပူၤအခါဘၣ်လၢပှၤတမ့ၢ်ဟဲအါစုအါဘျီအယံာ်ကဲထီၣ်တၢ်ပနီၣ်ဘျီဆိလၢအဂ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်လီၤ.

ကညီအတိအတိတိတိတိတိတိတိတိတိ

- ထိပ်ဘုံဘုံမုၢ်ယူၤဝူၤဝီၤဒီးပူၤလၢနဟံၣ်ဒိခိၣ်န့ၣ်တမံၤမ့တမ့ၢ်ဘူးတၢ်လၢတၢ်
လီၤယံၤကဟဲတုၤအိၣ်သကိးနၤလီၤ.

ဘုံဘုံမုၢ်ထိပ်ဖိတကလုာ်ဂီၤဆုၣ်ကလုာ်ဒီးဘုံညါဒီးအခိၣ်န့ၣ်သုၤလီၤ. နီၤပတဲာ်လံၤအ
သီးသ့ၣ်ကုသးပုၤလၢပူၤတဖၣ်တမံၤတပျီၤမ့ၢ်ဟဲလၢအဟံၣ်န့ၣ်စံးဝဲလၢအဂ့ၤ, တၢ်အံၤကမ့ၢ်
ဝဲဒၣ်လၢဝဲဘုံဘုံမုၢ်ယူၤဝူၤဝီၤဒီးပူၤလၢအဟံၣ်ဒိခိၣ်န့ၣ်တမံၤဟဲတုၤညါန့ၣ်အသိကဲထီၣ်ဝဲအ
တၢ်ပနီၣ်ဘျီဆိဒီးမ့ၢ်တၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်တခါန့ၣ်လီၤ.

- သၣ်မံၤယီၤမ့ၢ်လီၤပူၤလၢဟံၣ်ဃီန့ၣ်မ့ၢ်လၢဟံၣ်တဖျါန့ၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ဝဲအ
ဃီလီၤ.

တၢ်လၢသၣ်မံၤယီၤအန့ၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတကလုာ်လၢအဲၣ်ဒီးအိၣ်ဒၣ်အတၢ်ဒီးအဲၣ်အ
တၢ်လီၤတၢ်ကျဲၣ်ဒိမးလီၤ. တကးဒီးဘၣ်ဖိၣ်အိၣ်စၢၤစ့ၢ်ကီးဝဲယုၤလၢအမ့ၢ်တၢ်မၤဟးဂီၤတၢ်လၢ
ဟံၣ်ပူၤဃီပူၤလီၤ. အသိသ့ၣ်ကုသးပုၤလၢညါတဖၣ်သၣ်မံၤယီၤမ့ၢ်ဟဲအိၣ်လၢအဟံၣ်န့ၣ်စံးဝဲ
လၢဟံၣ်ဃီမုၢ်ခုၣ်လီၤ.

- နဟးလၢဃီဖိလၢန့ၣ်တဂ့ၤဘၣ်.

နဟးလၢဃီဖိလၢန့ၣ်ကဂ့ၤဝဲဒါ. မ့ၢ်တၢ်လီၤလၢအဘၣ်အဘၣ်သိဒီးပူၤမ့ၢ်ခွဲပျီလီၤတၢ်ဒီးတၢ်
ကမူၣ်ကလီၤပံာ်ဘၣ်နမဲၣ်ချံ, နမ့ၢ်တက့ၢ်တၢ်ဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်ဒီးနခိၣ်ကဘၣ်ထံးဒီးဃီသ့ၤလီၤ.

- တၢ်ဟံၣ်မ့ၢ်န့ၣ်လီၤခိတၢ်န့ၣ်သဝီန့ၣ်စံးဝဲလၢန့ၣ်သဝီကဟးဂီၤလီၤ.

တၢ်ဟံၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်မံၤလၢအိၣ်လၢပုၤကျါတကလုာ်လီၤ. တၢ်ဟံၣ်တဖၣ်တညါန့ၣ်န့ၣ်လီၤဝဲဆူ
သဝီပူၤလၢကစၢ်ဒၣ်ဝဲဘၣ်. တၢ်အံၤကမ့ၢ်ဝဲတၢ်ဟံၣ်အံၤဘၣ်တၢ်လူၤအိၣ်လၢတၢ်မံၤလၢအအါ
အသိ မ့တမ့ၢ် ပုၤနၤတၢ်တဖၣ်လၢ ကအိၣ်အိၣ်ဒီးလူၤအိၣ်အသိဖဲတၢ်ဟံၣ်ဟဲန့ၣ်လီၤလၢသဝီပူၤ
န့ၣ်တၢ်မံၤလၢလၢအအါကန့ၣ်လီၤပံာ်အခံးဒီးမၤဟးဂီၤန့ၣ်သဝီန့ၣ်လီၤ.

○ တိတၢ်မ့ၢ်ကိးန့ၣ်ဟံၣ်ဃီမ့ၢ်ခုၣ်ဒီးပှၤတမ့ၢ်ကဟဲလီၤ.

○ နမ့ၢ်ကွၢ်ကလံၤလၢမ့ၢ်နၢၤနီၣ်လီၤကၢ်လၢနကိးတၢ်ဘျၢၣ်

တၢ်ကွၢ်ကလံၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤသးတၢ်ပနီၣ်တခါဖဲမၤခူသ့ၣ်တၢ်အခါမ့ၢ်ဂ့ၢ်စ့ၢ်ကိးလီၤ. အဃီမ့ၢ်နၢၤနီၣ်မ့ၢ်ကွၢ်ကလံၤဒီးမ့ၢ်ဘၣ်အတီၤလၢတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဘျၢၣ်တဖၣ်ဆဲးကျိးလီၤအသးအတၢ်ပနီၣ်ဒီးတၢ်ဘျၢၣ်ကဟဲလၢနဟံၣ်လီၤ. အဃီမိၢ်ပၢ်တဖၣ်တမၤအဖီကွၢ်ကလံၤလၢမ့ၢ်နၢၤခါဘၣ်.

○ တၢ်လုၢ်ဘံၤလီၤန့ၣ်ပှၤဘျီဟံၣ်တဂ့ၤဘၣ်. တၢ်လီၤအဝဲန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်မ့ၢ်ဃာ်ဟးအကျိၤအဃီန့ၣ်လီၤ.

ပမ့ၢ်ကွၢ်ခွၢ်ခဲအံၤတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဟံၣ်ဃီလၢတၢ်လုၢ်ဘံၤလီၤဒီးဟီၣ်ခိၣ်မဲၢ်ဖဲတယုဘၣ်န့ၣ်ပဆိကမိၣ်လၢတဂ့ၤဘၣ်. မူခိၣ်မ့ၢ်စူၤဒီးထံယုၤလီၤမ့ၢ်ယံၣ်န့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကလီၤလၢဝဲဒီးဟံၣ်လီၤပျီၤသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်အဂၤကအိၣ်ဒီးတခါနီၣ်ဒုပတသ့ၣ်ညါအီၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်.

○ အိၣ်မ့ၢ်အခါမ့ၢ်သးဝံၣ်တၢ်န့ၣ်တဂ့ၤဘၣ်. မ့ၢ်ကဆဲန့ၣ်တဘၣ်အိၣ်မ့ၢ်လၢၤဘၣ်. မ့ၢ်မၤဒ်န့ၣ်ကထီၣ်ဖိန့ၣ်တၢ်န့ၣ်မၤဘၣ်ဒီးမ့ၢ်ကမဲခါကမဲလီၤ.

သ့ၣ်ကုသးပှၤလၢညါတဖၣ်ဖျါလၢတဘၣ်သးအဖီအလံၤသ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢတၢ်ဒီးကဆဲလၢမ့ၢ်ခိၣ်ထံခိၣ်ဘၣ်. တၢ်အံၤဖျါလၢမ့ၢ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်တဟံၣ်လံးဟံၣ်ကဲမ့ၢ်လၢပအိၣ်အီၤဒီးမိၢ်ပၢ်သ့ၣ်ကုသးပှၤတဖၣ်အဃီတဲပျံၤဝဲဒ်သီးအသုတမၤဝဲဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

○ ဃီန့ၣ်တၢ်တဘၣ်ကျိၤဘၣ်. တၢ်မ့ၢ်ကျိၤဘၣ်အီၤဒီးဖဲသးပှၤထီၣ်န့ၣ်ခိၣ်ကကနိး.

ဖိဒ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်လၢအဂဲၤလီၤကွဲဆူၣ်အဃီမ့ၢ်ကျိၤလီၤကွဲဘၣ်ဃီသ့ၣ်ဒီးကဟးဂီၤဝဲလီၤ. အဃီဒ်သီးဖိသ့ၣ်တဖၣ်အသုတကျိၤလီၤကွဲဃီအဂီၢ်ကမ့ၢ်မိၢ်ပၢ်ဖဲတဖၣ်တဲပျံၤအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

○ ပှၤလီၤဟဲအခါန့ၣ်ပှၤတဘၣ်ပှၤခိၣ်ဘၣ်.

ကညီအတော်နုတ်တုထိုးတော်နုတ်နုတ်တဖန်

ဖဲဟိမုန်တဖန်အလုာ်အလုာ်ဟဲအခါပုၤသးပုၤတမၤအပံၤအခိၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်လၢဟိမုန်လၢညါအခိၣ်သူထီၣ်ယုထီၣ်ကိးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်အိၣ်လၢအမဲၣ်ကမူၤ, အသွံၣ်ကထီၣ်ခိၣ်အယိၣ်လီၤ. အခဲအံၤပပံၤပခိၣ်ဒီးတၢ်ပံၤခိၣ်စၢၤခဲအံၤသ့ၣ်တဖန်ကသံၣ်သ့ၣ်ဂံၢ်ဝဲတပၣ်ယုၢ်အယိၣ်ပတထံၣ်ညီၣ်န့ၢ်တၢ်မၤအသးသ့ၣ်တဖန်အံၤကထီၣ်နီၤစၢၤဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ပမ့ၢ်ပပံၤပခိၣ်ဒီးကသံၣ်ကသိၣ်အမ့ၢ်သရီၢ်မုၢ်ဒီးဖိဆံၣ်ချဲသ့ၣ်တဖန်န့ၢ်ပကထံၣ်ဘၣ်တၢ်ကိတၢ်ခဲန့ၢ်လီၤ.

○ ပံၤခိၣ်လၢမုၢ်နၢၤနီၣ်တဂ့ၤဘၣ်.

ဟိမုန်လၢညါသ့ၣ်တဖန်အခိၣ်သူထီၣ်အယိၣ်သးပုၤလၢပျၢၤတဖန်တမၤအပံၤအခိၣ်လၢမုၢ်နၢၤနီၣ်ဘၣ်. ခိဖျိလၢခိၣ်သူထီၣ်အယိၣ်မ့ၢ်ပံၤခိၣ်လၢမုၢ်နၢၤနီၣ်တယုထီၣ်ဘၣ်ဖုးဒီးကအိၣ်တဆူၣ်တချဲဘၣ်ဖုးအယိၣ်လီၤ.

○ ပုၤအိၣ်မုၢ်ဝံၤပုၤတဘၣ်လုၣ်ထံဘၣ်, ပုၤဟၢၤဖၢကဒိၣ်လီၤ.

တၢ်တဲၤလၢပဲအိၣ်မုၢ်ဝံၤအလီၢ်ခံ, ပကဖုန့ၣ်ကဘၣ်ကိၢ်သွးလၢကဂံၢ်ဘျးတၢ်အိၣ်အဂီၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ခိဖျိလၢပလုာ်ထံအယိၣ်, ပကဖုတဂံၢ်ဘျးဘၣ်တၢ်အိၣ်ဘၣ်ဒီးပဟၢၤဖၢကထီၣ်ဒီးအိၣ်တမုၢ်တလၢန့ၢ်လီၤ.

○ တၢ်ထီၣ်လီၤဃီသ့ၣ်လၢအလီၢ်ခံန့ၢ်တဂ့ၤဘၣ်. တၢ်ထီၣ်လီၤဃီသ့ၣ်အံၤန့ၢ်စံးဝဲလၢမုၢ်ဒၣ်တၢ်မုၢ်ဃၢ်န့ၢ်လီၤ.

သးပုၤလၢညါသ့ၣ်တဖန်ကမ့ၢ်ဟ့ၣ်ပလီၢ်ဖိဒ်ဖိသ့ၣ်တဖန်လၢတၢ်ထီၣ်လီၤဃီသ့ၣ်န့ၢ်လီၤ. တၢ်လၢနထီၣ်လီၤဃီသ့ၣ်န့ၢ်နကဘၣ်ကွၢ်နခိၣ်ထံးဒီးထီၣ်လီၤအိၣ်အယိၣ်, နမ့ၢ်ထီၣ်လီၤလၢနလီၢ်ခံဒီးနခိၣ်ကလီၤတလံၢ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးကအိၣ်လီၤ.

○ နအိၣ်မုၢ်န့ၢ်နကဘၣ်ဟံၣ်တုၢ်မုၢ်တစးလၢလီၤခိပူၤ.

နအိၣ်မုၢ်အခါနတဘၣ်အိၣ်ကွံာ်မုၢ်လၢလီၤခိပူၤစီဖုကလုၤဘၣ်. ဒီးတၢ်အိၣ်မုၢ်တုၤအလၢာ်ဒီးလုၢ်အိၣ်လီၤခိန့ၢ်တဘၣ်မၤစ့ၢ်ကိးဘၣ်. နကဘၣ်ဟံၣ်တုၢ်မုၢ်တစးလၢလီၤခိအပူၤလီၤ. သူၣ်ကုသးပုၤစံးဝဲဒၣ်လၢအခိပညီမ့ၢ်ဝဲတၢ်သ့ၣ်ဟံၣ်ကိတၢ်လၢခါဆူညါအဂီၢ်န့ၢ်လီၤ.

○ ပမံၤတုၤလၢထီၣ်ခိၣ်လံၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်တုၤဘၣ်.

ပမံၤတုၤလၢထီၣ်ခိၣ်လံၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်တုၤဘၣ်. အခိၣ်ပညိၣ်မ့ၢ်လၢထီၣ်ဖိလံၣ်ဖိန့ၣ်ယူၤခိၣ်ဟ့ၣ်တုၤမ့ၢ်ဆုၣ်ထီၣ်အခါလၢကလဲၤယုၤအိၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်အိၣ်လီၤ. အယိပဝဲပပုၤကညိသ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိးပကဘၣ်ဟံၣ်ထီၣ်ဂီၤဂီၤဒီးလဲၤဖဲဒီးအိၣ်မၤအိၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤ. ပတၢ်ကြးမံၤဆူၣ်အိၣ်ဃးကၢၣ်သံကျူၤသံတုၤဒုၣ်လဲၣ်လၢထီၣ်ခိၣ်လံၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်တုၤဘၣ်.

○ တၢ်ဆၢၣ်ဃီၤမ့ၢ်သ့ၣ်ဖးန့ၣ်တုၤဘၣ်.

ဆၢၣ်တၢ်တဖျၢၣ်န့ၣ်နတၢ်အိၣ်တသ့ၣ်ဖးညိညိဘၣ်. ဘၣ်ဆၢၣ်ပုၤတနီၤနီၤတၢ်မချဲမချီ. မိၢ်ဟဲသ့ၣ်ဖျိးတၢ်ဖျိးအယိ, မိၢ်ဟဲတဖၣ်ဘၣ်ဟ့ၣ်ပလီၤအိၣ်လီၤ. တကးဒီးဘၣ်ဟံၣ်မုၢ်ဖိလၢအတၢ်သ့ၣ်ဖးဆၢၣ်တၢ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဟံၣ်အိၣ်လၢတမ့ၢ်ဟံၣ်မုၢ်သံၣ်စူးမၤတၢ်တလီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်အယိတမ့ၢ်တၢ်လၢအဂ့ၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

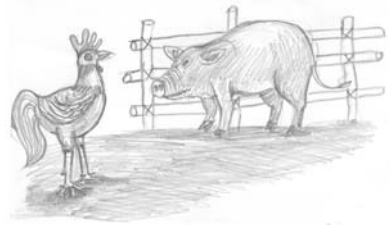
○ နမ့ၢ်အိၣ်ဆိခိၣ်နကဘၣ်ဝဲဒီးအိၣ်တၢ်ဒ်ဆိဒီးမၤတၢ်နးနးကျါကျါလီၤ.

ဝဲဒီးဆဲးဒီးအခါန့ၣ်မိၢ်ဟံၣ်ဖဲတဖၣ်စံးဘၣ်ပုၤလၢနမ့ၢ်အိၣ်ဆိခိၣ်န့ၣ်ကဘၣ်ယုၤမၤအိၣ်တၢ်ဒ်ဆိအသိးနးနးကျါကျါလီၤ. တၢ်အံၤကမ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ယိၣ်ဝဲဒုၣ်လၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဆိခိၣ်ဒီးတၢ်ယံကဘၣ်ဆဲးအကိၣ်ယုၤဒိအယိလီၤ.

○ တၢ်ဒွဲၣ်လိာ်ကွဲၤဟံၣ်ဒီးမ့ၢ်အူန့ၣ်တုၤဘၣ်.

ဖိသ့ၣ်တနီၤဂဲၤမ့ၢ်ဒွဲၣ်ဒီးဒွဲၣ်လိာ်ကွဲၤဟံၣ်လီၤ. တၢ်အံၤပမ့ၢ်ကွဲၤလီၤလီၤန့ၣ်ဝဲတၢ်ဒွဲၣ်လိာ်ကွဲၤဟံၣ်ယိဒီးမ့ၢ်အူမ့ၢ်အိၣ်စဲယဲၤဟံၣ်န့ၣ်ကမ့ၢ်တၢ်လီၤမူၢ်လီၤမၢ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

○ ဆၢၣ်ဖိကိၢ်ဖိအခိၣ်ခံခိဒီးအခိၣ်လွံၤခိန့ၣ်ပုၤဖိအိၣ်ဃုာ်အိၣ်တုၤဘၣ်.

ညိန့ၣ်နကနၢ်ဟူဘၣ်မိၢ်ဟံၣ်ဖဲတဖၣ်တဲဘၣ်နၢ်လၢဆၢ

ကညီအတံ့တံ့တံ့ထုဒီးတံ့တံ့တံ့တံ့တံ့

ဖိကီဖိတဖုန့ၣ်ပုၤတအိၣ်ယုၣ်အိၣ်သိးသိးဘၣ်. တံ့အိၣ်တဖုန့ၣ်မ့ၢ်လၢအညၣ်အကီၤ, အပုၣ်တၢ်သိးလိာ်အသးအယိဖဲန့ၣ်အိၣ်အခါတၢ်ညၣ်မံအဆၢကတီၢ်တၢ်သိးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. နအိၣ်အိၣ်တဘဲစ့ၢ်ကိးဘၣ်.

၀ ဖိသၣ်အိၣ်ဆိးဆုးဆိသ့ၣ်တဂ့ၤဘၣ်.

ပမ့ၢ်တဲတံ့အံၤ, ဖိသၣ်လၢခ့ၣ်ခါခါအံၤတဖုညီၣ်န့ၣ်တဲတဲလၢသးပုၤတဖုန့ၣ်အဆၢသံလီၤ. တအဲၣ်ဒီးဒီးအိၣ်ဖိသၣ်တံ့လၢအဘဲဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တံ့လၢမိၢ်ပၢ်ဖဲပုၤလၢပုၤတဖုန့ၣ်တဒုးအိၣ်အဖိလၢဆိးဆုးဘၣ်. ပုၤလၢပုၤတဖုန့ၣ်မ့ၢ်မၤတံ့တမံၤဂ့ၤတမံၤဂ့ၤကံၢ်ဝဲဆိသံန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ဒုးအိၣ်အဖိလၢဆိးဆုးစ့ၢ်ကိးန့ၣ်ဝဲလၢဖိသၣ်အိၣ်ဆိးဆုးတဘၣ်ဘၣ်. ဖိသၣ်မ့ၢ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးလၢအကကံၢ်ဆိသံအဂီၢ်အဆိးဆုးတအိၣ်လၢဘၣ်. ဆိသ့ၣ်စ့ၢ်ကိးမ့ၢ်လၢတံ့အသ့ၣ်န့ၢ်ဟံးယီၤသ့ၣ်တဖုဒီးမၤတံၢ်သိးတံၢ်ပျံၣ်ထံးဒီးပျံၣ်န့ၢ်ဝဲတံၢ်သ့ၣ်တဖုဝံၤရၤလီၤဝဲလၢနီၢ်ခိပုၤအယိတံၢ်စုၣ်တံၢ်ပျံၣ်ဒီးတံၢ်ဘၣ်အဘၣ်သီအိၣ်လီၤ. အယိတဒုးအိၣ်အဖိဘၣ်လီၤ. မ့ၢ်ကွၢ်လၢဆၢကတီၢ်ခဲအံၤစ့ၢ်ကိးန့ၣ်သးပုၤတဖုတဒုးအိၣ်အဖိလၢတံၢ်အိၣ်ပၢ်ဖျါလၢထးအံၤတဖုဘၣ်. တံၢ်မ့ၢ်ဆဲးန့ၢ်ဆိကသံၣ်န့ၣ်တံၢ်ဆဲးန့ၢ်လၢဆိအဒီးဆုးအယိဘၣ်ယိၣ်ဝဲလၢတံၢ်ဆူးတံၢ်ဆါကဘၣ်ကံၢ်ဘၣ်ဖုန့ၣ်လီၤ. ဆိသ့ၣ်တခိဒုးဝဲလၢအန့ၢ်တံၢ်ဂံၢ်တံၢ်ဘါအယိဒုးအိၣ်ဝဲလီၤ.

၀ မိၢ်အတံၢ်ထံးထၣ်ကဲထီၣ်တံၢ်နီၢ်ကီၢ်သ့

ကညီဖိအိၣ်ဒီးလုၢ်လၢထူသန့ယံလၢတမံၤလၢအမ့ၢ်တံၢ်ဟံးဒိၣ်မိၢ်ပၢ်န့ၣ်လီၤ. တံၢ်ထံးထၣ်မ့ၢ်တံၢ်ဆိၣ်တမံၤလၢအမ့ၢ်တံၢ်လၢအဂ့ၤသ့, အအၢသ့လီၤ. ကညီဖိတဖုန့ၣ်ဝဲလၢအ “မိၢ်” မ့ၢ်ထံးထၣ်န့ၢ်အဝဲသ့ၣ်တံၢ်လၢအအၢဒီးအဝဲသ့ၣ်အတံၢ်အိၣ်မူအကတံၢ်တံၢ်အၢကတုၤအိၣ်အိၣ်နီၢ်ကီၢ်လီၤ. အမိၢ်မ့ၢ်ထံးထၣ်န့ၢ်အိၣ်တံၢ်လၢအဂ့ၤဒီးအတံၢ်အိၣ်မူကမုၢ်ကပၤက့ၤဝဲလီၤ. ကညီဖိတဖုန့ၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲလၢမိၢ်အကလုၢ်အိၣ်ဒီးအစိကမိၢ်အယိမ့ၢ်ဆိၣ်အၢအဖိအဖိကဘၣ်တံၢ်ကီတံၢ်ခဲ, မ့ၢ်ဆိၣ်ဂ့ၤဝဲဒီးအဖိကအိၣ်မုၢ်အိၣ်ခုၣ်ဘၣ်ဝဲလီၤ. အယိသရၣ်ဒိၣ်သမိထီၣ်ဟ့ၣ်ပလီၢ်မိၢ်ပၢ်တဖုလၢအကပလီၢ်အသးလၢတံၢ်ဆိၣ်ယိၣ်အဖိ, မ့ၢ်အဲၣ်ဒီးဝဲလၢအဖိကကဲထီၣ်ပုၤဂ့ၤပုၤဝါဒီးမိၢ်အကဆိၣ်ဂ့ၤအဖိတက့ၢ်.

○ ပုၤမိၢ်ဒၢမ့ၢ်အိၣ်ထိးမိၢ်န့ၣ်အဖိကအိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့

ပုၤမိၢ်ဒၢမ့ၢ်အိၣ်ထိးမိၢ်န့ၣ်အဖိကအိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့လီၤ. တၢ်လၢထိးမိၢ်န့ၣ်ဟူးဝးဝဲတနဲးနဲး, တအိၣ်ဂၢၢ်နီတဘျီဘၣ်လီၤ. တၢ်တအိၣ်ဂၢၢ်နီတဘျီမ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဟူးကဲဂဲၤကဲအတၢ်ပနီၣ်အယိကညီဖိတဖၣ်န့ၣ်ဝဲလၢပုၤမိၢ်ဒၢတဖၣ်မ့ၢ်အိၣ်ထိးမိၢ်န့ၣ်အဖိမ့ၢ်အိၣ်အဖိကအိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဟူးဂဲၤကဲဝဲန့ၣ်လီၤ. ပုၤအါဂၤမၤကွၢ်ဝဲဒီးထံၣ်ဘၣ်ဝဲလၢအမ့ၢ်တၢ်အနီၢ်ကီၢ်လီၤ.

○ ပုၤမိၢ်ဒၢတဖၣ်ကွၢ်ကီယုၣ်ဖါတံၢ်တဂ့ၤဘၣ်.

မိၢ်ပၢ်လၢပျၢၤတဖၣ်တဟ့ၣ်ကွၢ်ကီပုၤမိၢ်ဒၢလၢယုၣ်ဖါတံၢ် (ခွၢ်ပၣ်စံၣ်) ဘၣ်, မ့ၢ်လၢယုၣ်န့ၣ်ဒိၣ်တၢ်လၢအါ, အိၣ်သူၣ်ရၣ်ကလၢဒီးမ့ၢ်ဟူးထီၣ်ဟူးလီၤန့ၣ်မၤအသးကဘျၢကဘျၢန့ၣ်လီၤ. ပုၤကညီတဖၣ်န့ၣ်ဝဲလၢပိၣ်မုၢ်မိၢ်ဒၢတဖၣ်မ့ၢ်ကွၢ်ကီဘၣ်န့ၣ်အဖိကလီၤကဒီးယုၣ်အယိတဟ့ၣ်ကွၢ်ဝဲဘၣ်.

○ ပုၤမိၢ်ဒၢတဖၣ်မ့ၢ်အိၣ်တၢ်အုးအခိၣ်န့ၣ်အဖိကဂဲၤဆူၣ်.

တၢ်လၢတၢ်အုးတကလုာ်န့ၣ်မ့ၢ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢအဂဲၤဆူၣ်, အယိပုၤအါဂၤန့ၣ်ဝဲလၢပိၣ်မုၢ်မိၢ်ဒၢမ့ၢ်အိၣ်ဘၣ်တၢ်အုးအခိၣ်သၣ်ယံၣ်န့ၣ်အဖိမ့ၢ်အိၣ်အဖိကဂဲၤဆူၣ်ဒီးအနၢ်ကကွၢ်န့ၣ်လီၤ.

- ဆၣ်နီၤလၢခိၣ်သခၢၣ်အလီၤဒီးခါအီၤတဂ့ၤ. တၢ်ကဘၣ်ပၢ်ကဲခိၣ်သခၢၣ်လီၤ.
- တၢ်တဘၣ်ဆူၣ်ယုၣ်ပိၣ်မုၢ်မိၢ်ဒၢနီၣ်ဒီးပိၣ်ခွါတဖၣ်အကူအကၢတဖၣ်တပူၤဃီဘၣ်. တၢ်မ့ၢ်မၤဒ်အါတၢ်ဖဲအိၣ်မၤအိၣ်တလဲၤထီၣ်လဲၤထီဘၣ်ဖုးလီၤ.
- တၢ်တဘၣ်လိလီၤပိၣ်မုၢ်မိၢ်ဒၢနီၣ်လၢတၢ်ထီၣ်ထီအလီၢ်ဘၣ်. ပိၣ်ခွါမ့ၢ်လဲၤဘၣ်လၢပိၣ်မုၢ်မိၢ်ဒၢနီၣ်တၢ်အဖိလၢဒီးအသူးအသ့ၣ်ကလီၤဘၣ်ဖုးလီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤခဲအံၤတၢ်တအဲၣ်ဒီးမၤထွဲအီၤအါအါလၢဘၣ်.
- နမ့ၢ်လဲၤဟးအိၣ်သကိးပုၤအဟံၣ်န့ၣ်နမ့ၢ်မၤလီၤစီၤပနဲတၢ်အထံလၢဖုဒါခိၣ်န့ၣ်တဂ့ၤဘၣ်. တၢ်မ့ၢ်မၤဒ်န့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢဖိသၣ်ကလၢဟးကွၢ်သ့လီၤ.
- ဟံၣ်ထူၣ်န့ၣ်ကျိတဂ့ၤဘၣ်.

တၢ်ပနီဉ်ဘျီဆိလာ အဂုဇ ဒီး အတဂုဇတဖဉ်

ပုၤ ကညီဖိတဖဉ်အတၢ်စိုတ်တၢ်န့တ်, အတၢ်ဒုဉ်တၢ်ထုတဖဉ်န့ဉ်န့တ်အီၤလၢမ့ၢ်တၢ်အဘဉ်ဒီးဟံၣ်ဖျါထီဉ်ဒ်စံအံၣ်အကျဲ (တၢ်လၢအမၤသးနီၢ်ကီၢ်အိဉ်ဒီးအဂုၢ်အဝီ) ထီဘိတသ့ဘဉ်. တၢ်စိုတ်တၢ်န့တ်ဒီးတၢ်ပနီဉ်လၢတၢ်န့တ်တၢ်လံအီၤတဖဉ်န့ဉ်မ့ၢ်ခိဖျိပုၤကညီထူလံဖိလၢပျၢၤသ့တဖဉ်န့ဉ်ဘဉ်အိဉ်မူဘဉ်ဒီးသန့ထီဉ်အသးလၢန့ဆၢၣ်အဖီခိဉ်အယိထီဘိဘဉ်ကွၢ်ဒီးဟံၣ်သ့ဟံၣ်သးဝဲန့ဆၢၣ်, ဆဉ်ဖိကီၢ်ဖိဒီးတၢ်မဲတၢ်မၤတဖဉ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်န့တ်တနီၤနီၤကအိဉ်ဒီးအဂုၢ်အကျိၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးဒီးတၢ်န့တ်တနီၤနီၤကမ့ၢ်ခိဖျိလၢအကဲထီဉ်အသးခဲအံၤခဲအံၤအယိလၢခဲကဲထီဉ်ဝဲဒ်ပုၤအတၢ်န့တ်အသးသ့သ့သ့သ့န့ဉ်လီၤ.

မ့ၢ်မဆါတနီၤအံၤကီၢ်မ့ၢ်န့တ်အတၢ်ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သ့တဖဉ်ဟဲန့ဉ်လီၤဝဲဘဉ်ဆဉ်ကီၢ်မ့ၢ်န့တ်ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သ့ (စံအံၣ်အတၢ်ကူဉ်သ့) တဖဉ်န့ဉ်တၢ်ဒုးအိဉ်ထီဉ်အီၤခိဖျိလၢတၢ်မၤကွၢ်အီၤလၢကီၢ်မ့ၢ်န့တ်တဖဉ်အပူၤလီၤ. တၢ်သ့တဖဉ်အံၤညီန့ၢ်တဲဝဲလၢပုၤထူလံဖိတဖဉ်အတၢ်စိုတ်တၢ်န့တ်န့ဉ်ကမၣ်ဝဲဒီးတအိဉ်ဒီးအဂုၢ်အကျိၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးဘဉ်လီၤ. ခဲအံၤပုၤထူလံဖိအတၢ်န့တ်ပၢၢ်တဖဉ်ဘဉ်တၢ်စုးကွံာ်လံအီၤဒီးတၢ်ဟံၣ်လီၤကဒါကွၢ်အီၤလၢစိတုၤတၢ်ကူဉ်သ့

တဖန်လီ။ ဒီလဲင်ဂုတလံပန်တလံတဖန်အကမန်ကအိန်စုကီးလီ။ အယိမ်ပကဟံး
ယာ်သကီးတလံအဂုတဖန်ဒီးတလံတဂုတဖန်န့ပကဟံးအိန်ဒီးတလံစံစါတဲစါအသိး
တက့ါ။

- နစုလန်မုသးလံအစုန့စုကဟဲန့။ နစုလန်မုသးလံအထွဲန့စုကဟဲထီင်။
- နခိင်ညါမုသးန့နကလဲထီင်လဲလီဘင်လံတလံအဂုန့လီ။
- နမဲင်ဖဲမုဟူးအစုဖိခိင်ဒီးအထွဲဖိလံန့ဂုလီ။ ဘင်ဆင်နမဲင်ဖဲမုဟူးအထွဲ
ဖိခိင်ဒီးအစုဖိလံန့တဂုဘင်။

ပုသးပုလံပုတဖန်တဲလဲနီခိဖဲဘင်အတံမံသးစုကီးတဲခိဖိတပ်မတော်ဘဏ်အဂု၊ တ
ဂုလံပကဘင်ကွါဆင်မဲင်တလံပတံအိန်မုပုသးစုကီးလီ။ သုင်ကုသးပုလံညါသုင်
တဖန်လဲခိဖိတလံဝဲဒီးဒီးတဲတလံအိန်ဝဲအသိးတုမုမဆါတနံအံတံတလံအိန်ဝဲဒီး
အါမးလံအကဲထီင်သးသုခိဖိပနီခိဖဲဘင်တထွဲဒီးအတံဟူးဂဲန့လီ။

- ထိုင်တလံမုပုဒီးယူကဟံဟံခိင်ဒီးန့ တံဆူးတံဆါ၊ တံကိတံဂီကမံအ
သးတမံမံဒီးတံသံတံပုကအိန်ထီင်လီ။
- ကယူပုမုကီးလံမုယုလီဒီးလံမုနီခိန့တံသံတံပုကအိန်ထီင်လံအသ
ဝိအပုလီ။ စံးဝဲလံအထိုင်ပုကလံကွါလံကျဲအယိဖုဒီးကီးပသုလီ။

○ ကူဝ် (ထိုင်နါ) မုဟဲကီးလံဟံင်အယူသဝိအယူန့တံသံတံပုက
အိန်ထီင်ဝဲလံအသဝိအပုလီ။

ကူဝ်န့မုထိုင်တကလုလံအိန်ဒီးအလွဲသုဒီးကီးသိင်ဝဲကူဝ်ကူဝ်လီ။ မုကီးလံမုနီ
ခိဒီးဖဲပုမံအဆါကတိမံတံတံတံအယိပုတဆိုင်တချဲတဖန်မုနီဟူဝဲဒီးမံမုတနံလံ
ဒီးဖဲအဂံဘါစါအခါအသးသမုတုဆူတံသံသုဝဲလီ။ ပနီဟူဘင်လံသုင်ကုသးပုစံင်
ယဲတဲယဲဘင်ပဝဲဖိလံသုင်တဖန်အံတုမုမဆါတနံအံလီ။

ကညီအတော်တော်ထူးတော်တော်နတ်တဖန်

- ပုလောကွာထိပ်ဆူမူခိဉ်ဒီးဆင်မုၤလီၤတၢ်န့ၣ်နတဘၣ်တဲပုၤနီတဂၤဘၣ်. မ့ၢ်တဲန့ၣ်နၢ်ဝဲလၢအသးသမူကဖုၣ်

လၢညါအခါဆၣ်ယူၤန့ၣ်ကမ့ၢ်ပုၤတထံၣ်ဘၣ်အီၤနီၤစီၤဘၣ်. အယိပုၤတဲလၢဆၣ်လီၤတၢ်လီၤ. ဖဲအထံၣ်ဘၣ်ဝဲအခါကထီၣ်တၢ်လီၤလိၣ်လီၤလးလီၤ. အယိကမ့ၢ်မိၢ်ပၢ်ဖဲဖုတဖန်ဘၣ်ယိၣ်တၢ်အယိမၤလိၣ်ဝဲလၢတဘၣ်တဲနီၤစီၤဘၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်မုၢ်မဆါတနံၤအံၤပုၤလၢအထံၣ်ဆၣ်လီၤတၢ်န့ၣ်စံးဝဲလၢအဂ့ၤဒီးထုကဖုၣ်သၣ်ကမဲၤဝဲတၢ်လၢအအဲၣ်ဒီးကထီၣ်ဝဲတဖန်လီၤ. ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဖျါၣ်အံၤလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်အသိးဆၣ်လီၤတၢ်န့ၣ်တၢ်မၤကွၢ်အီၤလၢဖဲအ့ၣ်အတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တဖန်ဒီးအါဒၣ်တက့ၢ်ပုၤသ့ၣ်ညါဆိဒၣ်လဲၣ်ဆၣ်ကလီၤတၢ်အခါဖဲလဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်လၢလၢတနီၤပတဲအီၤလၢမ့ၢ်တၢ်တမ့ၢ်တၢ်တသ့ဘၣ်ဆၣ်ပုၤတနီၤစီၤနၢ်ဝဲဒ်ဒၣ်တၢ်လီၤ.

- ထိးမ့တမ့ၢ်ပနၢ်မ့ၢ်မၤထီၣ်အကလိၣ်လၢကျဲမုၢ်ပုၤမ့တမ့ၢ်သဝီခၢၣ်သးန့ၣ်တၢ်မၤကမၣ်မုၢ်ကမၣ်ခွါကအိၣ်ဝဲလၢသဝီတတီၤတီၤသပုၢ်ကတၢ်လီၤ.
- ဘီၣ်သိၣ်မ့ၢ်ဟဲန့ၣ်သဝီပုၤမ့တမ့ၢ်ဟဲလၢသဝီဃၢၤခဲအံၤခဲအံၤန့ၣ်မ့ၢ်မုၢ်ဃါလၢအခိးန့ၣ်သဝီဟဲဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်ကမူၤကမၣ်အိၣ်ထီၣ်လၢသဝီပုၤတမံၤမံၤလီၤ.

ဘီၣ်သိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်မံၤလၢအမံၤဒီးလီၤပျံၤလီၤဖုးန့ၣ်လီၤ. အယိဖျါလၢသ့ၣ်ကုသးပုၢ်တဖန်ဟ့ၣ်ပလီၢ်ဖိလံၤသ့ၣ်တဖန်န့ၣ်လီၤ. ဘီၣ်သိၣ်မ့ၢ်တၢ်မံၤလၢလၢအမၤအာပုၤကညီတဖန်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

- မုၢ်နၢၤနီၤယိယဲၣ်မ့ၢ်ကိးန့ၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲ, တၢ်ကီၢ်တၢ်ဂီၢ်တမံၤမံၤကဟဲဘၣ်န့ၣ်သဝီသပုၢ်ကတၢ်လီၤ.

ယိယဲၣ်မ့ၢ်ထီၣ်တကလုာ်အိၣ်ထဲကွၢ်တဘျီဒီးအကီၢ်ပုၤလဲၤဒီးပုၤဝဲလၢမုၢ်နၢၤနီၤယိယဲၣ်ယဲၣ်လီၤ. ပုၤသးပုၢ်တဲယုၤစ့ၢ်ကိးအဖိအလံၤဒီးတၢ်ကတိၤဒီးအဂၤတဘီလၢအမ့ၢ် “ယိယဲၣ်မ့ၢ်ပုၤလၢမုၢ်နၢၤနီၤန့ၣ်ထံအိၣ်သယုၢ်ကီၢ်အိၣ်သယုၢ်လီၤ.”

- ပှၤလၢအနၢ်ဟူဒီးထံၣ်ထီၣ်တပျီၤကိးအဆိကတၢ်တဘျီန့ၣ်ပှၤတလဲၤမၤတၢ်လၢၤဘၣ်.
- တၢ်မံၤလၢ်မ့ၢ်ဟဲန့ၣ်လၢသဝီပူၤန့ၣ်ပှၤတဘၣ်အိၣ်ဘၣ်. တၢ်နၢ်အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်မံၤလၢ် (အဒိ-ကယျၢ်ပှၤ) မ့ၢ်စံၣ်န့ၣ်လၢသဝီပူၤန့ၣ်သဝီအဖျၢၣ်ဝဲန့ၣ်တၢ်ကိတၢ်ခဲကအိၣ်ထီၣ်တမံၤမံၤလီၤ.

ဒ်ပတဲတၢ်အသိးသ့ၣ်ကုသးပှၤတဖၣ်ကတဲၣ်ကတီၤသ့ၣ်ပှၤအိၣ်ယၢၤတဖၣ်အသိးဖျါလၢသးပှၤတဖၣ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘျီလၢတဘျီလၢ်တၢ်မံၤလၢ်မ့ၢ်ဟဲလၢသဝီအပူၤဒီးပှၤမ့ၢ်ခးအိၣ်မၤသံအိၣ်န့ၣ်တၢ်မံၤလၢ်တဖၣ်ကကၤကွံာ်ဒီးတအိၣ်လၢၤတၢ်လၢမိစိၤလံၤစိၤဘၣ်.

○ ဂၢ်မ့ၢ်ခိကျဲန့ၣ်ပှၤတဆဲးလဲၤတၢ်ဆူညါလၢၤဘၣ်.

တၢ်လၢဂၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢမၤအၢတၢ်သ့စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. အယိကမ့ၢ်လၢမ့ၢ်ထံၣ်ဂၢ်ခိကျဲဒီးဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်မ့ၢ်ဂၢ်အလီၢ်အယိသ့ၣ်ကုသးပှၤတဖၣ်တဆဲးလဲၤဆူညါလၢၤဘၣ်.

○ ထွံၣ်မ့ၢ်အိၣ်ယူၤန့ၣ်တဂ့ၤဘၣ်.

ပှၤကလုာ်အါကလုာ်အတၢ်နၢ်အိၣ်လၢထွံၣ်အိၣ်ယူၤန့ၣ်ထံၣ်တၢ်တဂ့ၤတဘၣ်ဒီးတၢ်မုၢ်ယၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

○ ဆိမိၢ်မ့ၢ်အိၣ်အိန့ၣ်တဂ့ၤဘၣ်. တၢ်တဂ့ၤတဘၣ်ကဟဲကဲထီၣ်အသးတမံၤမံၤလီၤ.

တၢ်လၢအအိၣ်အိညီၣ်န့ၣ်တၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဆိဖါတဖၣ်လီၤ. ဆိမိၢ်န့ၣ်ညီၣ်န့ၣ်တအိၣ်အိဘၣ်လီၤ. ဖျါလၢပှၤသ့ၣ်ကုသးပှၤလၢပျၢၤတဖၣ်ကဟဲသ့ၣ်ဟံးသးလၢတၢ်လၢအတမၤညီၣ်န့ၣ်အသးတခါခါမ့ၢ်မၤအသးန့ၣ်န့ၣ်ပၢ်ဝဲလၢတၢ်ဘျီအၢတီၢ်သီတဖၣ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲအယိကဘၣ်မၤသံအိၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲဆိမိၢ်အဝဲန့ၣ်လီၤ.

ကညီအတၢ်န့ၣ်တၢ်ထုၣ်ဒီးတၢ်စိုၣ်တၢ်န့ၣ်တဖၣ်

○ နမ့ၢ်မံၤတၢ်လၢမ့ၢ်အူအီၣ်တၢ်န့ၣ်တဂ့ၤဘၣ်.

မ့ၢ်အူန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ကိၢ်တၢ်ဂီၤလီၤ. ဒ်သီးဟီၣ်ခိၣ်ဟူးဝဲဒီးတၢ်ဟးဂူၢ်ဟးဂီၤအီၣ်ထီၣ်အါမးအသိး
မ့ၢ်အူမ့ၢ်အီၣ်တၢ်စ့ၢ်ကိးဟဲစိၣ်တၢ်ကိၢ်တၢ်ဂီၤတဖၣ်ဒီးတၢ်ဟးဂူၢ်ဟးဂီၤတဖၣ်အါမးအသိးန့ၣ်
လီၤ. အသိးတၢ်တဲလၢတၢ်မ့ၢ်မံၤမ့ၢ်အူန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ကိၢ်တၢ်ဂီၤလီၤ.

○ ဖဲအီၣ်မုၢ်အခါပဘျၢၣ်အီၣ်ကသူဒီးစုမ့ၢ်ဘၣ်ထံးလိာ်သး မ့တမ့ၢ် နီၣ်တၢ်မ့ၢ်
ဘၣ်ထံးလိာ်သးန့ၣ်န့ၣ်လၢပုၤတမ့ၢ်ကဟဲလီၤ.

တၢ်ကွၢ်မူခိၣ်ကလံးသီၣ်ဂီၤတၢ်ဆိတလဲၣ် ဒီး တၢ်ကွၢ်နီၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်

မၤ

ဟံၣ်ဖိဖုလၢပျၢၤတဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်ပှၤမၤတၢ်လၢအုၤသံၣ်ပူၤအသိးဒီးဒ်အဘၣ်ဒီးသန့ၤ ထီၣ်အသးလၢန့ၣ်တၢ်ဘၣ်တုၤလၢသ့ၣ်ပှၤအိၣ်ယၢၤအယိအတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲဒ်ခိဖျိလၢ အခိၣ်အယၢၤတဖၣ်အတၢ်မၤအသးဒီးအတၢ်ဟူးဂၤတဖၣ်လီၤ. တကးဒ်ဘၣ်အဝဲသ့ၣ်တအိၣ် စ့ၢ်ကိးဒီးန့ၣ်ရံၣ်, လံာ်န့ၣ်လံာ်လၢကဟံၣ်ပနီၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်တကတီၢ်ဘၣ်တကတီၢ်, တၢ် ကိာ်ကတီၢ်, တၢ်စူၤကတီၢ်, တၢ်ဂီၢ်ကတီၢ်ဒ်ပှၤလၢခွၢ်အစၢ်ခဲအံၤဘၣ်. အယိသ့ၣ်ကုသးပှၤလၢ ညါတဖၣ်အဂီၢ်တၢ်ဖိလံာ်ဖိယၢ်တဖၣ်, ဆၣ်ဖိကိာ်ဖိတဖၣ်ဒီးထီၣ်ဖိလံာ်ဖိတဖၣ်ပှၤအသီၣ်န့ၣ် မၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်လၢအတၢ်ဖိးတၢ်မၤလၢသးသမူဒီတစၢ်ညါန့ၣ်လီၤ. ဒ်အတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲ ဒ်အသိးမၤဃုာ်မၤသကိးဒီးမၤထွဲဝဲကိးဂၤဒဲးယုယုဖိးဖိးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်လၢလံာ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်ဝဲသ့ၣ်ကုသးပှၤလၢပျၢၤတဖၣ်အန့ၣ်ရံၣ်, အတၢ်ဆၢကတီၢ်ဒီးအလံာ် န့ၣ်လံာ်လၢန့ၣ်လီၤ.

- ထီၣ်ဖံးမ့ၢ်ကိးသီၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်ဒီးအါမးန့ၣ်တၢ်ကစူၤလီၤလီၤ.
- တၢ်ကွၢ်မ့ၢ်အိၣ်ဖျါထီၣ်လၢဂီၤခိန့ၣ်တၢ်ကစူၤဒီးမ့ၢ်အိၣ်ဖျါထီၣ်လၢဟါခိန့ၣ်တၢ် ဆၢကတီၢ်ဂ့ၤဝဲလီၤ.
- တၢ်ကွၢ်မ့ၢ်အိၣ်ဖျါထီၣ်လၢမူခိၣ် (တၢ်ကွၢ်မ့ၢ်လီၤအိထံ) န့ၣ်တၢ်ကယီၤထီၣ် ဝဲလီၤ.

တၢ်ယီၤထီၣ်သီဝံၤအလီၢ်ခဲဒီးဖဲမ့ၢ်ဟဲကိာ်ထီၣ်အခါညီၣ်န့ၣ်နကထံၣ်ဘၣ်တၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ. အ ယိသးပှၤလၢပျၢၤတဖၣ်န့ၣ်ခိဖျါထီၣ်ညီၣ်န့ၣ်တၢ်အံၤအယိမၤနီၣ်မၤယါဝဲဒီး ကဲထီၣ်ဝဲအတၢ်

ဟပ်နီဉ်လၢမူခိဉ်ကလံၤသိဉ်ဂီၤလၢအတၢ်ဖဲးအိဉ်ဃးသံဉ်န့ဉ်လီၤ.

ထိပ်ကီၤကူၣ်မ့ၢ်ကိးန့ၣ်သ့ၣ်က့သးပှၢ်တဖၣ်သ့ၣ်
ညါဝဲလၢတၢ်ကစူၤဘူးထီၣ်လံန့ၣ်လီၤ. ဒ်နမၤညီ
န့ၣ်တၢ်အသိးတချုးတၢ်စူၤအဆၢကတီၢ်နမၤတၢ်
ဒီးတၢ်အံၤမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဟ့ၣ်ပလီၢ်သ့ၣ်က့သးပှၢ်
တဖၣ်လၢကကတဲၣ်ကတီၢ်အသးလၢမၤဘၢဘုဖိ
အခိၣ်ဒီးတၢ်အဂၤတဖၣ်လီၤ.

ဒုဉ်းနှစ်မှာဆင်ဖိကီဖိထံကျါတကလုာ်လာအအဲၣ်ထံန့ၣ်လီၤ. ထံမ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးအိၣ်မူဝဲတသ့ဘၣ်. အယိတချူးမူခိၣ်စူၤအခါဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်အနါအိၣ်လၢကသ့ၣ်ညါဝဲလၢမူခိၣ်ကစူၤဒီးသ့ၣ်ခုသးခုဝဲဒၣ်အယိကိးပသူကိးပသီန့ၣ်လီၤ. ဒီးတၢ်အံၤကဲထီၣ်စ့ၢ်ကိးပှၤလၢပျၢၤသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ဟ်ပနီၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လၢထီၣ်မိၢ်ဇူန့ၣ်ပှၤလၢပျၢၤတဖၣ်စံးဝဲဒၣ်လၢပှၤဝဲဒၣ်ဖဲတၢ်ကိၢ်ခါအဆၢကတီၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်မုၢ်မဆါတနီၤအံၤပှၤတနီၤစံးဝဲလၢထီၣ်မိၢ်ဇူန့ၣ်မုၢ်ထီၣ်တကလုာ်လၢပှၤကိးဆၢကတီၢ်ဒီးန့ၣ်လီၤ. အယိနမုၢ်ဒူးကွၢ်တၢ်အံၤကမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးလီၤ. မ့ၢ်လၢပဝဲဟီၣ်ခိၣ်ဖိခဲအံၤတဖၣ်ပတကတီၢ်သ့ၣ်ပှၢ်အိၣ်ယၤဒီးမၤအိၣ်နီၤစိၤအယိအခဲအံၤပထံၣ်ဘၣ်လံလၢန့ဆၢၣ်တၢ်ဘၣ်တ့တဖၣ်ဟးဂီၤလံဒီးတၢ်ကိၢ်ထီၣ်တပယျာ်ယီၤလံန့ၣ်လီၤ.

ပုၤမ့ၢ်ထွဲးထီၣ်အါန့ၣ်တၢ်ကိၢ်ဒိၣ်ဝဲဒၣ်အါမးအယိလီၤ. ပုၤန့ၣ်ဟဲကဲထီၣ်ဒိဖျိပအူးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကွၢ်မူခိၣ်ကလံၤသီၣ်ဂီၤတၢ်ဆိတလဲၤဒီးတၢ်ကွၢ်နီၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်

- ဖဲလါအူၣ်အပူၤမ့ၢ်ဟါလီၤအကတီၢ်ဆၢကဆိမ့ၢ်ထံးလီၤအခံတခီန့ၣ်န့ၣ်လၢတၢ်ကစူၤလီၤဒီးဖဲလါအီးကထိဘၣ်အပူၤဆၢကဆိမ့ၢ်ဘိးထီၣ်အကမ့ၢ်လံၤန့ၣ်ဘူးထီၣ်လၢတၢ်ကယီၤထီၣ်က့ၤလီၤ.
- တၢ်စူၤမ့ၢ်စူၤလီၤဒီးပအူးလဲၣ်အသးလၢကျဲခိၣ်န့ၣ်တၢ်ယီၤအဆၢကတီၢ်ဘူးထီၣ်လံၤလီၤ.

တၢ်တဲတၢ်ဆၢကတီၢ်

- ဒှ်ကွီၣ်မ့ၢ်ပွၤသီၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲလီၤ.
- ဒှ်ထိးကလိာ်ဒီးတကၢ်တြဲမ့ၢ်ကိးသီၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဆၢကထီၣ်ဝဲလံၤအယီၤပုၤဂဲၤထၢၣ်ဒီးပျံၣ်မံၤပျံၣ်နါ, အိၣ်မ့ၢ်အိထံးဒီးကတဲကတီၢ်သးလၢကန့ၣ်လီၤဆူဒုးပူၤသံၣ်ပူၤလီၤ.

- ထံးမ့ၢ်ပွၤသီၣ်ထီၣ်န့ၣ်တၢ်ကိၢ်ဆၢကတၢ်လံၤန့ၣ်လီၤ.
- နါပံၣ်လုမ့ၢ်ပွၤသီၣ်ထီၣ်န့ၣ်တုၤမ့ၢ်ဟါလီၤအကတီၢ်လံၤန့ၣ်လီၤ.
- ထီၣ်မိရီၤမ့ၢ်ပွၤသီၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဘၣ်လံၤန့ၣ်လီၤ. ထီၣ်တကလုာ်အံၤအကိးသီၣ်ဝဲဒှ်ရီၤလီၤ.

ထီၣ်ဖိတဖၣ်န့ၣ်ညီၣ်န့ၣ်က့ၤန့ၣ်ဆူအပူၤဖဲမ့ၢ်ဟါလီၤသီၣ်အဆၢကတီၢ်အယီၤတၢ်အံၤကဲထီၣ်ဝဲသးပုၤလၢပျၢၤတဖၣ်ဟ်ပနီၣ်ဆၢကတီၢ်တကတီၢ်လၢမ့ၢ်ဟါလံၤန့ၣ်လီၤ.

- တၢ်မ့ၢ်ခိၣ်ကျဲခိၣ်န့ၣ်တၢ်ယီၤထီၣ်လံၤန့ၣ်လီၤ.
- တုၤအံးမ့ၢ်ပွၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်စူၤလီၤသီၣ်အဆၢကတီၢ်ဘၣ်ဒီးပုၤစးထီၣ်မၤအိၣ်ဒုးမၤအိၣ်သံၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ဒှ်ကွီၣ်မ့ၢ်ကိးန့ၣ်တၢ်ခံးအဆၢကတီၢ်ဘူးထီၣ်လံၤန့ၣ်လီၤ.
- ထီၣ်ဖိကိၢ်ခဲ (ထိးကိၢ်ဟ်) မ့ၢ်ကိးန့ၣ်ဘုသၣ်အမၤခံးဘိထီၣ်လံၤဒီးမ့ၢ်ပွၤသီၣ်အံးအဲးန့ၣ်ပုၤကူးဘုကူးဟုအဆၢကတီၢ်လီၤ.
- တၢ်မ့ၢ်ထံၣ်တၢ်အါဒီးထၢဖှိၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်န့ၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်ကကၢၤဝဲလၢတၢ်ဂီၢ်ခါအဆၢကတီၢ်လီၤ.

ကညီအတိတ်တိုက်ထိုးတိုက်တိုက်တိုက်တဖန်

- တာၢ်မ့ၢ်ထီၣ်လၢဖၣ်ကွၢ်ခိၣ်, သပၤခိၣ်ဒီးမ့ၢ်ခိၣ်ထံခိၣ်န့ၣ်တၢ်သၣ်ဝံၤလီၤဒီးကအိၣ်ထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

တာၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဖိဃၢ်တကလုာ်လၢအဟးထီၣ်ယုအိၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်လၢတၢ်ကိၢ်ခါအဆၢကတီၢ်ဒီးဟံၣ်ဖျိၣ်အိၣ်ဝဲဖဲတချုးတၢ်ကိၢ်ခါတုၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. အယိဖျါလၢမိၢ်ပၢ်ဖဲသ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်ညါဝဲလၢတာၢ်မ့ၢ်ထွးထီၣ်အါဒီးဟံၣ်ဖျိၣ်တၢ်အိၣ်န့ၣ်မူခိၣ်ကလံၤသီၣ်ဂီၤတဂ့ၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

- တၢ်သုၣ်မ့ၢ်ဘိၣ်အဒၤလၢသုၣ်စီးခံန့ၣ်ထံကဒိၣ်, မ့ၢ်ဘိၣ်အဒၤလၢသုၣ်ခိၣ်ထံးန့ၣ်ကလံၤမ့ၢ်ကဆူၣ်ဒီးမ့ၢ်ဘိၣ်ဒၣ်လၢညီၣ်ဘိၣ်ဝဲအလီၢ်န့ၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်ကဘၣ်လိာ်ဘၣ်စးဝဲလီၤ.
- တအၢနၢ်သၣ်န့ၣ်မ့ၢ်အိၣ်လၢအထူၣ်ခိၣ်ထံးန့ၣ်ထံတဒိၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်အိၣ်လၢအစီးခံန့ၣ်ထံကဒိၣ်လီၤ.
- သုၣ်ညၢ်အုၣ်ဖဲၤအဖိမ့ၢ်ထီၣ်ဒီးတကွၢ်အသၣ်မ့ၢ်အါန့ၣ်တၢ်စူၤကအါဒီးထံကဒိၣ်ဝဲသပျံၤကတၢ်လီၤ.

တဘျီဘျီတၢ်ဘၣ်တုၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်လၢအမၤတၢ်လီၤလိာ်လီၤလးလၢပနၢ်ပၢ်အိၣ်တသ့ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

- တၢ်စူၤခါအဆၢကတီၢ်တၢ်ဃံၣ်သးမ့ၢ်ထီၣ်ဟံၣ်န့ၣ်ဃီထၢန့ၣ်တၢ်ကစူၤကွၢ်ကွၢ်လီၤ.

တာၢ်ဃံၣ်သးန့ၣ်ဖဲတၢ်စူၤအခါတၢ်အိၣ်လၢအယုအိၣ်ဝဲတဖၣ်တအိၣ်အယိဖဲထီၣ်ဟံၣ်ဒီးယုအိၣ်တၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ပနီၣ်လၢအဒုးသ့ၣ်ညါသ့ၣ်ကုသးပျံၤတဖၣ်လၢတၢ်ကစူၤကွၢ်ကွၢ်လီၤ.

- တၢ်မ့ၢ်တုၤလီၤသၣ်မံၤယီၤန့ၣ်ထံကဒိၣ်, နမ့ၢ်ထုးသၣ်မံၤယီၤအမဲၢ်န့ၣ်ထံကဒိၣ်နီၣ်ကယုၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လၢသၣ်မံၤယီၤန့ၣ်လီၤကၢ်ဒ်ဘီၣ်သိၣ်လီၤ. အနီၣ်ဆံးဘၣ်ဆၣ်အိၣ်ဒီးအစုမုၢ်လၢအမဲအ့ၣ်
တဖၣ်အဃိမ့ၢ်တၢ်ဘၣ်န့ၣ်အိၣ်ဒီးအစုၣ်အပျၢ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. အဃိဖျါလၢသ့ၣ်ကုသးပှၢ်
တဖၣ်တအဲၣ်ဒီးလၢဖိလံၤတဖၣ်ဂဲၤလိာ်ကွၢ်သၣ်မံၤယီၤဘၣ်အဃိဟ့ၣ်ပလီၢ်ဒီးသိၣ်ဖိသိၣ်လံၤ
လၢတၢ်ကတိၤဒိတခါစ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဃးဒီးသၣ်မံၤယီၤမ့ၢ်လုၣ်ထံန့ၣ်တၢ်ကစူၤအဂ့ၢ်န့ၣ်
ပှၢ်ကလုာ်အါန့ၣ်အတၢ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲအဃိပှၢ်ကလုာ်တနီၤနီၤဖဲတၢ်ယီၤယုၤအခါဒူးလုၣ်ဝဲသၣ်မံၤ
ယီၤအထံဒီးကိးလီၤဝဲတၢ်စူၤထံလီၤ.

ပုၤကလုာ်ဂၤဒီး အတၢ်စိုတ်တၢ်န့တ်တဖၣ်

ဝဲမ့ၢ်ထဲပုၤကညီတဖုဒီးအိၣ်ဒီးအတၢ်န့တ်, အတၢ်ဒုင်တၢ်ထုတဖၣ်ဒီးဘၣ်. ပုၤကီၢ်မ့ၢ်န့တ်ဖိလၢအအိၣ်လၢထံကီၢ်လၢအလဲထီၣ်လဲထီတဖၣ်ဒုင်လဲၣ်အိၣ်ဒီးအတၢ်န့တ်, အဒိ-နီၣ်ဂံၢ် ၁၃ မ့ၢ်နီၣ်ဂံၢ်လၢအဟဲစိၣ်န့တ်တၢ်ဘျုးအတၢ်သီတဖၣ်န့တ်လီၤ. နမ့ၢ်မၤအဂ္ၢ်ပုၤန့တ်လၢအဂ္ၢ်တမ့ၢ်တဲကဘၣ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးဘၣ်ဆၣ်တၢ်အံၤမ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ်န့တ်တခါဒီးလီၤ. ဒ်န့တ်အသိး, အတၢ်န့တ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲလၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်စ့ၢ်ကိးတဲဆိတၢ်ဆၢကတီၢ်အတၢ်ဆိတလဲ, န့ဆၣ်အတၢ်ဆိတလဲတဖၣ်သ့လီၤ. ဒ်ပုၤကညီတဖၣ်ကွၢ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအတၢ်ဟံသ့ၣ်ဟံသးန့တ်ပုၤအဂၤတဖၣ်စ့ၢ်ကိးမ့ၢ်ဒုင်တၢ်တမံၤယီၤန့တ်ပကထံၣ်ဘၣ်အဒိလၢလၢန့တ်လီၤ.

တၢ်န့တ်စ့ၢ်ကိးဝဲလၢဖဲကလံၤမ့ၢ်ကဟဲအူတၢ်ဆူၣ်ဆူၣ်အခါန့တ်ထွံၣ်ဒီးသၣ်မံၤယီၤတဖၣ်ပျံတၢ်ဒိၣ်မးလီၤ. တၢ်လၢလၢတဖၣ်မ့ၢ်ကဲထီၣ်န့တ်မူခိၣ်ကလံၤသီၣ်ဂီၤကအာဝဲလီၤ.

- ဒုင်ကိး, ဒုင်ပုၤဒိၣ်န့တ်ဒီးအလီၢ်
- ဆိဖါကီၢ်မ့ၢ်အိၣ်အိၣ်စဲၤ
- ကနဲဒီးစီၤကပုၤတဖၣ်မ့ၢ်တအိၣ်လၢဖိအလီၤလၢဘၣ်န့တ် မူခိၣ်ကလံၤသီၣ်ဂီၤတဂ့ၤဘၣ်.

ကနဲဒီးစီၤကပုၤတဖၣ်န့တ်မ့ၢ်တဖိယၢ်တဖၣ်လၢအယုအ်ဖိအစိထံန့တ်လီၤ. အယိဖဲမူခိၣ်ကလံၤသီၣ်ဂီၤတဂ့ၤဘၣ်အခါဖျါလၢအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ယုအိၣ်တၢ်တညီတဘျီဘၣ်. မ့ၢ်နဟံသ့ၣ်ဟံသးစ့ၢ်ကိးဒါ. ဖဲကလံၤအူအခါဖိတဖၣ်ဝဲဒိၣ်မးအယိဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်တဖိယၢ်တဖၣ်အံၤကဘၣ်ယိၣ်ဝဲဒုင်လၢတၢ်အာကဟဲဘၣ်အီၤအယိအဝဲသ့ၣ်တဟးထီၣ်လၢအပူၤဘၣ်.

- ထိုင်မှူးယူဖုန်းနဲ့တက်ကစားဒီးကလံးမှ်ကလီဝဲလီ၊
- ထီးမှ်ကိးသီဉ်အါထီဉ်ဒီးစိန်နီဉ်ကုလကမးအသွံ
- ညဉ်မှ်စံဉ်ထီဉ်လၢထံကျါဒီးဖိဉ်အီဉ်တၢ်ဖိဃာ်လၢတစါစုၤဘူးဒီးထံဖဲးခိဉ်ကဲဉ်ဆိးအခါ

တဘျီဘျီလၢပဝဲပှၤကညီတဖၣ်အဂီၢ်ကီဝဲလၢပကသ့ၣ်ညါမ့ၢ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်သ့ၣ်ညါတၢ်ကဲထီၣ်သးတဖၣ်ဒ်လဲၣ်ဘၣ်ဆၣ်, ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်သ့ၣ်ညါဝဲလၢကဘၣ်ယုၢ်ပူၤဖျးအသးဖဲလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲအပူၤကွံာ်စ့ၢ်န့ၣ်မံးန့ၣ်ပှၤတထံၣ်ဘၣ်ဒ်လဲၣ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိသံအါအါဘၣ်န့ၣ်ကမ့ၢ်လၢအသ့ၣ်ညါဆိတၢ်ကဲထီၣ်သးအခါဖဲလဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

- ညှိတိသ္မုမ္မာ်အိၣ်လၢထံၣ်ဂံၢ်နံၤသးကဟးဆွဲးကလံၤမုၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ဖဲတၢ်ကစူၤလီၤအခါကပီၤတဖၣ်ဟးထီၣ်လၢအဒၢလီၤ.
- ကနဲတဖၣ်တဟးထီၣ်လၢအဒၢဘၣ်.

လၢဟီၣ်ခိၣ်ချၢတၢ်လုၢ်တၢ်လၢ်ထူသနူတဖၣ်အိၣ်ဝဲအကလုာ်ကလုာ်ဘၣ်ဃးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိဒီး
အတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢၢ်လၢကဖးမူခိၣ်ကလံၤသီၣ်ဂီၤလီၤ.

- ညဉ့်အိပ်တော့ဖဲကလံးမုၢ်ဟဲလၢမုၢ်ထီၣ်တကပါအခါလီၤ.
- ထီၣ်ယူၤမုၢ်ဖျဉ်လီၤဒီးပာ်ဖျဉ်ထီၣ်အသးလၢသ့ၣ်ဒုသ့ၣ်တြၢ်တဖၣ်အလီၤဒီးလီၤတဲစိအပျံၤသ့ၣ်တဖၣ်အလီၤ န့ၣ်မူခိၣ်ကလံးသီၣ်ဂီၤတဂ့ၢ်ဘၣ်.

ထိပ်နှင့်အနုဆာ်အိၣ်လၢအယူၤပိၣ်ထွဲကလံၤအခံ (လေစုန်ဃျော) လီၤ. အယိအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အနါအိၣ်လၢကလံၤအသဟီၣ်ဟဲအယိဖဲတၢ်မ့ၢ်ကစူၤဒီးကလံၤအူန့ၣ်သ့ၣ်ညါဆိဝဲအယိယူၤဖုၣ်လီၤဝဲန့ၣ်လီၤ.

- သည်မံယီဒီးထွံအိၣ်နီၣ်တချူးတၢ်စူအခါလီၤ.
- စီးဝၣ်ဃးမ့ၢ်ယူၤခံဘၣ်တဆိၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်ဂ့ၤလီၤ.
- မဲၣ်တဲးလဲးဒီးသိတဖၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ထီၣ်သးတဘျီၣ်လၢတၢ်လီၤတတီၤန့ၣ်ခဲမ့ၢ်ဆၣ်တၢ်စူကဒိၣ်လီၤ.

ကညီအတ်ဒုတ်ထုဒီးတၢ်စုၢ်တၢ်န့ၢ်တဖၣ်

- နံၤလၢမ့ၤလၢ (ladybugs) တဖၣ်မ့ၤအိၣ်ဖျိၣ်လိာ်သးတပူၤယီၤဒီးယုၤန့ၣ်တၢ်ကတီၢ်
ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ဒ်ကညီဖိအတ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်လၢကျဲအါဘိအံၤဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢသ့ၣ်ပှၢ်အိၣ်ယၢၤဒီးန့ၣ်
ဆၢၣ်ခိၣ်ယၢၤအသိးအယိမူဒါအိၣ်လၢကညီဖိကိးဂၤဒီးကတၢၢ်ကတီၢ်ဒီးကဟုကယၢ်န့ၣ်ဆၢၣ်
တၢ်န့ၣ်သၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကညီသ့ၣ်ကုသးပှၢ်လၢပျၢၤတဖၣ်တမၤလိန့ၣ်လံာ်ခိၣ်လဲၤခိၣ်ဘၣ်.
ကညီဖိစိၤလၢညါတဖၣ်မၤလိန့ၣ်တၢ်လၢန့ၣ်ဆၢၣ်ခိၣ်ယၢၤဝးဝးန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်မၤ
နီၣ်မၤယၢၤဒီးကွၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢဆၢၣ်ဖိကိၢ်ဖိ, တၢ်ဖိလံၤဖိယၢ်ဒီးထီၣ်ဖိလံာ်ဖိလၢအအိၣ်လၢ
ပှၢ်လၢကျါသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တကးဒ်ဘၣ်အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးအတ်ဒုတ်ထုဒီးတၢ်ပ
နီၣ်လၢအတ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်အပူၤစ့ၢ်ကိးလီၤ. အဝဲသ့ၣ်တမၤအိၣ်နါစိၤဝဲဘၣ်. မူခိၣ်ကလံၤ
သီၣ်ဂီၤတၢ်ဆိတလဲမၤအသးတဖၣ်ကွၢ်စ့ၢ်ကိးဝဲခိၣ်ဖျိတၢ်မံၤလၢဒီးထီၣ်ဖိလံာ်ဖိတဖၣ်ပှၢ်သီၣ်
ဒီးအတ်ပူၤတၢ်ဂဲၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ယုၤအိၣ်ဒုၣ်ညၣ်န့ၣ်တယုၤအိၣ်ဝဲဒုၣ်လၢထံခံကွၢ်စိး
ဘၣ်. တၢ်လူၤအိၣ်ပှၢ်စ့ၢ်ကိးအိၣ်ဝဲတၢ်မံၤလၢထံအိၣ်ဝဲသ့န့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢအဒုၣ်အထုဝဲသ့ၣ်
တဖၣ်တအိၣ်ဝဲဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်စုၢ်တၢ်န့ၢ်အိၣ်ဝဲဒုၣ်လၢမ့ၤအိၣ်ဘၣ်ဝဲန့ၣ်တၢ်ကိတၢ်ခဲ
တၢ်နးတၢ်ဖျိကဘၣ်အီၤဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢအမၤဝဲသ့ၣ်တဖၣ်တလဲၤအသးဘျုးဘျုးဆိုဆိုဘၣ်
ဖုးန့ၣ်လီၤ.

ဒ်န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်ဘၣ်တုသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၤပှၢ်လၢပျၢၤတဖၣ်န့ၣ်ရံၣ်ကွၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်အသိးဟ်ဖျါထီၣ်
အတ်ပူၤတၢ်ဂဲၤဒီးအတ်မၤအသးလၢပှၢ်ကညီတဖၣ်ကပလီၢ်ပဒီးသးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တကး
ဒ်ဘၣ်အမဲၤညါမူခိၣ်ကလံၤသီၣ်ဂီၤတၢ်ဆိတလဲသ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိးသ့ၣ်ကုသးပှၢ်စိၤဖဲန့ၣ်တ
ဖၣ်သ့ၣ်ညါဝဲခိၣ်ဖျိန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်ဘၣ်တုတဖၣ်အတ်မၤအသးလီၤ.

ကလုာ်အါမံၤအတ်ဒုတ်ထု, အတ်နၢ်အိၣ်အါမံၤအသိးတၢ်နၢ်တနီၤကဂုၤဒီးကကြၢၤဝဲ
လၢပဂီၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်တနီၤတခါမ့ၤတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်ဝဲဒီးတၢ်ကထံၣ်အီၤလၢ တကြၢၤလၢ
ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤ, တၢ်ကကွၢ်လၢတၢ်အိၣ်သးဒီးဟံးယၢ်တၢ်လၢအဂ့ၤဒ်သိးက
အိၣ်မူပုၤဒီးပှၢ်ကလုာ်တကလုာ်အကံၢ်အစီန့ၣ်လီၤ.

ကညီအတၢ်စိုၢ်တၢ်န့ၢ်ဘၣ်ဃး တၢ်သူတၢ်ပွဲၤတဖၣ်

ပူၤကညီတဖၣ်လၢမိၢ်လုၢ်ပၢ်လၢန့ၢ်မ့ၢ်ပှၤအိၣ်ယဲၤအိၣ်ဘုးတဖၣ်န့ၢ်လီၤ. လိာ်ခံတၢ်
ဘူၣ်တၢ်ဘါအကလုာ်ကလုာ် နီၤခရံၣ်ဖိ, ဘူးဒီး, မူးစလုၢ်ဒီးတၢ်ဘါအဂ့ၤအဂၤတ
ဖၣ်ဟဲန့ၢ်လီၤဝဲဆူပှၤကညီကလုာ်အကျါအယီၤအဝဲသ့ၣ်စ့ၢ်ကိးလုၢ်ပိာ် ထွဲဝဲတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါ
တဖၣ်အံၤအခံလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပှၤကညီဖိတဖၣ်န့ၢ်ဝဲလၢတၢ်ခဲလၢန့ၢ်အိၣ်ဒီးအကစၢ်ဒ်အ
မ့ၢ်သ့ၣ်ကစၢ်, ဝၣ်ကစၢ်, ထံကစၢ်, ကီၢ်ကစၢ်, ကစၢ်ကလိကစၢ်, ထံကျိထံကွၢ်ကစၢ်, သံ
ခိၣ်မုၢ်ယါဒီးတၢ်သူတၢ်ပွဲၤတဖၣ်န့ၢ်လီၤ.

လၢတၢ်န့ၢ်တဖၣ်အံၤအဖီခိၣ်အိၣ်ဝဲဒီးအတၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုအကလုာ်ကလုာ်လၢအသိးလီၤ.

- ဖဲနလဲၤန့ၢ်လီၤလၢပှၤဒိၣ်ယီၤအပူၤအခါနတဘၣ်ဆိၣ်တၢ်, ကတိၤတၢ်ကလံာ်က
လံာ်ဒီးတၢ်ကတိၤတဆဲးတလၢတဖၣ်ဘၣ်.
- နတဘၣ်အုၣ်ဆါဒီးဆံၣ်ဆါနီၤစီၤလၢသ့ၣ်ခိၣ်ထံး, ဝၣ်ခိၣ်ထံးဘၣ်. နမ့ၢ်မၤဘၣ်
လံာ်ဒီးနကဘၣ်ထူးပွဲၤထူးဖွဲးဒီးယုၤကညး က့ၤတၢ်လီၤ.
- နမ့ၢ်လဲၤန့ၢ်လီၤပှၤသံဝံၤတချူးဟဲက့ၤထီၣ်ဟံၣ်ဖီခိၣ်နကဘၣ်ပံၤနခိၣ်, ပျါနမဲာ်
မ့ၢ်ဝံၤနကဘၣ်ထီၣ်ဆူဟံၣ်ဖီခိၣ်န့ၢ်လီၤ. မ့တမ့ၢ်ဘၣ်န့ၢ်န့ၢ်ဝဲလၢတၢ်ဝံတၢ်က
လၢကဟဲက့ၤပိာ်ထွဲက့ၤအခံလီၤ.
- ဖဲမုၢ်ဟါလီၤသံလုၢ်သံလါအဆၢကတီၢ်န့ၢ်ပှၤတဘၣ်ဟးစိာ်ဝုၤဝီၤဖိသ့ၣ်လၢဟံၣ်
ချၢဘၣ်. တၢ်ဝံတၢ်ကလၢကဝဲၤလိာ်ကွဲဖိသ့ၣ်ဒီးဖိသ့ၣ်ကဟီၣ်ဘၣ်ဖုးလီၤ.

○ ပှၤမ့ၢ်လဲၤဟးပှၤန့ၢ်ပှၤတဘၣ်ကိးလိာ်အသးမံၤဘၣ်.

လၢပှၤပူၤန့ၢ်သံခိၣ်မုၢ်ယါတဖၣ်အိၣ်အယီၤဖဲနကိးလိာ်နသးအခါအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်စံးဆၢဘၣ်

ကညီအတၢ်န့ၣ်တၢ်ထုၣ်တၢ်ဖျါတၢ်န့ၣ်တဖၣ်

ဖုးဝဲန့ၣ်နကဟးဖျါးဘၣ်ဖုးလီၤ.

- တၢ်တဘၣ်လိလီၤဖိသၣ်တၢ်ကူတၢ်ကၤလၢဟံၣ်ချၢလၢမ့ၢ်န့ၣ်နီၣ်ဘၣ်. တၢ်တဂ့ၤတဘၣ်ကကျးလီၤလၢဖိသၣ်အကူအကၤဖိခိၣ်ဘၣ်ဖုးလီၤ.

○ တၢ်တဘၣ်ပျီၤလိာ်ကွဲဖိသၣ်အခိၣ်ဘၣ်. ဖိသၣ်ကဆံၣ်ဆါဒီးဘၣ်အသးလီၤ.

ပုၤကညီတဖၣ်ပာ်ကဲပုၤအခိၣ်ဒ်တၢ်လၢအိၣ်ဒီးအသူးအသ့တခါလီၤ. တၢ်တဘၣ်ပျီၤပုၤခိၣ်ဒီးတၢ်တဘၣ်ပျီၤလိာ်ကွဲလဲၣ်ဖိသၣ်ဆံးတဖၣ်အခိၣ်ဘၣ်လီၤ.

ပုကညီတဖ်အတိတ်အိပ်လတ်သုတိတ်ပိုအဂ်နုပကထံဘဉ်နီဖျိအတိတ်စံင်
ဃါတဲဃါလတ်တဖ်နုလီၤ.

အိပ်စီလီၤ

ကစာ်ဖးဒိပ်လၢအအိပ်ဖျါဝဲလၢဂ့ၤမးန့ၣ်အိပ်သ့ၣ်ထီၣ်အသးလၢကလံၤစီးဆူကလံၤထံးန့ၣ်
လီၤ. ဘျဉ်ပစီသ့ၣ်တဖ်လီၤဝဲအယိကစာ်လၢအအိပ်ဖျါလၢလိအံၤမၤမးအသးဒ်အမၤ
ဘၢယၢ်ကစာ်ဖးဒိပ်အံၤသတးဒီးပကွၢ်လၢအယံၤတခီ, တၢ်အိပ်ဖျါမးအသးဒ်တကဆဲကဆီ
ဘဉ်လီၤ.

ဖဲကစာ်အခိၣ်ထံးန့ၣ်ထံမူကျိဖိအိပ်ဝဲတကျိဒီးတၢ်လီၢ်တတီၤလၢတယံၤတဘျးဒီးထံဖိကျိ
အံၤ, ထံလီၤဆူအိပ်ဝဲတတီၤန့ၣ်လီၤ. ထံလၢအဟဲလီၤဝဲလၢထံလီၤဆူတဖ်န့ၣ်ယွၤလီၤခီဖျိ
ဝဲထံမူကျိ စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. ထံလီၤဆူအလီၢ်န့ၣ်အကစီထီကအိပ်ဝဲအပျၢ်ယံၤဆဲယဉ်ယဉ်,
ဒီးလီၤဆူဝဲခံပတီၢ်အယိ, ဖျါဝဲယံၤလၢဒိပ်မးန့ၣ်လီၤ.

ထံလီၤဆူတုၤလီၤလၢလတ်တခီကဲထီၣ်ကွံးလဲၢ်အကဝီၤဒီးထံတဖ်လီၤဝဲဆူညါခီလၢထံ
ကျိဖိတဘိအပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲကွံးအကဝီၤပူၤန့ၣ်ဒီးထံဆဲမးတုၤဒုၣ်လဲၢ်ပကွၢ်ဒီးပထံဘဉ်ညဉ်
ဖိတဖ်အကလုာ်ကလုာ်တကးဒီးဘဉ်လၢ်ဖျါဖိဒိပ်ဒိပ်ဆံးဆံးတဖ်အိပ်ဖျါဝဲဂ့ၤမးဖဲထံ
လၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ထံကယိာ်ဒုၣ်ထဲသၢပျၢ်ဒီးလွံၢ်ပျၢ်ယဉ်ယဉ်န့ၣ်အယိသတးဒီးဂ့ၤဝဲလၢပက
လုာ်ထံအဂီၢ်စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်လီၢ်တတီၤလၢအတယံၤတဘျးဒီးထံမူကျိအံၤပုၤဖိပ်သဉ်ခါသးစၢ်အိပ်ဝဲတဂၤဒီးအမံၤ
မ့ၢ်ဝဲစီလီၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲအိပ်ဝဲထဲတဂၤမၤဒီးလုာ်အိပ်အသးသမူလၢတၢ်ဖဲဒုးသံၣ်အတၢ်
မၤလီၤ. ဖိပ်သဉ်ခါသးစၢ်တဂၤအံၤအိပ်ဝဲဒီးအတၢ်သုၣ်ဂ့ၤသးဝါလၢပုၤကိးဂၤဒီးအဖီခိၣ်,
တကးဒ်ဘဉ်အဲၣ်ကွံးဘဉ်ဆဉ်ဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖ်လၢအအိပ်ဝဲလၢပုၤလၢ်ကျိသ့ၣ်တဖ်စ့ၢ်
ကီးလီၤ.

စီလီၤအံၤအမိၢ်ဒီးအပၢ်ခံၤသံသဒုၣ်ကွံးအီၤဖဲအအိပ်ဝဲယံၤနံၣ်ယဉ်ယဉ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲအ
ဘျဉ်ဂ့ၤဒီးဝဲလၢအဖါတၢ်ဖိပ်သဉ်ခါပုၤတဂၤကွၢ်ထွဲဒိပ်ထီၣ်အီၤလီၤ. အတၢ်ဟဲဝဲတဂ့ၤဘဉ်အ

ကညီအတော်စဉ်တော်ထူးတော်စဉ်တော်စဉ်တော်

ယိ၊ ဖဲအဝဲဟဲလဲၤဘိထီၣ်အိၣ်ဝဲအနီၣ်တဆဲယုန့ၣ်အခါအဝဲအဖါတံၢ်ဖိၣ်သၣ်ခွါၣ်တဂၤအံၤသံသဒၣ်အီၤကဒီးလီၤ။

ပှၤဖိၣ်ယဲဆဲခိၣ်န့ၣ်ပှၤလၢပျၢၤတဖၣ်ကွၢ်တလီၤဝဲ၊ ဒီးဟးဆွဲးဝဲ၊ ဒီးတကန့ၣ်ယုၣ်ဝဲဘၣ်အယိသတးဒီးအသုၣ်ဆဲးသးဆဲးဝဲဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ။ မ့ၢ်အဂီၢ်လဲၣ်န့ၣ်၊ ဖဲပှၤလၢပျၢၤလံၤလံၤစ့ၢ်ဝဲန့ၣ်ဝဲလၢဖိၣ်ယဲဆဲခိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လီၤစၢၤ၊ မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးဒီးအမ့ၢ်တၢ်ဆါတကလုာ်လၢအဘၣ်ကူၣ်တၢ်သ့ဝဲအယိန့ၣ်လီၤ။

ဒ်န့ၣ်အယိဒီးဝဲဖိစီၤလီၤအံၤလဲၤအိၣ်လဲၤဆိးဝဲဖဲကစၢ်တၢ်လီၤတတီၤလၢအယံၤဒီးဒူဖိသဝီဖိ၊ ဒီးအိၣ်ဆိးဖိးအိၣ်မၤအိၣ်ခုးအတၢ်မၤပှၤဒီးတၢ်သုၣ်မံသးမံန့ၣ်လီၤ။ မ့ၢ်သးစၢ်တဂၤလၢအသုၣ်ဂ့ၤသးဝါ၊ အတီအလီၤအယိဒီးထိးမံၤတၢ်အုးဒီးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအဂၤလၢအဟဲမၤဟးဂီၤအတၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိတဖၣ်န့ၣ်တဆိၣ်တထုဝဲဒၣ်ဘၣ်။ မ့ၢ်မ့ၢ်တခီဟ်အသးမုၢ်မုၢ်ဒီးဆိၣ်ဂ့ၤဆိၣ်ဝါဝဲဒၣ်လီၤ။

မူၤဆိလၢအလဲၤခးအိၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤတဖၣ်မ့ၢ်ဟဲတုၤဆူအအိၣ်ဒီး အဝဲဆိၣ်ဂ့ၤဆိၣ်ဝါဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်ဒ်သိးကပူၤန့ၣ်ပူၤဒါအယိဒီးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်ပူၤဖျဲးဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ။ ဝဲဖိစီၤလီၤအံၤညီၣ်န့ၣ်လဲၤလုၣ်ထံလၢထံမူၤကျိလၢအယုၤလီၤဝဲထီၣ်ဘိအပူၤလၢအဘူးဒီးကစၢ်ခိၣ်

ထံးဖဲအအိၣ်ဆိးဝဲအလီၤလီၤ။ လဲၤဝဲဆူထံမူၤကျိဖိအံၤတဘျီဘၣ်တဘျီဒီး၊ ယုမၤန့ၢ်တၢ်ဒီးတၢ်လၣ်ဖဲထံမူၤကျိထးခီလီၤကဝီၤန့ၣ်လီၤ။

ဘၣ်တနံၤဖဲအဝဲလဲၤတၢ်ဆူကစၢ်သ့ၣ်ပှၤပူၤလၢအအိၣ်ဘျီအိၣ်ဘျီမးအပူၤအခါ၊ အဝဲနၢ်ဟူတၢ်ကလုာ်ကတိၤဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သဲဒ်ဆိအိၣ်အိၣ်၊ ထံၣ်မိၤတၢ်န့ၣ်အယိ၊ အဝဲအိၣ်ဂၢ်ထီၣ်အသးဒီးကန့ၣ်ထံဆးဝဲဒၣ်လီၤ။

ဘၣ်ဆၣ်ဒီးတထံၣ်ပှၤနီတဂၤဘၣ်။ မ့ၢ်လၢကလံၤအူတၢ်အယိ၊ တၢ်သိၣ်တၢ်သဲအိၣ်ထီၣ်ခါ၊ မ့ၢ်တမ့ၢ်ထံယုၤလီၤလၢထံမူၤကျိအပူၤအယိတၢ်သိၣ်တၢ်သဲအိၣ်ထီၣ်ခါန့ၣ်ဆိကမိၣ်ထီၣ်ဝဲလၢအသးပူၤန့ၣ်လီၤ။

အိပ်ဝဲတနံ့ဖဲအဝဲဆုင်နီၤလၢလၢၤဖးဒိၣ်တဖျၢၣ်အဖီခိၣ်လၢထံမူကျိအကပၤဒီးကွၢ်လီၤဝဲထံ
လၢအယွၤလီၤလၢထံမူကျိအပူၤန့ၣ်လီၤ. ထံယွၤလီၤဝါဆုံဂ့ၤမးဒီးထံၣ်ဘဉ်ဝဲညဉ်ဖိၣ်သ့ၣ်တ
ဖျၢၣ်ယုၢ်ထီၣ်ယုၢ်လီၤဝဲထံကျိပူၤအယိသတးဒီး, ကွၢ်ကီၤဝဲမုၢ်သ့ၣ်မုၢ်သးဘဉ်အီၤဒိၣ်ဒိၣ်က
လဲၣ်လီၤ.

ဖဲအကွၢ်လီၤတၢ်ဒ်န့ၣ်အဖၤမုၢ်, လၢတၢ်တဆိကမိၣ်ဆိကမးအပူၤထံၣ်ဘဉ်ဝဲဟံၣ်မုၢ်ဖိအခိၣ်သ့
ဖးထီတဘိအယိကဲထီၣ်မးတၢ်ကမၤကမၤလၢအဂီၢ်လီၤ. တဘျီယိစံၣ်လီၤဝဲလၢလၢၤအဖီခိၣ်
ဒီးအဝဲလဲၤလီၤမၤန့ၣ်ခိၣ်သ့ၣ်ဖးထီတဘိအံၤလၢထံမူကျိအပူၤန့ၣ်လီၤ. ဝဲၣ်ဖိစီၤလီၤသ့ၣ်ညါဝဲ
လၢခိၣ်သ့ၣ်ဖးထီတဘိအံၤမုၢ်ဝဲဒၣ်ဟံၣ်မုၢ်ဖိအခိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

တုၤအန့ၣ်တဘျီဝဲၣ်ဖိစီၤလီၤလဲၤထီၣ်ဝဲဆူထံကျိထးခိ, ဒ်သိးကယုသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်ဘဉ်းဒီး
ပုၤကညီအဟံၣ်အယိအိၣ်တအိၣ်အဂီၢ်လီၤ. တယံၣ်ဘဉ်ဒီးအဝဲန့ၣ်ဟူဝဲပုၤကတိၤတၢ်, ဒီးတၢ်
နံၤကဝဲၣ်ပျီၣ်ကဒိတဖျၢၣ်လၢအယိသတးဒီးကန့ၣ်ထံဝဲဒၣ်လီၤ.

ဘဉ်ဆဉ်ဒီးတထံၣ်ဝဲပုၤနီတဂၤဘဉ်, အဝဲလဲၤကဒီးဝဲဖဲတၢ်ကလုာ်တဖျၢၣ်သီၣ်ဝဲန့ၣ်ဒီးဖဲထံ
လီၤဆူအဖီလၢ, ဖဲလၢၢ်ဘျဉ်ဘဉ်အလီၤန့ၣ်ထံၣ်ဘဉ်ဝဲပုၤဟံၣ်မုၢ်လီၤဘိဖိခံၤလုာ်ထံအခါပုၤ
အခိၣ်သ့ၣ်လီၤ.

မုၢ်လီၤဘိခံၤအံၤဟံၣ်မၤအသးဒ်တထံၣ်ဘဉ်ဝဲၣ်ဖိစီၤလီၤဒီးပုၤခိၣ်သ့ၣ်အခါ, တဲတၢ်တခီခီနံၤဝဲ
တခီခီန့ၣ်လီၤ. ဝဲၣ်ဖိစီၤလီၤထံၣ်ဘဉ်ဝဲမုၢ်လီၤဘိခံၤအံၤအညဉ်ဖိဝါ, အမဲဖိဝါဆုံဂ့ၤမးအ
ယိ, လီၤအဲၣ်လီၤကွံဘဉ်အီၤဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲၣ်, တုၤတဲကွၢ်ဝဲလၢအဂီၢ်တသ့လၢဘဉ်န့ၣ်လီၤ.

ဝဲၣ်ဖိစီၤလီၤပၤအသးတန့ၣ်လၢဘဉ်အယိ, လဲၤသုးဘူးထီၣ်အသးဆူမုၢ်လီၤဘိခံၤန့ၣ်အ
အိၣ်ဒီးသံကွၢ်အီၤတကူၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်တဖျၢၣ်သးတဖျၢၣ်အပူၤလီၤ.

“ဒုမုၢ်သ့ၣ်ဧၤ, မုၢ်သ့ၣ်အိၣ်သ့ၣ်ဆိးဖဲလဲၣ်...တၢ်လီၤဖဲအံၤဝဲၣ်ဖိဖဲတုၤခဲအံၤခဲအံၤ, ဘဉ်ဆဉ်ဒီး
တထံၣ်ဘဉ်ပုၤကညီနီတဘျီဘဉ်....မုၢ်သ့ၣ်အိၣ်သ့ၣ်ဆိးဖဲလဲၣ်...ဝံသးစူတဘဉ်ဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သး
နီတမံၤတဂ့ၤ. ယတသ့ၣ်ညါအယိယသံကွၢ်သ့ၣ်လီၤ...”

ကညီအတိအတိတိတိတိတိတိတိတိ

မုန့်လိပ်ဘိအိတ်တကတဟ်နဟ်အသးဒီးကတိကသွံဒ်တိအုအုမုန့်မုန့်နုဒီးအုမုန့်
ဖိကတိတိကတိကတိအကသးဝံဟါမိကွံဝဲဒ်လီၤ. မုန့်လိပ်ဘိအိတ်တကအံၤယု
ဆါမဲကတိဝဲဝဲဖိစီၤလီၤလီၤ.

“ဝဲဖိစီၤ, သးဘူးနသးအုမုန့်အကပမိၣ်...မုန့်ဝဲဖိမဲတုမဲတုလီၤအံၤဒ်လဲၣ်. နအဲဒ်ဒီးစံး
ကတိတိတမံမံမံ, တိစံးတိကတိမုန့်အိတ်ဒီးစံးကတိတိတိတက့ၢ်, ဒုမုန့်မံမံဝဲဖိမုန့်သု
ဒီးကမံမံသုၣ်...”

မုန့်လိပ်ဘိအံၤနံၤကမံထီၣ်ဝဲဒ်တုအမဲဖိဖျါထီၣ်ဝဲတစးဖိဒီးသံကွံဝဲဝဲဖိစီၤလီၤလါတံသ
ညးသပုၣ်နုၣ်လီၤ.

“အာၣ်...မုန့်တံၣ်အံၤလီၤ. တံၣ်လီၤဖဲအံၤလါညါခိဝဲဖိတထံၣ်ဘုၣ်ပုၤနီတဘျီဘုၣ်. မုန့်သုၣ်ညါ
ဒုမုန့်သုၣ်အိတ်ဆိးဝဲအံၤဒီးဝဲဖိကဟဲဟးအိတ်သကိးသုၣ်သုၣ်...”

“ဝဲဖိဒု, ကလိးဟ်မံအသးဒီးတဲနဟ်တံၣ်လံ...ဝဲဖိတဲတံၣ်သုဒီးတဲစံးဒီး...ဒုမုန့်ကနုၣ်မုန့်ဒု
တံၣ်လီၤ...” မုန့်လိပ်ဘိတကအံၤကတိဆါကတိအံၤဖျါဒ်အမဲဆုးတစးစးအယံ, ဝဲဖိစီၤလီၤ
ကွံအံၤ, ဒီးတနဟ်ဘုၣ်လီၤ.

“လါအံၤ, ဒုမုန့်...ဒုမုန့်စံးတံၣ်နုၣ်မုန့်လဲၣ်တခိလဲၣ်...ဝဲဖိကလိးဟ်မံအသးဒီးတဲနဟ်တံၣ်
တသုစုၢ်ကိးဘုၣ်..”

“မုန့်မးလံဝဲဖိစီၤ, ဝဲဖိစံးလါဝဲဖိမုန့်သုၣ်ညါဒုမုန့်သုၣ်အိတ်ဆိးဝဲအံၤဒီး, ဝဲဖိကဟဲဟးအိတ်
သကိးပုၤအယံ, ဒုမုန့်လိပ်လုတံၣ်လီၤ. နဟဲသုၣ်လီၤ, နဟဲဟးအိတ်သကိးပုၤသုၣ်လီၤ. ဒုမုန့်
သုၣ်အဲၣ်တုၤလိပ်တမံတပျီကစီဒီလီၤ. တမုန့်ဒ်သိးဝဲဖိအသးဘုၣ်...”

မုန့်လိပ်ဘိအံၤစံးဆါကတိဝဲဝဲဖိစီၤလီၤလါတံၣ်နံၤကမံအပူၤလီၤ. “နစံးလဲၣ်...တမုန့်ဒ်သိးဝဲဖိ
အသးဘုၣ်နုၣ်ခါ..လါညါခိနုၣ်မုန့်ဝဲဖိထံၣ်ဒီးတိနိၣ်ဘုၣ်ဒီးဒုမုန့်တဘျီဘျီစုၢ်ကိးခါ..”

“ကိန်းလဲ၊ ဝါးဖိ၊ ... ဝါးဖိဟဲအိပ်ဟဲဆိးဖဲတၢ်လိာ်အံၤန့ၣ်၊ ဒုမုၢ်သ့ၣ်ညါလၢအခိၣ်ထံးလံၤလံၤလီၤ.”

“ဒဲလဲၣ်... ဒဲလဲၣ်... ဝံသးစူၤစံးကဒီးတၢ်ချီ... ဒီးမ့ၢ်ဝါးဖိန့ၣ်ဟူဒုမုၢ်စံးကတိၤတၢ်န့ၣ်ကမၢ်တခါ”

“အာၣ်... ဒုမုၢ်သ့ၣ်ထံၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါဝါးဖိလၢဝါးဖိဟဲတၢ်အိပ်ဆိးဝဲဖဲအံၤလၢအခိၣ်ထံးလံၤလံၤလံၤ... ဒုမုၢ်စံးတၢ်န့ၣ်လီၤ..ကဲ...ဆွဲဘဉ်န့ၣ်လံၤခါ...”

ဝါးဖိစီၤလီၤကမၢ်ကမၢ်ဘဉ်အသးဒီးဘဉ်ကတိၤဆၢက့ၤမုၢ်လီၤဘိမန့ၣ်မန့ၣ်န့ၣ်ဆိကမိၣ်ကၣ်က့ၤဝဲတဘဉ်နီတပူၤလၢဘဉ်န့ၣ်လီၤ. “ဝါးဖိ... နသးဒုဒီးလံၤခါ... မ့ၢ်တၢ်ဒဲအံၤလီၤဝါးဖိစၢ...စးထီၣ်ဝဲဝါးဖိဟဲတၢ်လိာ်အံၤန့ၣ်ဒုမုၢ်သ့ၣ်လဲၤတၢ်ဆူဝါးဖိအခါပူၤကိးနံၤဒဲးလီၤ. ဒုမုၢ်သ့ၣ်နီၣ်ကွံာ်ဆဉ်ဖိကီၢ်ဖိလၢကဟဲမၤဟးဂီၤန့ၣ်ကိးမ့ၢ်နံၤဒဲးလီၤ. ဝါးဖိတခါအိပ်ဒုအတၢ်ဒီးတဟ်သ့ၣ်ညါအသးဒီးဒုမုၢ်သ့ၣ်ဘဉ်..တမ့ၢ်စဲၤ..”

“ဒုမုၢ်အတၢ်တဲဖျါတဖၣ်အံၤ, မၤမးအသးဒီးဝါးဖိအတၢ်မံၤမိၢ်အသးန့ၣ်လီၤ. ဒုမုၢ်သ့ၣ်ဟဲဆူဝါးဖိအခါပူၤကိးမ့ၢ်နံၤဒဲးန့ၣ်, ဝါးဖိတထံၣ်မးလဲၣ်...”

“ဝါးဖိမးတအဲၣ်ဒီးထံၣ်ဒုမုၢ်သ့ၣ်န့ၣ်, တမ့ၢ်စဲၤ...”

မုၢ်လီၤဘိမန့ၣ်ကမ့ၢ်ထီၣ်ဝဲတစးဒီးတဘဉ်ဝါးဖိစီၤလီၤလၢတၢ်ကတိၤလိာ်လုဝဲန့ၣ်လီၤ.

“ဒဲအံၤဒုမုၢ်စၢ, ဝါးဖိမ့ၢ်တထံၣ်ခိၣ်သူဖးထီတဘိလၢအဟဲလီၤထွံလီၤယွၤဘဉ်ဒီးကဟဲထံၣ်ဒုမုၢ်ဒဲးအံၤကသ့ဝဲခါ...”

“မ့ၢ်စဲယဲၤလီၤ... မ့ၢ်စဲယဲၤလီၤ, ဒုမုၢ်သ့ၣ်တဟ်ဖျါသးဘဉ်အယိ, ဝါးဖိတထံၣ်ဒုမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. ဒုမုၢ်သ့ၣ်အိပ်ဖဲအံၤယံာ်တၢ်မးလံၤ...ဝါးဖိမ့ၢ်ပှၤတီဝဲလီၤဝဲတဂၢၤအယိ, ထံၣ်ဘဉ်ဒုမုၢ်သ့ၣ်ဒဲးအံၤသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.”

ကညီအတော်တော်ထူးတော်တော်တော်တော်

ဝဲဖိစီလီဒီကန့်မုာ်လီၤဘိတဂါအံၤအတၢ်တဲဘၣ်အီၤတဘီဝံၤတဘီန့ၣ်ဒီးလၢအသးပူၤပွဲၤ
ဝဲဒီးတၢ်ကမၤကမုာ်န့ၣ်လီၤ.

“အာၣ်...ဝဲဖိ, မ့မ့ဒ်န့ၣ်ဒီး, ဟဲဟးအိၣ်သကိးပှၤလၢပသဝီမိၣ်... တၢ်ဆၢကတီၢ်အိၣ်ဒီးကစီ
ဒီတမ့ၢ်ဇၤ...လဲၤပိာ်ပခံဒီးအိၣ်သကိးပှၤမိၣ်..”

“တချုးနကိးယၢဒီးဘၣ်န့ၣ်ယအဲၣ်ဒီးလဲၤမးလံ, နမ့ၢ်ကွဲယၢဒ်အံၤ, ယကလဲၤသပှၢ်ကတၢ်
လီၤ, ဒုမုာ်ဇၤ...”

“အိ..ဝဲဖိတဂါအံၤ, ယအဲၣ်ဒီးလၢနကလဲၤအိၣ်သကိးပှၤနီၢ်နီၢ်အယိယကွဲနၤလီၤ. မ်ပလဲၤ
သကိးမိၣ်...”

မုာ်လိာ်ဘိတဂါအံၤကူထီၣ်ကၤထီၣ်အကူအသိးဝံၤဒီး, က့ၤကိးဝဲဝဲဖိစီလီၤဆူအသဝီအိၣ်
တၢ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အိၣ်တတီၤဖိဒီးလဲၤတုၤဝဲဆူပှၤဖးယိာ်အပူၤဒီးမုာ်လီၤဘိအံၤဟံးန့ၣ်သ့ၣ်ဒုဖိလၢအအိၣ်ဒီးအ
လၢ်တဒုဝံၤဝံၤဝဲလၢဝဲဖိစီလီၤအမဲာ်ညါတဘီလီၤ. မၤဝဲဒ်န့ၣ်ဒီးဝဲဖိစီလီၤအမဲာ်ကပီ
ထီၣ်ဒီးထံၣ်ဘၣ်သဝီလၢအယံလၢမးတဖျၢၣ်အိၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလီၤ.

သဝီတဖျၢၣ်အံၤဖိတဖၣ်အိၣ်ဝဲအကလုာ်ကလုာ်အယိဖျါယံဖျါလၢဝဲဒ်မး, ဒီးဝဲဖိစီလီၤ
ထံၣ်ဘၣ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘိၣ်သိဝဲဂ့ၤမးန့ၣ်လီၤ. ပှၤသဝီဖိတဖၣ်ကူသိးဝဲကညီကူ
ကၤတဖၣ်, ဒီးလီၤဆီဒုတၢ်မုာ်လိာ်ဘိခွါလိာ်ဘိတဖၣ်ကူသိးဝဲကညီဆုပျီၤဝါတဖၣ်လီၤ.

လူၤဒုးနဲၣ်ဝဲသဝီန့ၣ်ဝံၤ, မ့ၢ်လၢမုာ်ဟါလီၤမုာ်ကလီၤန့ၣ်ဘူးထီၣ်လံအယိ, ဝဲဖိစီလီၤကဘၣ်
က့ၤကဒါက့ၤဆူအတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်လီၤ.

“ဝဲဖိဇၤ, မုာ်ဟါလီၤလံ, နကဘၣ်က့ၤဆူနတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်ဒီးမိၣ်... တဘၣ်ဆိကမိၣ်
ဒီးဟ်သးလၢပနီၣ်ကွံာ်ပှၤတမ့ၢ်တဂ့ၤဇီၣ်....”

“ဟန်သေးရင်ရင်ဒီးဘယ်လိုဘယ်ဘယ်တိုက်ခတ်မိတယ်...တိုက်ခတ်စာယံဝဲတနံကျဲနံသကွ၊ ဒုမုန့်သုဉ်မာဘူးထိုင်တိုက်ခတ်စာအယံ၊ ဝဲဖိကထိုင်ဘယ်လောအမုတ်ဘူးဘူးဖိနုလီ။”

“အာ... ဝဲဖိတဟါညါအံကွာဘယ်ကတုဝဲဒီးဒါ... ဒုမုန့်ဧ”

“တဘယ်ကိတဂု... အအံဟံးနုသုဉ်ကံဖိအံ...သုဉ်ကံဖိမုအိဉ်ဖဲဝဲဖိစုပူဒီးလောတံဆာက တိတစိဖိအပူ၊ ဝဲဖိကတုကွာဝဲလီ...” မုန့်လိဉ်ဘိဟုဉ်လီသုဉ်ကံတကူဖိဒီးတဲဘယ်ဝဲ ဝဲဖိစိလီဒီးနုလီ။

“တဘူးဒိဉ်မးလီ၊ ဒုမုန့်ဧ...ဝဲဖိကကွာလီ...”

“မု...မုဝဲဖိ၊ သုဉ်ကံဖိတကူနုပာယာနဲတကွ၊ ဒီးဟဲအိဉ်သကိးပုတဘျီတဘျီမိဉ်”

မုန့်လိဉ်ဘိတကအံစံးကတိတံးနုဝဲ၊ ကွဲစိဝဲဝဲဖိစိလီအတံကွာကဒါကတုအ အိဉ်တဒဲတစုလီ၊ မုလောသုဉ်ကံဖိအစိကမိအယံ၊ ဝဲဖိစိလီတကကွာတုဝဲလောတံဆာ ကတိတစုကိအပူလီ။

ဝဲဖိစိလီကွာတုဝဲအအိဉ်တံလီနံသကွဒီးဒိတနုညါအဝဲမံတနုဘယ်၊ အမဲခံပူ ထိုင်မုဒုထဲမုန့်လိဉ်ဘိအမဲသုဉ်လီအဲဉ်လီကွဲဖိနုလီ။

မုဆုဉ်ဝါထိုင်ဒီး၊ ဝဲဖိစိလီဟံထိုင်ဝဲဂီဂီဒီးလဲဝဲအုအုပူလီ၊ ဖဲအတုအုပူဒီးဆုဉ် နီအိဉ်ဘုးအခါနု၊ ကသါဘယ်ဝဲတံလောအနုမုတမံလီ၊ လောတံနုမုအံအယံတံဘုးအ သးဟါမဲကွဲဝဲတကးဒီးဘယ်၊ အသးပူပုဝဲဒီးတံသုဉ်မုသးရင်နုလီ။

အိဉ်ဝဲတတိဖိဒီးထိုင်ဘယ်ဝဲမုန့်လိဉ်ဘိဖိတကလောအထိုင်ဘယ်တုလဲဝဲတကနု၊ အိဉ်ဖျါ ထိုင်ဖဲဒုကပ၊ တလုလီအခိဉ်သု၊ အမဲပုဒီးတံနုကမုနုလီ။

ဝဲဖိစိလီစုကိး၊ ပုဒီးတံသုဉ်သုဒုဒီးလဲယံဝဲအုမုန့်လိဉ်ဘိဖိတကအံအအိဉ်၊ ဒီးသိး

ကညီအတော်နုတ်ထုဒီးတၢ်ဖျါတၢ်န့တ်တဖၣ်

ဒီးကဖိၣ်ထီၣ်ဝဲအစုဖိန့ၣ်လီၤ.

“အိ...ဝဲၣ်ဖိ, ထၢၣ်လီၤက့ၤနသးဒီးပၤက့ၤနသ့ၣ်နသးမိၣ်... တဘၣ်ဟဲဖိၣ်ဒုမ့ၣ်တဂ့ၤ...အိၣ်
ဒီးတၢ်သ့ၣ်လီၤသးဝါတက့ၤ...ဝဲၣ်ဖိအတၢ်ဆၢန့ၣ်ဘၣ်န့ၣ်, ကလၢထီၣ်ပွဲၤထီၣ်ဝဲဒၣ်ယၢၢ်....”

မ့ၢ်လၢမုၢ်လိၣ်ဘိၣ်ကတိၤတၢ်ဒ်န့ၣ်အယိၣ်ဝဲဖိစီၤလီၤအိၣ်ဂၢၢ်က့ၤဝဲတဘျီယီ, ဒီးဆုးလီၤအခိၣ်
လၢတၢ်မၢ်ဆုးတဖၣ်ဖိအပူၤန့ၣ်လီၤ. ကစံးကတိၤတၢ်ဆူညါဒိတထီၣ်ဘးဒီးဘၣ်အဆၢကတီၢ်
န့ၣ်ဒီးမုၢ်လိၣ်ဘိၣ်ကတိၤကဒီးဝဲဒ်အံၤလီၤ.

“မနၤကၢၢ်န့ၣ်, ဒိတနၤညါဝဲဖိထံၣ်မ့ၢ်ဒုမ့ၢ်အမၢ်ဒီးဝဲဖိမံတန့ၣ်တမ့ၢ်ဘၣ်ဧါ... ဒုမ့ၢ်သ့ၣ်ညါ
လၢဝဲဖိတဂၤအသးပူၤပွဲၤဒီးတၢ်အဲၣ်မ့ၢ်အူအတၢ်ကိၢ်တၢ်ဂီၤသးဒီး, ဒ်သိးတၢ်ကိၢ်တၢ်ဂီၤ
သ့ၣ်တဖၣ်ကဟါမၢ်ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်, ဒုမ့ၢ်ဟဲဒီးဟ်ဖျါထီၣ်သးဒ်အံၤလီၤ.”

ဝဲဖိစီၤလီၤကွၢ်ထီၣ်ဝဲမုၢ်လိၣ်ဘိၣ်အမၢ်ဟိကလၢ, ဒီးလီၤအဲၣ်လီၤကွၢ်ဘၣ်အိၣ်ဒိၣ်ကလၢ
အယိၣ်ကန့ၣ်ဝဲအတၢ်တဲတဖၣ်ဒီးကမၤကမၢ်ဝဲ.မ့ၢ်လၢမုၢ်လိၣ်ဘိၣ်သ့ၣ်ညါဝဲလၢအမံတန့ၣ်ဘၣ်
ဖဲမ့ၢ်နၤကၢၢ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. မုၢ်လိၣ်ဘိၣ်ကတိၤကဒီးဝဲ, “တၢ်ဆၢကတီၢ်တအိၣ်လၢဒု
မ့ၢ်အဂီၢ်အါအါစ့ၢ်ကီးဘၣ်, ဟ်နသးမုၢ်မုၢ်တက့ၢ်ဝဲဖိ, နသးမ့ၢ်အိၣ်သပှ်ကတၢ်ဒီးတယံာ်
ဘၣ်န့ၣ်နတၢ်ဆၢမုၢ်လၢကလၢပွဲၤဝဲယၢၢ်, အိၣ်နဲဆိးနဲလၢတၢ်တီတၢ်လီၤအပူၤတက့ၢ်ဝဲဖိ ”

“တၢ်လၢဒုမ့ၢ်တဲဖျါထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတီဝဲခဲလၢၢ်လီၤ. တနၤအံၤဒိနၤညါဝဲဖိမံတန့ၣ်
ဘၣ်....ဘၣ်လီၤမဲၢ်ထံၣ်ဒၣ်ထဲဒုမ့ၢ်အမၢ်ဖိယံလၢန့ၣ်လီၤ.”

“ဒုမ့ၢ်သ့ၣ်ညါလၢတၢ်မၤအသးလၢဝဲဖိဒ်န့ၣ်အယိၣ်ဒုမ့ၢ်ဘၣ်ဟဲဒ်အံၤလီၤ. ဝဲဖိတဂၤတနၤ
လီၤက့ၤအသးဒီးဘၣ်, တမ့ၢ်ဧါ. ဒုမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးတဲဘၣ်ဝဲဖိတၢ်တမံ,ဝဲဖိကဘၣ်ဒိကန့ၣ်နီၤ...”

“ဂ့ၤလံ...တၢ်တဲအိၣ်တဲစၢ်ဒီ, ဝဲဖိကကန့ၣ်ဒၣ်ဝဲ....”

“အၢၣ်...လၢ...လၢဒုမ့ၢ်သ့ၣ်သဝီန့ၣ်, မုၢ်လိၣ်ဘိၣ်လၢအိၣ်တၢ်ဂ့ၤန့ၣ်ဒီးဒုမ့ၢ်အံၤအိၣ်ဒီးဝဲ
အါဂၤမးနီၤ...”

“အိပ်ပဲအါဂါမးန့ၣ်, ဘၣ်မနုၤလဲၣ်...”

“ဘၣ်မနုၤလဲၣ်န့ၣ်, ဝဲၣ်ဖိကဘၣ်နၤလီၤကွၤဝဲၣ်ဖိအသးလီၤ. ဝဲၣ်ဖိအသးမ့ၢ်အါဒီးဒံၤဒံၤဝီၤ
န့ၣ်, ဝဲၣ်ဖိဟဲအိၣ်လၢဒုမ့ၢ်သ့ၣ်အအိၣ်တသ့ဘၣ်.... ထံၣ်လိာ်သးဆူညါဒိတသ့စ့ၢ်ကိးဘၣ်..
ခဲအံၤမ့ၢ်လၢဒုမ့ၢ်အတၢ်အဲၣ်အိၣ်စၢၤယၢ်အသးလၢဝဲၣ်ဖိအလီၤ, ဘၣ်ဟဲဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်သးဒီးအံၤ
လီၤ. ဝဲၣ်ဖိတခါကျဲးစးအိၣ်ဆိးနဲတီတီလီၤလီၤတက့ၢ်. တၢ်မ့ၢ်ကၢၣ်နသးဒီးဟဲဟးဆူဒုမ့ၢ်သ့ၣ်
အသဝီတက့ၢ်.”

မုၢ်လိၣ်ဘိစံးကတိၤတၢ်အခါ, ကွၢ်ထီၣ်ဝဲမုၢ်တဘျးဒီးစံးဝဲ.... “ခဲအံၤတၢ်ဆၢကတီၢ်တအိၣ်
လၢလၢဒုမ့ၢ်အဂီၢ်ဘၣ်... ဒုမ့ၢ်ကဘၣ်ကွၤကဒါကွၤလီၤ. ဝံသးစူၤပျဲယၢ်တက့ၢ်...”

“အါ..ဒုမ့ၢ်...ဒုမ့ၢ်...”

ဝဲၣ်ဖိစီၤလီၤတဂၤ, မ့ၢ်လၢမုၢ်လိၣ်ဘိဟါမၢ်ကွံာ်သတူၢ်ကလၢ်လၢအမဲၣ်ညါအလီၤ, ကိးထီၣ်
မးဝဲ... “ဒုမ့ၢ်...ဒုမ့ၢ်” လၢတၢ်ကမၤမၢ်အပူၤလီၤ. ဝဲၣ်ဖိစီၤလီၤဘၣ်အိၣ်တၢ်ကွၤထဲတဂၤ
ဒီၤကဒီးလံၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢခံတနံၤ, တချုးလၢမုၢ်ဟဲထီၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်, ဝဲၣ်ဖိစီၤလီၤဟံးထီၣ်သ့ၣ်ဂံၢ်ဖိလၢမုၢ်လီၤ
ဘိဟ့ၣ်တၢ်အါန့ၣ်ဒီး, လဲၤဝဲဆူမုၢ်လိၣ်ဘိအသဝီန့ၣ်လီၤ. အိၣ်တတီၤဖိဒီးလဲၤတုၤဝဲလီၤ.
ဘၣ်ဆၢဒီးထံၣ်ဘၣ်ဝဲထဲသ့ၣ်ပှၢ်တၢ်ခံးယိာ်, ဒီးတထံၣ်နူသဝီအလီၤအသးဟးဂီၤဝဲဒိၣ်ဒိၣ်က
လဲၣ်ဒီးဆ့ၣ်နီၤအိၣ်မးဝဲဝဲသ့ၣ်ဖးဒိၣ်တခါအိၣ်ထံးန့ၣ်လီၤ.

ဆ့ၣ်နီၤတစိၢ်ဖိဒီးတၢ်နၤမူဘၣ်အီၤလၢဖိအတၢ်နၤမူအလီၤအသ့ၣ်ကဆဲးအသးကဆိထီၣ်ဝဲဒၣ်
လီၤ. တစိၢ်ဖိထံၣ်ဘၣ်ကဒီးဝဲမုၢ်လိၣ်ဘိဖိလၢအဝဲအဲၣ်ဒီးထံၣ်ဝဲတဂၤဟဲအိၣ်ဖျါထီၣ်လၢအ
မဲၣ်ညါဒီးကိးအီၤ “ဝဲၣ်ဖိ” ဒီးနံၤကမ့ၢ်ထီၣ်ဝဲဝဲအမဲဖိဟဲဖျါထီၣ်တစဲးလၢအလီၤအဲၣ်ဘၣ်ဝဲၣ်ဖိ
စီၤလီၤဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.

“ဝဲၣ်ဖိ...နဟဲဟးဆူဒုမ့ၢ်သ့ၣ်အအိၣ်, ဘၣ်မနုၤနတလဲဆိလဲၣ်. နဆ့ၣ်နီၤအိၣ်ဒၣ်ထဲတဂၤ
ဘၣ်မနုၤလဲၣ်...”

“ဟဲ...ဝဲၣ်ဖိ, ပကလဲၤသကိးဆူဒုမ့ၢ်အဟံၣ်...”

ကညီအတော်တော်ထူးတော်တော်နက်တဖန်

“ဒုမုန်အဟံအိန်ဖဲလဲ”

“အိ...ဝဲဖိတဂါအံမိန်...ဒုမုန်ကွဲနုလံဒီးသံကွဲလၢတဂုၤ, ဟဲ. ဟဲပိန်ဒုမုန်အခံစါဒီး.”

ဖဲအလဲၤတုၤလၢပုၤပူၤ, တၢ်လီၢ်တတိၤဒီးမုၢ်လိာ်ဘိတ်ဘၣ်ဝဲဖိစီၤလီၤဒီးသိးကအိန်ခိးအိၤတစါဖိအယိ, အဝဲဆုၣ်နီၤဝဲလၢသ့ၣ်တခိၣ်အခိၣ်ထံးလီၤ. မုၢ်လိာ်ဘိတ်တခိၣ်စ့ၢ်ကိးဟါမၢ်ကွံာ်ဝဲဒၣ်လီၤ. ဖဲဝဲဖိစီၤလီၤဆုၣ်နီၤအိန်ခိးတၢ်အခါ, အဝဲန့ၢ်ဟူၤကတိၤတၢ်အကလုာ်တဖၣ်လီၤ. တယံာ်ဘၣ်ဒီးမုၢ်လိာ်ဘိတ်အံၤဟဲက့ၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်အသးပွဲၤဒီးတၢ်နံၤကမ့ၢ်, တၢ်သ့ၣ်ခသးခဝံၤတၢ်ကတိၤလၢအကတိၤဖျါထီၣ်ဝဲတခိၣ်မ့ၢ်ဝဲ,...

“ဝဲဖိ...ဒုမုန်တဘၣ်ပါပါလၢဝဲဖိဒီးဒုမုန်အဂ့ၢ်ခဲလၢာ်လံ...ပါပါတူၢ်လိာ်ဝဲဝဲဖိဒီးဒုမုန်လံ...”

“ယန့ၢ်ဟူနုတဲတၢ်န့ၢ်အယိ, ယသးခယဲဒိၣ်မးလီၤဒုမုန်ဧၤ...”

ဝဲဝဲဖိစီၤလီၤကတိၤဆၢက့ၤတၢ်ဒ်န့ၢ်ဝံၤ, န့ၢ်ဟူကဒီးဝဲတၢ်ကတိၤလီၤဆိအယိ, ကန့ၢ်စိယိဝဲဒၣ်လီၤ. တၢ်ကတိၤတခိၣ်မ့ၢ်ဝဲ... “ဖိမုၢ်ဧၤ...ကိးထီၣ်နပှၤတမ့ၢ်ဆူဟံၣ်ပူၤမိာ်...ဖိမုၢ်စ့ၢ်ကိးအခါဘၣ်ကိးလံလၢကဆိဟံၣ်ဆိယိအယိ, ပါပါတကြီၤန့ၢ်ဘၣ်...ဖဲဒၣ်နသးနမၤသ့ဝဲလီၤ.”

“ဝဲဖိ...ပါပါကိးပှၤလံ, မိမကလဲၤထီၣ်ဆူဟံၣ်ပူၤမိာ်...”

ဖဲအကတိၤတၢ်ဒ်န့ၢ်အခါ, မုၢ်လိာ်ဘိတ်တဂါအံၤဝံၤဝဲသ့ၣ်ဒုဖိတဒုလၢစီၤလီၤအမဲာ်ညါဒီးစီၤလီၤတခိၣ်ထံာ်လီၤက့ၤအသးလၢအဆုၣ်နီၤဝဲလၢဟံၣ်ထူၣ်အခိၣ်ထံးန့ၢ်လီၤ.

“အိ...ဒုမုန်အဟံအိန်ဒၣ်ဖဲအံၤလီၤဧၤ...”

“မ့ၢ်...မ့ၢ်ဝဲလီၤ...မိမကလဲၤထီၣ်သကိးဆူဟံၣ်ပူၤမိာ်...”

ဖဲအလဲၤထီၣ်တုၤဝဲလၢဟံၣ်ပူၤဒီးဝဲဖိစီၤလီၤဒီးမုၢ်လိာ်ဘိတ်ခံၤဘၣ်တၢ်ဒီးတုၤဒီးဖျါအိၤလၢအမိာ်အဟံၣ်ဒီးန့ၢ်သဝီသ့ၣ်က့ၤသးပှၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၢ်လီၤ.

စးထီၣ်ဖဲမုၢ်နံၤအဝဲန့ၢ်, ဝဲဖိစီၤလီၤတဂါတၢ်တထံာ်လၢအိၤဘၣ်, ဒီးဟါမၢ်ဝဲအဂ့ၢ်န့ၢ်ပှၤန့ၢ်ဖိသဝီဖိတဖၣ်စံးကတိၤဝဲဒၣ်န့ၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်, ဝဲဖိစီၤလီၤတဂါအိၣ်ဘၣ်ဝဲဒီးအတၢ်အဲၣ်သးဘိန့ၢ်ဒီးကလၢပွဲၤဝဲဒီးတၢ်သ့ၣ်ခသးခ, ဒီးတၢ်သ့ၣ်ဖွံသးညိတစါဒၣ်အိၤန့ၢ်လီၤ.

ကစၢ်ဒိၣ်မုၢ်ဃံလၢဖိ

ကစၢ်ဒိၣ်အိၣ်ဝဲအလီၤဖဲကီၢ်ပယီၤကလံၤထံးကီၢ်တနီၣ်သရံၣ်အပူၤဖဲတနီၣ်သရံၣ်ထံကျိထံၣ် န့ၣ်လီၤ. ဘဉ်ဃးဒီးကစၢ်ဒိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်အါမံၤဘဉ်တၢ်စံးကတိၤဝဲလၢတၢ်လီၤဆီ လီၤလးအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢအပူၤကွံာ်နံၣ်တကယၤဘျီၣ်ဒီးဆူညါခိအဆၢကတီၢ်, ကစၢ်ဒိၣ် မုၢ်ဃံလၢဖိတဖၣ်ကူသီးဝဲပုၤကညီဖိဆုၣ်ဝါ, ဒီးလဲၤလီၤလုၣ်ထံဖဲပိၣ်လဲၣ်ထံကၢ်ခိၣ်ဒီးထံ ကျိလၢထံလီၤဆူအိၣ်ဝဲတၢ်လီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကစၢ်ဒိၣ်မုၢ်ဃံလၢဖိတဖၣ်ဖဲအလုၢ်ထံအခါတဟ်ဖျါထီၣ်အသးလၢပုၤအါအါဂီၢ်ဂီၢ်အမဲာ် ညါဘဉ်, လီၤဆီဒုတ်တၢ် ဖဲပုၤအိၣ်တဂၤဖိခံဂၤဖိအဆၢကတီၢ်န့ၣ်, ဟ်ဖျါထီၣ်အသးအယိ ဘဉ်တၢ်ထံၣ်အါခဲအံၤခဲအံၤစ့ၢ်ကီးလီၤ.

မုၢ်ဃံလၢဖိတဖၣ်ညီၣ်န့ၣ်လဲၤလုၢ်ထံဖဲထံကျိအိၣ်ဝဲတယံၤတဘူးဒီးသဝီတဖျါလၢအမ့ၢ်ပုၤက ညီအိၣ်ဝဲဆိးဝဲသဝီန့ၣ်လီၤ. မုၢ်အိၣ်ဝဲတနီၣ်သရံၣ်သဝီတဖျါအံၤအပူၤဖိၣ်သုၣ်ခွါဖိတဂၤလဲၤတုၤ ဝဲဖဲထံကျိတဘိအနံၤဒီး, တၢ်နၢမူဘဉ်အါလၢဖိတဖၣ်အတၢ်နၢမူလီၤ. လၢဖိတၢ်နၢမူအယိဖိၣ် သုၣ်ခွါဖိတဂၤအံၤကမၢကမၢမၢဝဲဒိၣ်မးလီၤ. လဲၤဝဲဆူညါကဒီးတစးဖိ, ဒီးန့ၢ်ဟူဝဲပုၤကတိၤ တၢ်အသိၣ်ဖျါဖျါတဖျါတဖၣ်လီၤ. အဝဲကန့ၣ်ထံကန့ၣ်ဆးဝဲတၢ်ကလုၢ်သိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် အံၤလီၤဆီလီၤလးဘဉ်အါဒိၣ်မးတုၤဒုတ်လဲၣ်တနၢလီၤက့ၤအကစၢ်အသးဒုတ်ဘဉ်လီၤ. လဲၤယိဝဲဆူပုၤကတိၤတၢ်သိၣ်အလီၤတယံၤတဘူးန့ၣ်ဒီး, ထံၣ်စိဝဲပိၣ်မုၢ်ဃံလၢဖိတဖၣ်ဘုၣ် လီၤအဆုၣ်မိၣ်ဝါတဂၤစုာ်စုာ်ဟ်ဖိၣ်ဝဲဖဲထံကျိကၢ်နံၤလၢာ်ဘုၣ်ဘဉ်အိၣ်ဝဲအဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖိၣ်သုၣ်ခွါဖိတဂၤအံၤဆိကမိၣ်လီၤအသးထံထံဆးဆးမ့ၢ်တၢ်အံၤကမ့ၢ်တၢ်မံၤမိၢ်တခီၤ. ဘဉ် ကမ့ၢ်တၢ်အနီၢ်ကီၢ်ခါ, ဘဉ်လီၤအမဲာ်ဝံၤ, စီၢ်ထီၣ်က့ၤဝဲဒီးကွၢ်ကဒီးဝဲ, ထံၣ်ဝဲတၢ်တမံၤယိလၢ မုၢ်ဃံလၢဖိတဖၣ်အံၤစံၣ်လီၤလုၢ်ထံလၢထံကျိပူၤအိၣ်ဒီးတၢ်သုၣ်ခုသးခု, နံၤကဝဲၣ်ပျီၢ်ကဒီးဝဲ အယိသတးဒီး, ဖိၣ်သုၣ်ခွါဖိထံၣ်ဝဲဒီးအမဲာ်, နၢဟူဝဲဒီးအနၢလီၤတၢ်လီၤဆးလံးဒီးသုၣ်ညါ ဘဉ်ဝဲလၢတၢ်အမ့ၢ်အတိၤစဲယဲၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဝဲလီၤ. ပုၤသးပုၤတဖၣ်စံးကတိၤဝဲခဲအံၤ, ခဲအံၤလၢ အဘဉ်ဃးဒီးကစၢ်ဒိၣ်မုၢ်ဃံလၢဖိတဖၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်, ဖိၣ်သုၣ်ခွါဖိအံၤစ့ၢ်ကီးန့ၢ်ဟူဘဉ်ဝဲလီၤ. ခဲအံၤထံၣ်ဘဉ်ဝဲလၢအမဲာ်လံ. အဝဲထံၣ်ကဒီးဝဲလၢမုၢ်ဃံလၢဖိတဖၣ်လုၢ်ထံဝဲဝဲဒီးကူကၤ ထီၣ်က့ၤဝဲဆုၣ်မိၣ်ဝါတဂၤဘဉ်တဂၤစုာ်စုာ်ဝံၤ, ဟါမၢ်ကွံာ်ဝဲသတူၢ်ကလၢန့ၣ်လီၤ.

ကညီအတော်နုတ်ထုဒီးတၢ်နုတ်နုတ်တဖၣ်

တုၤန့ၣ်တစု, ဖိၣ်သၣ်ခွါဖိတဂၤအံၤအိၣ်တၢ်ဝဲထဲတဂၤမိၤဒီးဆိကမိၣ်မးဝဲလၢအသးပူၤ...
“မုၢ်ယံလၢဖိတဖၣ်အံၤ, လီၤအဲၣ်လီၤကွံဘၣ်ယၤဂ့ၤဒိၣ်မးလဲၣ်...အဝဲသ့ၣ်အကလုာ်ဖိဒီးအ
တၢ်နံၤကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်, မ့ၢ်ယသးပူၤနီၣ်ကသ့ဝဲတဘျီဘျီဒီးခါ... မုၢ်ယံလၢဖိတဂၤဂ့ၤတဂၤ
ဂ့ၤမ့ၢ်တူၤလီၤတၢ်ယတၢ်အဲၣ်န့ၣ်ဒီး, မ့ၢ်ယကဟးဖးဒီးအီၤတစါဒၣ်ယသးအံၤကသ့ဝဲလဲၣ်
....”

စးထီၣ်ဖဲမုၢ်တနံၤန့ၣ်, ဖိၣ်သၣ်ခွါဖိအံၤလဲၤဝဲဆူတၢ်လီၤဝဲထံကျိအိၣ်ဝဲန့ၣ်ကိးမုၢ်နံၤဒီးလီၤ.
မ့ၢ်လၢမုၢ်ယံလၢဖိတဖၣ်တလီၣ်ဖျါထီၣ်အသးအယိ, ထံၣ်ဝဲတသ့ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. မုၢ်ယံလၢဖိ
တဖၣ်ထံၣ်ဘၣ်အီၤကိးနံၤဒီးဖဲအဟဲလုၢ်သကိးထံန့ၣ်လီၤ. လၢခံတနံၤ, မုၢ်ယံလၢတဖၣ်
ကူၣ်ထီၣ်ဝဲလၢကလီၣ်ဖျါထီၣ်အသးဒ်သိးဖိၣ်သၣ်ခွါဖိကထံၣ်အဝဲသ့ၣ်ကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဒ်မုၢ်ယံလၢဖိတဖၣ်ကူၣ်ထီၣ်ဝဲအသိး, လီၣ်ဖျါထီၣ်အသးဖဲလုၢ်သကိးထံ, လၢထံကျိပူၤအ
ဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖိၣ်သၣ်ခွါဖိအံၤတုၤအနၢ်ဟူဘၣ်ပှၤကတီၢ်တၢ်ဒီးထံၣ်စိဘၣ်ကဒီးမုၢ်ယံ
လၢဖိတဖၣ်အံၤအယိသ့ၣ်ဒုသးဒုဝဲဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲၣ်လီၤ. ဖဲမုၢ်ယံလၢတဖၣ်လီၤကွံဒီးလုၢ်ထံ
အခါ, ဖိၣ်သၣ်ခွါလဲၤဘူးထီၣ်ဝဲလၢထံကျိနံၤဒီးဟံးန့ၢ်သ့ၣ်ဝဲဆုမိၢ်ဝါတဘျီလၢမုၢ်ယံလၢ
ကွံဝဲအဂ့ၤကတၢ်တဂၤကူၤသိးဝဲန့ၣ်လီၤ.

လုၢ်ထံဖဲထံကျိပူၤဝံၤဝဲဒီး, ဟဲက့ၤထီၣ်ဝဲဆူထံကျိကာ်ခိၣ်, ကူထီၣ်သိးထီၣ်ဝဲဆုမိၢ်ဝါကူသိး
တဖၣ်လီၤ. လီၤဆီဒၣ်တၢ်မုၢ်ယံလၢဖိတဂၤယုက့ၤအဆုမိၢ်ဝါတဘျီလၢဘၣ်သတးဒီးဖိၣ်
သၣ်ခွါဖိတဂၤအံၤကီၤအသးတန့ၢ်လၢဝဲဘၣ်အယိ, လဲၤယီၤဝဲဆူမုၢ်ယံလၢအအိၣ်ဒီးဖိၣ်
ထီၣ်ဝဲအစုဖိခံဒီးဟ့ၣ်လီၤက့ၤဝဲအဆုမိၢ်ဝါန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢတကူသိးထီၣ်ဝဲဒီးဘၣ်ဆုမိၢ်ဝါအ
ယိထီၣ်လီၤမၢ်အသးတသ့ဝဲဘၣ်လီၤ. မ့ၢ်မုၢ်ယံလၢအဂၤတဖၣ်ထီၣ်လီၤမၢ်အသးခဲလၢာ်
လံလီၤ.

ဖိၣ်သၣ်ခွါဖိအံၤထံၣ်ဘၣ်မုၢ်ယံလၢဖိလၢအလီၤအဲၣ်လီၤကွံဘၣ်အီၤဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲၣ်အယိဒီး
တမဲာ်ဆုးလၢဝဲဘၣ်, ဒီးယုအဲၣ်ဝဲတကျဲလီၤ.

“ဒုမုၢ်ဒါ..မ့ၢ်လၢနဒိၣ်တၢ်ဂ့ၤလီၤအဲၣ်လီၤကွံဘၣ်ယၤဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲၣ်အယိ, ယကီၤယသးတ
သ့လၢဝဲဘၣ်ဒီးယဟဲယီၤဆူနအိၣ်လီၤ. ဝံသးစူၤဘၣ်ယၤတက့ၢ်...”

မုန့်ပံလံဖိကွာထိုင်ဖိသုဉ်ခွါဖိအမဲင်ဒီးနံကမံထိုင်ဝဲဖဲအမဲဟဲဖျါထိုင်တစးဖိဒီးစံးဆါကွာဝဲဒ်အံလီၤ.

“ဝဲဖိဒါ...အတွးတအိဉ်ဘဉ်မိဉ်...ဒုမုန့်သုဉ်ညါတွာ်လံ. တၢ်ကကဲထိုင်ဒ်အံအိဉ်ဖျါဝဲလၢဒုမုန့်တၢ်မဲမိအပူၤလံ..ဝဲဖိအသးမုန့်အိဉ်သၢပျါလၢဒုမုန့်အဖိခိဉ်တီဝဲလံဝဲသတးဒီးဝဲဖိကဘဉ်ဟဲပိဒ်ဒုမုန့်အခံဆူကစၢ်ဒိဉ်အိဉ်ဝဲအလီၢ်န့ဉ်သၢဉ်..”

ဖိဉ်သုဉ်ခွါဖိအံတုၤအနၢ်ဟူဘဉ်မုန့်ပံလံဖိအတၢ်စံးအတၢ်ကတိၤတဖန်အံဒီးသုဉ်ခုသးခုဝဲဒီးအၢဉ်လီၤဝဲလၢကလဲၤပိဝဲအခံဆူကစၢ်ဒိဉ်န့ဉ်လီၤ. ဖိဉ်သုဉ်ခွါဖိစံးတၢ်ဒ်န့ဉ်ဝံတဘျီယီမုန့်ပံလံဖိအဂၤတဖန်ဟဲအိဉ်ဖျါထိုင်ကွာဝဲခဲလၢလီၤ. မုန့်ပံလံဖိတဖန်ကွာ်ကိးဖိဉ်သုဉ်ခွါဖိအံဆူကစၢ်ဒိဉ်လံ. ကွာ်သကိးဝဲမိကိးဒီးတုၤဝဲတကူဉ်သုဉ်ဖဲပုၤလၢကျါတၢ်လီၢ်တကဝီၤန့ဉ်လီၤ. ဖိဉ်သုဉ်ခွါဖိဆုဉ်နီၤအိဉ်ဘျးဝဲသုဉ်တထူဉ်အခိဉ်ထံးလီၤ. မုန့်ပံလံဖိတဖန်ထိုင်လီၤမၢ်ကွံာ်အသးခဲလၢဒီးအိဉ်တွာ်ဒုဉ်ဖိဉ်သုဉ်ခွါဖိတဂၤမိလီၤ. အဝဲနၢ်ဟူဝဲပုၤကတိၤတၢ်တဖန်, ဘဉ်ဆဉ်တထံဉ်ဝဲအနီၢ်ကစၢ်စုာ်ကိးဘဉ်ဒီးကမၤကမုန့်ဘဉ်အသးတစးညါလီၤ.

မုန့်ပံလံတဂၤလၢအဟဲကွာ်ကိးဖိဉ်သုဉ်ခွါဖိအံ, ကွာ်တဲဖျါထိုင်တၢ်ဂ့ၢ်တဖန်ဆူအမိအဟံအမဲညါန့ဉ်လီၤ. မိဒီးပၢခံဂၤတုၤလိာ်ဝဲဖိဉ်သုဉ်ခွါဖိအံလၢကဒီးတွဒီးဖျါဝဲဒီးအဖိမုန့်အံန့ဉ်လီၤ.

“ဖိမုန့်ဒါ...ပါဒီးမိခံဂၤတတြီသုဘဉ်...ကွာ်ဖဲဒုဉ်ဖိမုန့်အသးလီၤ....ဖိမုန့်မုာ်ဘဉ်အသးဒီးဟဲကိးထိုင်နတၢ်ပိဉ်ခွါဆူဟံဉ်ပူၤတကွာ်... ပါပါကဒီးတွဒီးဖျါသုန့ဉ်လီၤ...”

ဖိဉ်သုဉ်ခွါဖိနၢ်ဟူဝဲတၢ်ကတိၤတဖန်န့ဉ်ဝံဒီးအမဲဟဲကပိၤထိုင်ဒီးထံဉ်ဝဲလၢအဆုဉ်နီၤဝဲဖဲဟံဉ်ထူဉ်ဖးဒိဉ်တထူဉ်အခိဉ်ထံးန့ဉ်လီၤ. တၢ်လီၢ်အံမုာ်ဝဲဇုသဝီဖးဒိဉ်တဖျၢဉ်ဒီးအိဉ်ဝဲဒီးဟံဉ်ဒိဉ်ကျါသွါတဖန်လီၤ. ကျဲမုာ်ဖးဒိဉ်တဘိစုာ်ကိးဘဉ်တၢ်တုဟ်ဝဲခိဖျါသဝီဖးဒိဉ်အံခိဉ်ခံန့ဉ်လီၤ.

စၢသီအတီၢ်ပူၤတၢ်ဒီးတွဒီးဖျါအမူးအံဝံဝဲဂုၤဂုၤဘဉ်ဘဉ်န့ဉ်လီၤ. ဇုဖိသဝီဖိတဖန်ဟဲဝဲအါအါဂီၢ်ဂီၢ်, ပွဲၤဝဲဒီးတၢ်မုာ်သုဉ်မုာ်သးဒီးတၢ်သုဉ်ဖဲသးညီတဖန်စုာ်ကိးန့ဉ်လီၤ.

မုၢ်ဝဲမုၢ်ယံလၢအဟံတဂၢစံးကတိတၢ်ဒ်န့ၣ်ဝံတဘျီယီ, သဝီတဖျၢၣ်အံၤဟါမၢ်ကွံာ်ဝဲသတူၢ် ကလၢလီၤ. ဝၢတဂၢအံၤတထံၣ်လၢၤအမၤမုၢ်ယံလၢတဂၢအံၤလၢၤဘၣ်. တထံၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲ သဝီတဖျၢၣ်အံၤဘၣ်လီၤ. နၢ်ဟူထွဲက့ၤဝဲမုၢ်ယံလၢဟီၣ်တခီခီ, တဲတၢ်တခီခီ, အကလုာ်ယံၤ ထီၣ်ဒီးယံၤထီၣ်ဝဲတုၤတနၢ်ဟူလၢဝဲဘၣ်တစုလီၤ.

အဝဲအိၣ်တ့ၢ်ဝဲထဲတဂၢဧၤဖျၢၣ်လၢ်ကျါန့ၣ်ဒီးမၤတသ့မၤတဘၣ်လၢၤဝဲဘၣ်. ဟီၣ်ဝဲယၢၤဝဲတ ကူၣ်သ့ၣ်, စံးကတိတၢ်ထဲတဂၢဧၤလၢပွဲၤဝဲဒီးမဲာ်ထံမဲာ်နီတဖဉ်လီၤ. လၢတၢ်ကတိတၢ်လီတၢ်ဖိ တဘီအယိန့ၣ်အဝဲဘၣ်လီၤဖးဝဲဒီးအဖိအမၤလၢအအိၣ်ဘၣ်ဝဲတဖဉ်န့ၣ်လံလီၤ. ကူၣ်ဝဲတသ့ တဘၣ်လၢၤဘၣ်. ဘၣ်လီၤအမဲာ်ကိးဝဲအမၤလၢတၢ်ဆၢထံၣ်က့ၤဝဲအပူၤဒီးတလုၢ်လီၤအသး ယၢ်ခီယၢ်ပၤဖျၢၣ်မုၢ်ကနၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တူၢ်ဘၣ်ဝဲတၢ်သ့ၣ်ဖျိၣ်သးဖျိၣ်အံၤတုၤမးလၢအသးက သ့ၣ်ဖးယၣ်ယၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဘူးထီၣ်မုၢ်ကလီၤန့ၣ်လံ. ထီၣ်ဖိလံၣ်ဖိသ့ၣ်တဖဉ်ဟဲက့ၤယူၤဝဲဒီးအသ့တဖဉ်လၢကမံက ဂဲၤဝဲအဂီၢ်လံန့ၣ်သက့ဒီးတၢ်ကိၢ်တၢ်ဂီၤလီၤဘၣ်အီၤဒိၣ်ဒိၣ်ကလၢ်သတးဒီးတနီၣ်သ့ၣ်နီၣ်သး လၢဝဲအါအါဘၣ်. ဒီးစံးကတိတၢ်မးဝဲ....“

“ဒုမုၢ်ဧၤ...မုၢ်နကဟံတ့ၢ်ကွံာ်ယၢ်အံၤလီၤဧၤ...ယသးအံၤကိၢ်အူကိၢ်ဖးနးမးလံ...တၢ်သ့ၣ် ကညီသးကညီလၢဝဲဖိဖိခိၣ်တအိၣ်လၢနီတစဲးဘၣ်ဧၤ.. ယတၢ်ဟဲဝဲအါနးလဲၣ်.”

ကအုကစွါဝဲန့ၣ်အခါတၢ်နၢ်မူဟဲဘၣ်အီၤဒီးကသါဘၣ်ဝဲအယိ, အသးခုၣ်လီၤဝဲဒီးတၢ်သ့ၣ် ကိၢ်သးဂီၤတဖဉ်လီၤစ့ၢ်ကွံာ်ဝဲချသးဒီးလီၤ. စိၣ်ထီၣ်အမဲာ်ဒီးထံၣ်ဘၣ်အမၤသးဘိမုၢ်ယံလၢဖိ အိၣ်ဖျါဝဲအကပၤန့ၣ်လီၤ. အမၤသးဘိမိၣ်ထီၣ်အဝၢအစုခံခီ, ကွၢ်ထီၣ်ဝဲအဝၢအမဲာ်, ပွဲၤဝဲ ဒီးမဲာ်ထံမဲာ်နီဒီးစံးဘၣ်အဝၢအံၤလီၤ.

“ဝဲဖိ...ဒုမုၢ်တအဲၣ်ဒီးအိၣ်လီၤဖးဒီးဝဲဖိနီတစဲးစဲးဘၣ်...ဘၣ်ဆၣ်ဒီးဖဲဒုၣ်ပသးပမၤတသ့ ကိးဘၣ်... မုၢ်လၢပၤပၤပျဲယၢ်အယိယဟဲဆူနအိၣ်သ့မိကိၢ်လီၤ...ပွၤသးပွၤတဖဉ်တပျဲနအိၣ် ဖဲအံၤဘၣ်...ဝဲဖိကဘၣ်က့ၤလီၤ...”

ဒုမုၢ်ဧၤ...ဝဲဖိတအဲၣ်ဒီးက့ၤဘၣ်...သံကွံာ်ဖဲအံၤန့ၣ်ကဂ့ၤတခီလီၤ.

ဝေါ်သြသနာန်

လိန်လွှဲ – တၢ်ဖိဃၢ်တကလုာ်လၢအကိးဖဲတၢ်စူၤလီၤသီဒီးတၢ်ယီၤထီၣ်သီအဆၢကတီၢ်

ယဲမိၤရၢ – တၢ်ဖိဃၢ်တကလုာ်ထဲသိးစုမုၢ်ဒိၣ်ဒီးအမဲထီဒီးအခၢ်ဆူၣ်ထီဒီးဘၣ်တၢ်ကိးစ့ၢ်
ကိးလၢယဲဃၢ်လီၤ.

စိုၤ – တၢ်အမုၢ်တကလုာ်ဒ်သဘျုၣ်အသိးဒီးအလၢ်အဒိန့ၣ်ဂီၤလီၤ.

သွီဖိ – သ့ၣ်တကလုာ်အလဲဂ့ၤမးလၢတၢ်မၤဟံၣ်ထူၣ်ဒီးကျၢၤဝဲဒိၣ်မးလီၤ.

သူလုၢ် – တၢ်ဖိဃၢ်တကလုာ်ပွၤသီၣ်ဟ့ၣ်ဟ့ၣ်ဒီးပန်ဟူထဲအကလုာ်ဒီးအမိၢ်ပှၢ်န့ၣ်ပတထံၣ်
အီၤဘၣ်.

ထီၣ်ဘံၤယၢ် – ထီၣ်တကလုာ်အံၤအလွဲၤသူဃးဒီးဘျီဂ့ၤမး, ညီၣ်နီၢ်အိၣ်လၢခးပူၤသံၣ်ပူၤ

တၢ်ထံးထၣ် – တၢ်ဆိၣ်

ထီၣ်တလု – ထီၣ်တကလုာ်ပွၤသီၣ်လုလုလီၤ. ထီၣ်အံၤမ့ၢ်ကမဲၤသီၣ်ဝဲလုလုဒီးပှၤဒွးတၢ်
(ဗေဒဇ်) စံးဝဲလၢထီၣ်တလုန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အၢတၢ်သီအထွံၣ်လီၤ.

ထီၣ်ကီၤကူၢ် – ထီၣ်တကလုာ်အံၤအချၢယံၣ်ဂီၤ, အခိၣ်သူ, အသးနါပှၢ်သူဒီးတုၤအပွၤဒီးထံ
ထီၣ်လီၤ. ထီၣ်အံၤပွၤသီၣ်အုၣ်အုၣ်န့ၣ်လီၤ.

ထံဃၢ် – တၢ်ဖိဃၢ်တကလုာ်အံၤအိၣ်လၢထံကျါမၤအသးဘံၣ်ဒီးထဲသိးစုမုၢ်ခံဘိလီၤ. မ့ၢ်
အ့ၣ်ဘၣ်နၤန့ၣ်ဆါဒ်တၢ်အ့ၣ်ဘၣ်နၤအသိးလီၤ.

တၢ်ကံတၢ် (ဆီယံ) – တၢ်ထီၣ်ဆိဒွးဆိတၢ်လၢကမၤအသးတဖၣ်လၢဆီယံ

ကညီအတံးန့ၣ်တံးထုဒီးတံးစိုၣ်တံးန့ၣ်တဖၣ်

ကျၢ် - ကျၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ပလဲၤကဝဲၢ်အီၣ်ဒ့ၣ်ညၢ်အခါမ့ၢ်ဂ့ၤ, လဲၤယုအီၣ်တံးမံၤလၢ်အခါမ့ၢ်ဂ့ၤ ပမၤမ့ၢ်တန့ၢ်, ပခးမ့ၢ်တဘၣ်ဘၣ်ဒီးပစံးလၢပခးတံးကျၢ်လီၤ. ပလဲၤကဝဲၢ်အီၣ် တံးမ့ၢ်တန့ၢ်ဘၣ်ဒီးပစံးလၢပလဲၤကဝဲၢ်ကျၢ်လီၤ.

ကြၢ် - တံးအထံးတကလုာ်မၤအသးဒ်တံးမုၢ်ဒီးအီၣ်လၢထံနံၤဒီးအပျီၢ်တဖၣ်ထီၣ်ဝဲဒီးထံ ဆူအီၤဒ်ပနီၢ်ခိကနိးကစုာ်အသိးလီၤ. ဘၣ်တံးကိးစ့ၢ်ကိးအီၤလၢကြၢ်ဟူးခိၣ်ဒီးပုၤ တနီၤကိးလၢကြၢ်ထံလီၤ.

လံာ်ဒီး သန့တဖၣ်

- တံးအါမံၤလီၤယီ (လါဖုၤတြူၤအါရံၤ ၂၀၀၆), ကညီဖိခိၣ်ယၢၤဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီတံးမၤပုၤဘျး ဝဲကရၢ.
- တံးထံၣ်လီၤသံကွၢ်သံဒီးဒီးကညီသုၣ်ကုသးပုၤဒီးကညီဖိလၢကၣ်ခူနါဘူၣ်ရံၣ်, ကံၢ်မဲဟီၣ် ကဝီၤဒီးတံးလီၢ်အဂၤတဖၣ်
- ပုၤကညီအပူတဖၣ် (၂၀၀၄ နံၣ်), မၤလုမုးကီၣ်
